

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Katedra pastorálních oborů a právních věd

Bc. Stanislava Ščotková

ARCIBISKUPSKÉ GYMNÁZIUM V KROMĚŘÍŽI

KATECHETICKÉ MODELY

Diplomová práce

Vedoucí práce: Th.Lic. Mgr. Mariusz Kuźniar, Th.D

PRAHA 2012

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne:

Ráda bych poděkovala P. Mariuszi Kuźniarovi za vedení této práce, dále děkuji za podnětné myšlenky a pomoc Barboře Němčákové, za modlitbu a podporu děkuji svým spolusestrám z Kongregace Milosrdných sester svatého Kříže a všem, kdo mi při psaní této práce jakkoliv přispěli svou pomocí.

Bibliografická citace

Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži [rukopis]: Katechetické modely : diplomová práce / Stanislava Ščotková ; vedoucí práce: Mariusz Gerard Kuźniar. – Praha, 2012. – 121 s.

Anotace

Práce se zabývá vývojem církevního školství a jeho posláním ve výchovném a vzdělávacím systému České republiky. Zkoumá také jeho porevoluční vývoj a současné legislativní zázemí. Stěžejní kapitola je věnována více než stopadesátileté historii Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži - od jeho založení přes dobu komunismu, až po jeho znovuoživení a stav v dnešní době. Následuje podrobný rozbor duchovního prostředí a katechetické činnosti, která se na Arcibiskupském gymnáziu v současnosti realizuje.

Cílem této práce bylo zmapovat aktuálně používané metody a modely katecheze na Arcibiskupském gymnáziu, jejich efektivnost, využití a dostupné prostředky, s kterými je možné v daném prostředí pracovat. Celá práce tak odpovídá na potřebu objektivního zhodnocení katechetické činnosti na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži s přínosem pro další možný rozvoj této činnosti v duchu větší efektivity.

Klíčová slova

Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži, katecheze, duchovní aktivity, náboženská výchova, církevní školství

Abstract

This thesis is concerned with the development of the church educational system and its mission in the educational scheme of the Czech Republic. It also explores the post-revolutionary development and contemporary legislative background of the church educational system. The key chapter is devoted to more than 150-year history of Archbishop Grammar School in Kroměříž - since its foundation, through the communist period, until its restoration and its present condition. Then a detailed analysis of the spiritual environment and catechetical activity presently performed at Archbishop Grammar School follows.

The goal of this thesis is to map out currently used methods and catechetical models at Archbishop Grammar School, their effectiveness, their usage and available means, with which it is possible to work at the school. The whole thesis thus responds to the need of objective evaluation of catechetical activity at Archbishop Grammar School in Kroměříž and wants to contribute to further possible development of this activity in the spirit of bigger effectiveness.

Keywords

Archbishop Grammar School in Kroměříž, catechesis, spiritual activities, religious education, church school system

Počet znaků (včetně mezer): 235 651

OBSAH

ÚVOD	9
1 CÍRKEVNÍ ŠKOLSTVÍ	11
1.1 OBECNÉ PRVOPOČÁTKY VÝCHOVY A VZDĚLÁNÍ	11
1.2 VÝVOJ CÍRKEVNÍHO ŠKOLSTVÍ.....	12
1.2.1 První staletí	12
1.2.2 Počátky církevního školství u nás	12
1.2.3 Středověk a jeho univerzitní systém.....	13
1.2.4 Nesnáze doby husitské a pobělohorské.....	14
1.2.5 Tereziánská reforma školství	15
1.2.6 Další státní zásahy a vstup do 20. století.....	15
1.2.7 Éra nacismu a komunismu.....	16
1.2.8 Obnova církevních škol v českých zemích po roce 1989	17
1.3 SOUČASNÝ POČET CÍRKEVNÍCH ŠKOL	18
1.4 LEGISLATIVNÍ PROSTŘEDÍ PRO ČINNOST CÍRKVÍ A NÁBOŽENSKÝCH SPOLEČNOSTÍ	19
1.4.1 Současný školský zákon	22
1.4.2 Pojem církev a náboženská společnost, jejich práva a povinnosti.....	23
1.5 POSLÁNÍ CÍRKEVNÍHO ŠKOLSTVÍ VE VÝCHOVNÉM SYSTÉMU ČR.....	24
1.6 PŘEDMĚT „NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA“	26
1.6.1 Výuka náboženské výchovy.....	26
1.6.2 Smysl a oprávněnost náboženské výchovy.....	27
1.6.3 Učitelé náboženské výchovy	28
1.6.4 Osobnost katechety.....	29
1.7 CENTRUM PRO ŠKOLSTVÍ	32
1.8 DEN CÍRKEVNÍHO ŠKOLSTVÍ	32
2 ARCIBISKUPSKÉ GYMNÁZIUM V KROMĚŘÍŽI	34
2.1 HISTORICKÝ KONTEXT.....	34
2.2 KROMĚŘÍŽSKÉ ŠKOLSTVÍ OD POČÁTKŮ PO SOUČASNOST	34
2.3 HISTORIE ARCIBISKUPSKÉHO GYMNÁZIA OD JEHO ZALOŽENÍ PO SOUČASNOST.....	36
2.3.1 Založení a doba před komunismem	36
2.3.2 První období - po založení.....	37
2.3.3 Právo veřejnosti.....	39

2.3.4	<i>Druhé období – po získání práva veřejnosti.....</i>	40
2.3.5	<i>Situace po nástupu komunismu</i>	41
2.3.6	<i>Třetí období - od znovuoobnovení po současnost</i>	41
2.4	VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI V DĚJINÁCH AG.....	42
2.4.1	<i>Biskupové.....</i>	43
2.4.2	<i>Kněží.....</i>	43
2.4.3	<i>Kněží, řeholníci a kandidáti kněžství z řad absolventů po roce 1991</i>	44
3	KATECHEZE NA ARCIBISKUPSKÉM GYMNÁZIU V KROMĚŘÍŽI	46
3.1	MLADÍ LIDÉ, KE KTERÝM JE KATECHEZE NASMĚROVÁNA	46
3.1.1	<i>Mladý člověk biblickým a křesťanským pohledem</i>	47
3.1.2	<i>Pastorace mládeže.....</i>	48
3.1.3	<i>Pastorální teologie mládeže</i>	49
3.2	DUCHOVNÍ SPRÁVA OD ZNOVUOBNOVENÍ AŽ PO SOUČASNOST.....	50
3.2.1	<i>Kněží působící jako spirituálové na AG od jeho znovuoobnovení</i>	50
3.2.2	<i>Jáhni působící na AG od jeho znovuoobnovení.....</i>	50
3.2.3	<i>Pastorační asistenti působící na AG od jeho znovuoobnovení</i>	51
3.3	DUCHOVNÍ ŽIVOT A KATECHEZE NA AG V DOBĚ PŘED KOMUNISMEM	51
3.4	SOUČASNÉ MODEL Y KATECHEZE NA ARCIBISKUPSKÉM GYMNÁZIU V KROMĚŘÍŽI....	52
3.4.1	<i>Výuka náboženské výchovy na AG.....</i>	57
3.4.2	<i>Liturgie na AG.....</i>	59
3.4.3	<i>Slavení bohoslužeb při výjimečných událostech školy</i>	60
3.4.4	<i>Příprava ke svátostem</i>	61
3.4.4.1	<i>Příprava na přijetí svátostí křtu, smíření a eucharistie</i>	61
3.4.4.2	<i>Příprava ke svátosti biřmování.....</i>	62
3.4.5	<i>Setkávání ve společenstvích.....</i>	64
3.4.6	<i>Most vzájemných modliteb.....</i>	67
3.4.7	<i>„Prvopáteční rande“</i>	67
3.4.8	<i>Oslava dne církevního školství na AG.....</i>	68
3.4.9	<i>Prožívání roku křtu.....</i>	69
3.4.10	<i>Příležitostné akce a mimořádné duchovní aktivity.....</i>	69
3.5	PASTORAČNÍ CENTRUM.....	70
3.5.1	<i>Nástěnky</i>	70
3.5.2	<i>Péče o školní kaple</i>	71

3.5.3	<i>Šití kněžských štol, zdobení křestních roušek a svíci</i>	71
3.5.4	<i>Půjčování knih a DVD</i>	72
3.5.5	<i>Živý růženec</i>	72
3.5.6	<i>Adventní aktivity</i>	72
3.5.7	<i>Postní aktivity</i>	74
3.5.8	<i>Likvidace lepry – Koruna denně</i>	74
3.5.9	<i>Noc kostelů</i>	74
3.5.10	<i>Vstupy do škol</i>	75
3.6	PROSTORY VYUŽÍVANÉ ARCIBISKUPSKÝM GYMNÁZIEM PRO PASTORACI	75
3.6.1	<i>Kaple Panny Marie</i>	76
3.6.2	<i>Kaple sv. Stanislava Kostky</i>	77
3.6.3	<i>Pastorační centrum Pod věží</i>	77
3.6.4	<i>Zašívárna</i>	77
3.6.5	<i>Hráčárna</i>	78
3.6.6	<i>Místnost Jana Pavla II.</i>	78
3.6.7	<i>Učebna náboženství</i>	78
3.6.8	<i>Bar AG</i>	78
3.6.9	<i>Frassatiho stěna</i>	79
4	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	81
4.1	METODOLOGIE VÝZKUMU	81
4.2	CÍL VÝZKUMU.....	81
4.3	KONSTRUKCE A ADMINISTRACE DOTAZNÍKU	82
4.4	POPIS VÝBĚROVÉHO SOUBORU.....	82
4.5	VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	83
4.6	SHRNUTÍ VÝZKUMU	89
	ZÁVĚR	91
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	93
	SEZNAM LITERATURY	94
	PŘÍLOHY	99

ÚVOD

Před několika lety jsem se na Katolické teologické fakultě v Praze účastnila výuky předmětu Didaktické modely katecheze, vedené panem profesorem Mariuszem Kuzniarem. Hned v počátečních hodinách mě oslovila formulace toho, že povoláním katechety je především být svědkem Ježíše Krista a hlásat jeho dílo s co největší věrohodností, což vlastně v poslání katechety znamená být tlumočnickem Kristova učení i jeho života.

V té době jsem začínala působit jako pastorační asistentka a učitelka náboženství nižších ročníků na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži. K této činnosti jsem byla vyslána Kongregací Milosrdných sester svatého Kříže, jejíž jsem členkou. Svůj život, jakožto život řeholní sestry, jsem vnímala právě tak, že se mám stát Kristovou vyslankyní k lidem, ukazovat jim hodnoty jeho učení a přinášet jim jeho lásku. Učila jsem se však kloubit rozdílné požadavky života v klášteře a života mezi mladými.

Mohla bych říct, že jedním z faktorů, který mi pomohl sžít se s novým prostředím a přijmout své poslání mezi mladými na gymnáziu, byla i výuka katechetických předmětů na teologické fakultě, protože se díky nim mé vnitřní pochopení jakoby sladilo s vnějšími okolnostmi.

Proto jsem se začala zabývat myšlenkou, zda by bylo možné aplikovat poznatky z těchto předmětů konkrétněji právě na Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži. Brzy jsem ovšem začala žasnout nad tím, jak široké je toto téma a že se nepodaří zcela vyčerpat škálu možností, jak jej zpracovat.

V úvodní kapitole jsem se ohlédla za obecnými počátky církevního školství, které bylo svým způsobem přítomno v různých podobách již v nejstarších kulturách. Lidé od počátků své existence hledají Boha v jeho transcendenci a toto hledání se snaží předávat dalším generacím s nadějí, že se mu snad více přiblíží. V dobách, kdy se církev ujímá výchovy a vzdělávání, dochází stejně jako na poli kultury, i tady k velkému rozkvětu. U nás je to především v době působení svatých Cyrila a Metoděje, v celé Evropě pak v době středověku, kterému vděčíme za rozvoj univerzitního systému. V dějinách ale dostalo církevní školství mnoho těžkých ran. Avšak i přes všechny pokusy o jeho zničení se však stále obnovuje a usiluje o svůj další vzestup. Proto se tato práce ve své první kapitole zabývá pohledem na současnou podobu církevního školství. Přibližuje v ní jeho vývoj po roce 1989 až po současnou situaci v naší zemi z hlediska počtu církevních škol a jejich legislativy a zamýšlí se nad jeho posláním v celém výchovném systému.

Druhá kapitola se konkrétně zaměřuje na instituci Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži. Nejprve popisuje historický kontext, do kterého byl tento ústav ve svých počátcích zasazen, poté se podrobněji věnuje jeho založení v polovině 19. století, změnám souvisejícím se získáním práva veřejnosti, s válečnými okolnostmi až po situaci při nástupu totality. Po čtyřicetileté nucené přestávce, kdy se budova opět vrátila do rukou církve, znovu pokračuje ve svém původním zaměření, i když v jiné formě a v jiných podmínkách. Kapitola se také zmiňuje o významných osobnostech, které během historie původního chlapeckého semináře a posléze školy prošly jejich formací.

Třetí kapitolu uvádí biblický a křesťanský pohled na mladého člověka, od kterého se odvíjí následná pastorace tohoto věkového období. Poté se práce začíná více soustřeďovat na situaci při katechezi na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži. Jsou zde nastíněny podmínky pro celkové prožívání duchovního života a popis modelů katecheze s možnostmi jejich aplikace.

Závěrečná, čtvrtá část této diplomové práce je zaměřena na dotazníkové šetření, obracející se k členům pedagogického sboru gymnázia, kteří se zde podílí na výuce náboženské výchovy i na katechezi mimo školní vyučování. Zjištěné informace poslouží ke zhodnocení stávající situace při výuce náboženské výchovy či jiných formách katecheze na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži s cílem snahy o zefektivnění těchto aktivit.

Cílem celé této práce je zmapování současného stavu katecheze na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži a také zmonitorování možností, které mají ti, kdo katechezi vedou. Tímto bych ráda přispěla k tomu, aby tento soubor poznatků byl dále v praxi rozvíjen a obohacován nově pojmenovanými účinnými přístupy.

1 CÍRKEVNÍ ŠKOLSTVÍ

Když církve skrze apoštoly přijala od svého zakladatele příkaz zvěstovat evangelium všemu tvorstvu, málokdo si mohl představit, jaké dálky, šířky a hloubky v prostoru či v dějinách, jaké podmínky a kultury toto poselství zasáhne. Jednalo se o tajemství spásy, které mělo za cíl obnovení všeho v Kristu, tedy všech rovin člověka, mající počátek zde na zemi a překračující práh věčnosti.

Ve vývoji chápání církve to, mimo jiné, tedy znamenalo, že pokud „správná výchova sleduje utváření lidské osoby se zaměřením k jejímu poslednímu cíli a zároveň k blahu společností, jejichž je člověk členem a na jejichž úkolech bude mít účast, jakmile dospěje,“¹ je nutné formovat a vychovávat člověka již od nejútlejšího věku. Toto se již od počátku snažila předávat těm, kteří se pak dále podíleli na nesení evangelia do všech končin země.

S pastoračním plánem církve přijímá svůj výchovný projekt i katolická škola. Je zřízena příslušnou právoplatnou církevní autoritou, již může být diecéze, farnost, řeholní kongregace apod., a která stanovila podmínky požadované ke vzniku školy.²

1.1 Obecné prvopočátky výchovy a vzdělání

Výchova a výuka je obecně nazývána uvědomělou, organizovanou a cílevědomou oblastí sociální činnosti měnící své cíle, formy a prostředky v závislosti na změnách společenského zřízení.³ Znamená to „pomáhat duchu člověka vstupovat do plnosti reality“.⁴ Výsledek takové výchovy jakožto uvádění do plnosti reality je možné nazvat kulturou.⁵ Na úvod zmíníme alespoň některé z úplně prvních typů výuky, které předcházely dnešní praxi, o které bude tato práce pojednávat.

Již v kultuře sumersko-akadské, nejstarší dokázané kultuře vzniklé kolem roku 2910 př. n. l., se děti učily klínovému písmu, sumerské řeči, matematice, geometrii, lékařství, právu, teologii a astrologii. V této otrokářské společnosti na území Babylónie,

¹ DRUHÝ Vatikánský koncil: Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, (ze dne 28. října 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, 1.

² Srov. Kodex kanonického práva, Praha: Zvon, 1994, kán 803, § 3.

³ Srov. Štverák, V. (1983): *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN, s. 19.

⁴ Giussani, L. (1996): *Riziko výchovy*. Praha: Zvon, s. 91.

⁵ Srov. Giussani, L. (1996): *Riziko výchovy*. Praha: Zvon, s. 112.

odkud máme první zmínky o výuce, se u tamějších chrámů dokonce nacházely bohaté knihovny.⁶

Ve starém Římě se stali prvními vychovateli nahrazujícími dřívější rodinu řečtí otroci. Po nich přišli i svobodní řečtí učitelé vzdělávající římskou mládež podle řeckého vzoru. Tak začaly vznikat na římské půdě první vyšší školy. Nejvyšším stupněm zde byly školy řečnické. Po zániku západorímského impéria roku 476, doprovázeného zhroutilím otrokářského společenského řádu se začíná právě církev ujímat intelektuálního vzdělání, které tím podstatně získává teologický ráz.⁷

1.2 Vývoj církevního školství

Už v prvních stoletích našeho letopočtu se církev podílela na výchově dětí a mládeže. Vznikaly církevní školy, které měly nezastupitelnou pozici a přetrvaly až do dnešních dob.

1.2.1 První staletí

Po uznání křesťanství státním náboženstvím v roce 313, kdy nastala potřeba výchovy dostatečného počtu duchovenstva, vznikají dva typy škol – klášterní, které zajišťují vzdělání řádových mnichů a katedrální, určené pro přípravu světských kněží. Posléze zde byli vyučováni i potomci vládnoucích tříd. Při kostelích a kláštorech mniši opisovali knihy, čímž se v pozdější době křesťanství zasloužilo o rozšíření gramotnosti mezi další evropské národy. Středověké kláštery uchovávaly cenné rukopisy a památky antické vzdělanosti, měly tedy velký význam kulturní, ale také byly nositeli vlivu hospodářského a polického. Mniši učili okolní rolníky polním pracím, novým způsobům zpracování vlny, plátna, kovů, zabývali se stavbou domů, obchodem, průmyslem a stávali se i rádci vladařů.⁸

1.2.2 Počátky církevního školství u nás

Na Velehradě, dle dochovaných informací, katedrální školu zřídil již svatý Metoděj. Když v roce 860 vytvořil první slovanskou abecedu – hlaholici a spolu se svým

⁶ Srov. Dvořáková, E. (2006): *Církevní škola z pohledu řídicího pracovníka a z pohledu na personalistiku a ekonomiku ve srovnání se školami jiných zřizovatelů*. Závěrečná bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Praha, s. 23.

⁷ Srov. Štverák, V. (1983): *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN, s. 56.

⁸ Srov. Štverák, V. (1983): *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN, s. 56.

bratrem Konstantinem přeložili Bibli a jiné náboženské knihy, stali se prvními učiteli našeho národa. Patrně založili na našem území i první školy, ve kterých byli budoucí kněží vyučováni jim srozumitelnou staroslověštinou (okolí Uherského Hradiště a Osvětiman).⁹

V Praze při kostele Panny Marie na Pražském hradě vznikla škola kolem roku 890 a podle legend se v ní kníže Václav vyučil staroslověštině, jazyku a bohoslužbě. Katedrální škola při sv. Vítu vznikla po roce 973 po zřízení pražského biskupství. Podobná škola byla zřízena na Vyšehradě (1068) a v Olomouci (1073).¹⁰

Na nejnižším typu církevních škol, na školách farních, se žákům dostalo základního poučení o křesťanském náboženství a vyučovalo se zde čtení, psaní, počty. Základ na školách katedrálních a klášterních byl tvořen teologií s latinskou gramatikou a literaturou a sedmero svobodných umění (gramatika, rétorika, dialektika, aritmetika, geometrie, astronomie, múzika) k nimž bylo připočítáváno i umění vypočítávání církevních svátků. Po staletí nebyly jiné školy než kněžské. K řádům, které zakládaly školy, patřily zejména: benediktini, augustiniáni, později premonstráti, dominikáni, cisterciáci, františkáni, jezuité, piaristé, řehole Anglických panen, sestry Voršilky a jiné.¹¹

1.2.3 Středověk a jeho univerzitní systém

Doba středověku výrazně ovlivnila celosvětové školství, dala mu nový rozměr, hloubku a úroveň. V kultuře západní Evropy se začalo formovat hnutí zvané scholasticismus (9. – 16. stol.). Jeho učitelé byli vzdělaní v sedmeru, a nazývali se scholastiky. V rané scholastice se vyvinula metoda „sic et non“ (ano a ne) vyznačující se vyvozováním konečného řešení z protikladů. Uplatněním rozumovosti mělo dojít k harmonii vědy a víry. Scholastika vrcholná se opírala o autoritu Písma, učení církevních otců a Aristotelovu filosofii upravenou pro církevní potřeby. Vrcholu dosáhla v Teologických summách Tomáše Akvinského, dominikánského mnicha. Zásadou scholastiky se vyvinuly nové druhy škol, především univerzity, jakožto centra evropské vzdělanosti.¹² „...středověku vděčíme za jednu z největších intelektuálních zásluh, ba za jedinečnou intelektuální zásluhu, platnou pro celý svět: univerzitní systém.“¹³ Podoba univerzit tak, jak ji známe dnes, pochází právě z doby tehdejší. První univerzity v Paříži, Bologni, Oxfordu a Cambridgi svou formu získaly již v druhé polovině 12. století. Podle

⁹ Srov. Štverák, V. (1983): *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN.

¹⁰ Srov. tamtéž, s. 58.

¹¹ Srov. tamtéž, s. 58.

¹² Srov. tamtéž, s. 63 – 64.

¹³ Woods Jr., T. E. (2008): *Jak katolická církev budovala západní civilizaci*. Praha: Res Claritatis, s. 42.

slov historika Lowrie Dalyho církev rozvinula univerzitní systém, protože jako „jediná instituce v Evropě jevila důsledný zájem o kultivaci vědění.“¹⁴ Vyučovalo se sedmero svobodných umění, občanské a kanonické právo, přírodní filosofie (kosmologie), medicína, teologie. Postupem času pak geometrie, logika, metafyzika, Aristotelova etika a Galénovy lékařské práce.¹⁵ Papež a císař byli považováni za autority celého křesťanstva, proto od nich univerzita žádala právo udělovat tituly. Papež měl dokonce právo uznat školu jako univerzitu a byl považován za ochránce, k němuž se mohli odvolat jak studenti, tak fakulty.¹⁶ V naší zemi, v Olomouci, se již roku 1132 připomíná úřad kanovníka scholastika - hodnostáře, který měl v církvi školy na starosti. Obdobný úřad je zaznamenán roku 1234 i v Brně a roku 1248 ve Znojmě.¹⁷

Pražská Univerzita Karlova, byla založena jako první v zemích ležících severně od Alp, a to roku 1348, byla však v pořadí již 32. univerzitou v Evropě.¹⁸

1.2.4 Nesnáze doby husitské a pobělohorské

Školství i výchova bylo negativně poznamenáno zánikem mnoha klášterních škol v době husitství a omezena byla i činnost univerzity.¹⁹ Důležitou roli sehrály školy bratrské, jejichž výuka ve dvou stupních byla vedena knězem či jáhnem v češtině. Vyučován zde byl katechismus, který byl v některých případech opatřen také slabikářem a abecedou.²⁰ V době pobělohorské však je kvůli náboženské netoleranci přinucen k odchodu ze země poslední biskup Jednoty bratrské Jan Ámos Komenský, který zdůrazňoval jednotu rozumového vzdělání a výchovy charakteru a stal se tak zakladatelem moderní výchovy a pedagogem světového významu. Srdcem jeho pedagogiky byla výchova náboženská. O jeho uznání v dnešní době svědčí i fakt, že na den jeho narození, 28. března, byl stanoven Den učitelů.²¹ S Komenským mizí do exilu i bratrské školy.²²

¹⁴ Daly, L. J. (1961): *The Medieval University, 1200 – 1400*. New York: Sheed and Ward, s. 213 – 214, In: Woods Jr., T. E. (2008): *Jak katolická církev budovala západní civilizaci*. Praha: Res Claritatis, s. 42.

¹⁵ Srov. Daly, L. J. (1961): *The Medieval University, 1200 – 1400*. New York: Sheed and Ward, s. 213 – 214, In: Woods Jr., T. E. (2008): *Jak katolická církev budovala západní civilizaci*. Praha: Res Claritatis, s. 46.

¹⁶ Srov. Woods Jr., T. E. (2008): *Jak katolická církev budovala západní civilizaci*. Praha: Res Claritatis, s. 43, 45.

¹⁷ Srov. Morkes, F. (2000): *Historie českého církevního školství*. Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly>>. Cit. 11. 10. 2011.

¹⁸ Srov. tamtéž.

¹⁹ Srov. Štverák, V. - Čadská M. (2001): *Stručný průvodce dějinami pedagogiky*. Praha: Karolinum.

²⁰ Srov. Morkes, F. (2000): *Historie českého církevního školství*. Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly>>. Cit. 11. 10. 2011.

²¹ Srov. Dvořáková, E. (2006): *Církevní škola z pohledu řídicího pracovníka a z pohledu na personalistiku a ekonomiku ve srovnání se školami jiných zřizovatelů*. Závěrečná bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Praha, s. 24.

1.2.5 Tereziánská reforma školství

Dalším důležitým mezníkem v dějinách našeho školství bylo zavedení povinné školní docházky Marií Terezií po zrušení jezuitského řádu 21. července 1773, který měl doposud významné postavení. Do Prahy přišli jezuité roku 1556 a jejich školství se stalo proslulým díky vysoké efektivitě, vysokou studijní morálkou a kázní žáků.²³

Marií Terezií byl v následujícím roce do Vídně povolán Ignác Felbiger, opat augustiniánského kláštera v Zahani, aby vypracoval zásadní reformu rakouského elementárního školství. Ten ji téhož roku vydal pod názvem Všeobecný řád pro německé normální, hlavní a triviální školy ve všech císařsko-královských dědičných zemích. Dle něj bylo rakouské školství prohlášeno za součást státní organizace. Tento řád zaváděl povinnost šestileté školní docházky.²⁴

1.2.6 Další státní zásahy a vstup do 20. století

Vydáním tolerančního patentu v roce 1781 mohly protestantské školy obnovit svoji činnost. Roku 1848 pak, vlivem politických událostí, dochází pak v náboženství k úplnému zrovnoprávnění všech vyznání. Osmiletá docházka byla zavedena roku 1855 tzv. konkordátem, který vymezil vzájemné vztahy mezi církví a školou a stanovil, že o náboženské vzdělání bude pečovat církev, státu pak bude náležet vrchní dozor.²⁵

Již roku 1868 však opět přebírá řízení škol stát. Doba je ve vyjasňování otázek ohledně školství ve vztahu církve a státu velmi dynamická, protože vítězí představa, že škola je záležitostí kulturní a vědeckou a nemá být proto spojena s církví. Dozor nad školami přechází z farářů na místní školní rady, z vikářů na okresní školní rady a z konzistoře na zemskou školní radu.²⁶

Takto vstoupilo české školství do nového století a do nově vzniklého státu. Zůstávala v platnosti recepční norma, která ponechávala v platnosti veškeré zákony a nařízení. Novým státem byly přizpůsobovány postupně. Pedagogické myšlení bylo výrazně ovlivněno T. G. Masarykem, jehož filozofické, pedagogické a politické názory

²² Srov. Morkes, F. (2000): *Historie českého církevního školství*. Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly>>. Cit. 11. 10. 2011.

²³ Srov. tamtéž.

²⁴ Srov. Štverák, V. (1983): *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN, s. 185 – 186.

²⁵ Srov. Dvořáková, E. (2006): *Církevní škola z pohledu řídicího pracovníka a z pohledu na personalistiku a ekonomiku ve srovnání se školami jiných zřizovatelů*. Závěrečná bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Praha, s. 25.

²⁶ Srov. Morkes, F. (2000): *Historie českého církevního školství*. Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly>>. Cit. 11. 10. 2011.

přejímala velká část učitelstva. Již roku 1918 ministr Habrman ve svém výnosu uvedl, že „politické a náboženské přesvědčení nemůže být předmětem disciplinárního vyšetřování“, což konkrétně znamenalo, že náboženské úkony nejsou integrující částí náboženské výuky, jsou pouze záležitostmi citu či vůle rodičů a neúčast žáků na nich nemá dopad na známku z mravů či prospěchovou známku z náboženství.²⁷ Výnosem ze dne 11. 8. 1919 ministerstvo opatřilo otázku výuku náboženství ustanovením, že zproštění výuky mají být žáci bez vyznání či vyznání státem neuznaného, nepřejí-li si to výslovně rodiče, a také u žáků náležejících k určitému vyznání mohli rodiče požádat o zproštění výuky. V dalším roce bylo toto ustanovení doplněno o nařízení protokolárního zjištění důvodu neúčasti a připojení posudku. Předmět náboženství však zůstával na vysvědčení uveden na prvním místě. Na středních školách bylo možno realizovat nepovinnou výuku v případě, že se přihlásí alespoň 20 žáků.²⁸ Osnova katolického náboženství pro střední školy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku byla publikována ve Věstníku MŠANO, č.6/1922, ze dne 15. června 1922.²⁹ Podle statistik se ve školním roce 1921/1922 se k římskokatolickému náboženství hlásilo 73% žáků středních škol. V tomto roce v Československu existovaly tyto typy církevních středních škol: klasická gymnázia česká - celkem 4 (mezi ně patří i Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži, tehdy se 332 žáky), dále klasická gymnázia německá – 4, klasická gymnázia maďarská – 4, reálná gymnázia československá – 3, reálná gymnázia německá – 2, učitelské ústavy – 14, odborné učitelské ústavy – 4, celkově 35. V pozdějších letech pak stát některé z nich převzal, u některých převzal pouze náklady na platy učitelů a některé zrušil.³⁰

1.2.7 Éra nacismu a komunismu

Dalším výrazným zásahem do vývoje českého školství bylo uzavření vysokých škol 17. listopadu 1939 nacistickou okupační mocí, která potlačovala také školy střední se snahou organizovat je v duchu svých idejí.³¹

Nová etapa nastává po osvobození v roce 1945. Přeměny probíhají na poli hospodářské, kulturní, politické a na poli politiky probíhá také boj o charakter škol.

²⁷ Srov. Morkes, F. (2000): *Historie českého církevního školství*. Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly>>. Cit. 11. 10. 2011.

²⁸ Srov. tamtéž.

²⁹ Srov. tamtéž.

³⁰ Srov. tamtéž.

³¹ Srov. Dvořáková, E. (2006): *Církevní škola z pohledu řídicího pracovníka a z pohledu na personalistiku a ekonomiku ve srovnání se školami jiných zřizovatelů*. Závěrečná bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Praha, s. 26.

Po zavedení komunistické výchovy je po únoru 1948 rozhodnuto o jednotné socialistické škole. Následuje série školských zákonů z let 1948, 1953, 1960, 1978, 1984, kdy se utváří podoba výchovně vzdělávacího procesu, upravuje se doba povinné školní docházky, mimo základní, střední a vyšší vzdělání je upravována také předškolní výchova v jeslích a mateřských školách, v učňovských a odborných školách, učilištích a na vysokých školách.³²

1.2.8 Obnova církevních škol v českých zemích po roce 1989

Církevní školství tedy existovalo v českých zemích po staletí, nejprve pod správou církve katolické, posléze i církve evangelické a také náboženské společnosti židovské. Sloužily především dětem toho vyznání, kterého byla zřizující církev.³³

Druhou světovou válkou a holocaustem došlo k přerušení činnosti židovských škol, podobně jako všech českých vysokých škol, přičemž církevní školy nižších stupňů uzavřeny nebyly. Došlo k tomu však za několik let po únorovém puči roku 1948. Zákonem č. 95/1948 Sb. z 21. dubna 1948, o základní úpravě jednotného školství (tzv. zákon o jednotné škole) byly školy zestátněny. K výjimkám z ustanovení, se kterými zákon počítal v § 4 odst. 2, nedošlo. Do škol byli dosazeni vládní zmocněnci a podle tzv. Ústavy 9. května³⁴ vrchní vedení a dozor nad veškerou výchovou a vyučováním příslušelo státu. Jediný možný způsob vyučování byl ten, který byl v souladu s politickou ideologií marxismu a leninismu, s protináboženským světovým názorem. Další Ústava Československé socialistické republiky z 11. července 1960 č. 100/1960 Sb. již marxismus – leninismus výslovně zmiňovala. Tato Ústava byla činná ještě v době listopadové revoluce roku 1989.³⁵

Tuto dobu lze dokreslit zmínkou o připravovaném zákonu o rodině v 60. letech, podle něhož by státní úřady mohly rozhodnout o odnětí dětí z rodičovské výchovy těm rodičům, kteří by je nevychovali v souladu s ateistickým světovým názorem. Uvnitř

³² Srov. Dvořáková, E. (2006): *Církevní škola z pohledu řídicího pracovníka a z pohledu na personalistiku a ekonomiku ve srovnání se školami jiných zřizovatelů*. Závěrečná bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Praha, s. 27.

³³ Srov. Horák, Z. (2008): *Obnovení církevních škol v českých zemích v letech 1990–1991*. *Revue církevního práva*, 2/08, ročník XIV., 25.

³⁴ Celým názvem Ústava Československé republiky ze dne 9. května 1948 č. 150/1948 Sb.

³⁵ Srov. Horák, Z. (2008): *Obnovení církevních škol v českých zemích v letech 1990–1991*. *Revue církevního práva*, 2/08, ročník XIV., 95–96.

Československé církve evangelické se utvořila skupina s názvem Nová orientace, která vyvolala podpisové akce, jimiž byl tento úmysl vlády odvrácen.³⁶

Ač byly církevní školy zrušeny hned na počátku komunistického útlaku, vzhledem k tradici českých zemí, směla výuka náboženské výchovy pokračovat do konce školního roku 1952/1953 jako povinný předmět pro členy církví. Poté se předmět stal nepovinným, avšak žáci nebyli pro účast na výuce přijímáni na střední a vysoké školy, rodiče byli podrobováni prověrkám na pracovištích, přičemž k neprospěchu jim bylo právě zapsání dítěte do náboženské výuky.³⁷

1.3 Současný počet církevních škol

Před rokem 1948 se v Československu nacházelo kolem 250 církevních škol. V době totality byly veškeré snahy o církevní aktivity, zejména týkající se výchovy, potlačeny. Před totalitou se na našem českém území nacházelo na 75 církevních škol, z toho v olomoucké arcidiecézi původně 36. Již deset let po totalitě, roku 1999, pak v té samé diecézi 9 škol.³⁸

Po uplynutí dalšího desetiletí je v Katalogu církevních škol a školských zařízení z let 2007 – 2009 vydaného Sekcí církevního školství, evidováno 14 mateřských, 22 základních, 13 středních škol, 18 gymnázií, 6 vyšších odborných škol a 25 jiných zařízení. Celkem tedy 98 škol a školských zařízení, jejichž zřizovatelé patří do římskokatolické církve, dále 33 škol a školských zařízení jiných křesťanských církví a 2 zařízení spravované židovskou obcí.

Pod školský zákon sice nespádají teologické fakulty a kněžské semináře, pro úplnost však zmíníme, že se jich v naší zemi nachází 7, z nichž ve správě římskokatolické církve jsou tři fakulty a dva kněžské semináře.³⁹ Zákonem č. 163/1990 Sb. byly zařazeny do rámce veřejných vysokých škol poté, co byly z tohoto svazku vyloučeny roku 1950.⁴⁰

³⁶ Srov. Horák, Z. (2008): Obnovení církevních škol v českých zemích v letech 1990–1991. *Revue církevního práva*, 2/08, ročník XIV., 97.

³⁷ Srov. tamtéž, 98.

³⁸ Srov. Odehnal, F. (1999): *Olomoucká arcidiecéze na prahu třetího tisíciletí*. Olomouc: Nakladatelství Mgr. Jirí Burget, s. 30.

³⁹ Srov. Česká biskupská konference (2011): *Katalog církevních škol*. Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly>>. Cit. 25. 3. 2012.

⁴⁰ Srov. Svoboda, F. (2007): *Legislativní prostředí pro činnost církví a náboženských společností*. Dostupné z: <www.e-cvns.cz/soubory/Legislativni_prostredi_CNS.pdf>. Cit. 25. 3. 2012.

O zpřístupnění vzdělání a výchovy, která by spolu s pravdou vštěpovala lásku,⁴¹ se v České republice nyní snaží celkem 48 zřizovatelů církevních škol.⁴² Těch se u nás nachází 141. Tento počet sice nepřesahuje ani jedno procento počtu škol státních, jedná se však o významnou alternativu, po níž je stále větší poptávka. Nově zavedené státní maturity ještě posílily jejich prestiž, když se podařilo třem církevním gymnáziím umístit se mezi deseti nejúspěšnějšími školami v republice.⁴³

Z celkového počtu nyní patří pod správu církve římskokatolické 106 škol, z toho 23 mateřských, 25 základních a 12 středních škol, 19 gymnázií, 6 vyšších odborných škol a 21 školských zařízení a center volného času. Dalším zástupcem v provozování církevních škol je církev Českobratrská evangelická se svými 15 školami a ostatní zřizovatelé se 20 školami.

V olomoucké arcidiecézi, do které patří i Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži, o kterém pojednává tato práce, se nyní nachází 22 církevních škol, z nichž Arcibiskupství olomoucké zřizuje 16 škol a školských zařízení.⁴⁴

Církevní základní školy v olomoucké arcidiecézi jsou zřízeny v Kroměříži, ve Veselí nad Moravou, ve Zlíně, v Uherském Brodě, ve Valašském Meziříčí a v Olomouci. Katolická gymnázia se nacházejí v Kroměříži, v Prostějově, v Olomouci a na Velehradě. Jedna střední odborná škola má své sídlo v Bojkovicích a jedna vyšší odborná škola v Olomouci. Tato zařízení jsou otevřena všem, bez ohledu na jejich náboženskou příslušnost. Požadavkem je pouze splnění vstupních požadavků a ochota přijímat postoje, hodnoty a duchovní rozměr školy.⁴⁵

1.4 Legislativní prostředí pro činnost církví a náboženských společností

Po 17. listopadu 1989 došlo opět k novým změnám, které zasáhly i školství. Takřka okamžitě byl zrušen Státní úřad pro věci církevní a směrnice, které svazovaly činnost

⁴¹ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, úvod (ze dne 28. října 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, s. 534.

⁴² Srov. Stránky Církevního školství (2011). Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly/Podle-zrizovatele/>>. Cit. 12. 2. 2012.

⁴³ Srov. **Katolický týdeník.... Čl. O církevní školy u nás roste zájem**

⁴⁴ Srov. Stránky Církevního školství (2011). Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly/Podle-dieceze?dieceze=6>>. Cit. 31. 3. 2012.

⁴⁵ Srov. Stránky Církevního školství (2011). Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly/Podle-dieceze?dieceze=6>>. Cit. 31. 3. 2012.

církve. Stát již nemůže zasahovat ani do jejího dění, ani do otázek personálních. Míra svobody byla neočekávaně vysoká, podobně jako v jiných demokratických státech.⁴⁶

V Listině základních lidských práv a svobod, která se stala součástí českého ústavního pořádku v roce 1993⁴⁷, je stanoveno, že stát je založen na demokratických hodnotách a nesmí se vázat ani na výlučnou ideologii ani na náboženské vyznání⁴⁸, je zaručena svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání⁴⁹ a každý má právo svobodně projevit své náboženství nebo víru.⁵⁰

Je zde také zaneseno, že zřizovat školy jiné než státní lze za splnění podmínek daných zákonem⁵¹, podmínky výuky náboženství na státních školách taktéž stanoví zákon⁵². Proto vyhláška MŠMT a MZd č. 452/1991 Sb., o zřizování a činnosti církevních škol a náboženských společenství vymezuje zřizovatele, kterými jsou církve nebo náboženská společnost nebo náboženské společenství a dále pak pro ně stanoví podmínky pro zařazování do sítě škol.

Český stát nesmí preferovat v souladu se svými ústavními předpisy žádné náboženské vyznání ani ateismus. Listina základních lidských práv a svobod deklaruje nezávislost státu na náboženství a nezávislost náboženství na státu⁵³. Jde o princip demokratického a laického státu, obvyklého v dnešní Evropě. To ovšem neznamená, že by stát a církve či náboženské společnosti, o nichž se v dokumentu také pojednává, nemohly spolupracovat. Naopak, právě například v oblasti školství je spolupráce běžná. Stát totiž může zůstat neutrální z hlediska náboženského, nikoliv však z hlediska hodnotového.⁵⁴

První snahy o zřízení církevní školy vyvinul RNDr. Petr Heřman, který vycházel z ideálů Jednoty bratrské a jejího biskupa J. A. Komenského.⁵⁵

Církevní školy a školská zařízení začala vznikat již v létě 1990. Tomu však předcházela mnohaletá skrytá činnost křesťanů různých vyznání, především setkávání pražských právníků na faře v Praze – Podolí pod vedením ThDr. Oto Mádra, díky nimž

⁴⁶ Srov. Němcová, M. (2003): *Potřebuje katolická církev nového ministra?* Dostupné z: <<http://www.ods.cz/ms.chotebor/clanek.php?id=28>>. Cit. 12. 2. 2012.

⁴⁷ Srov. Svoboda, F. (2007): *Legislativní prostředí pro činnost církví a náboženských společenství.* Dostupné z: <www.e-cvns.cz/soubory/Legislativni_prostredi_CNS.pdf>. Cit. 25. 3. 2012.

⁴⁸ Srov. Česká národní rada (1993): *Listina základních práv a svobod*, čl. 2, odst. 1. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>. Cit. 20. 3. 2012.

⁴⁹ Srov. tamtéž, čl. 15.

⁵⁰ Srov. tamtéž, čl. 16.

⁵¹ Srov. tamtéž, čl. 33, odst. 3.

⁵² Srov. tamtéž, čl. 16.

⁵³ Srov. tamtéž, čl. 2, 3.

⁵⁴ Srov. Svoboda, F. (2007): *Legislativní prostředí pro činnost církví a náboženských společenství.* Dostupné z: <www.e-cvns.cz/soubory/Legislativni_prostredi_CNS.pdf>. Cit. 25. 3. 2012.

⁵⁵ Srov. Horák, Z. (2008): *Obnovení církevních škol v českých zemích v letech 1990–1991. Revue církevního práva*, 2/08, ročník XIV., 100.

v roce 1990 vzniklo Ústředí křesťanských škol v Praze.⁵⁶ To tvořily osobnosti, které zamýšlely založit školské zařízení či školu do úrovně maturity, koordinovat jejich práci a pomáhat jim plnit zákonné požadavky.⁵⁷ Svou činnost předalo v červnu Biskupské konferenci ČSFR, nově vzniklé po návštěvě Jana Pavla II. v Československu, a to ji schválilo jako katolické oddělení Ústředí církevních škol. Agendu církevních škol převzal Mons. František Václav Lobkowicz, O.Pream, který je za ni v rámci ČBK zodpovědný doposud.⁵⁸

Obtíže, které s sebou přinesly nové skutečnosti, se týkaly především otázky pedagogů. Věřící studenti minulých let totiž nebyli přijímáni ke studiu na pedagogických fakultách a starší křesťanští učitelé byli odsunuti mimo školství.⁵⁹

RNDr. Heřman podal inzerát vyzývající křesťanské pedagogy k setkání, z něhož se utvořil Kruh přátel bratrských škol. Někteří, z celkového počtu asi dvaceti účastníků různých vyznání, se později stali zakladateli katolických škol.⁶⁰ Zřizovatelem byl jmenován ředitel, křesťansky smýšlející učitelé byli přijímáni postupně.

Církevní školy mohly začít fungovat po navrácení církevních budov, především klášterů v letech 1990 a 1991.⁶¹

V průběhu let 1990–1994 byl původní školský zákon šestkrát novelizován, na připomínkování se podíleli také členové Ústředí.⁶² Pro možnost zřizování církevních škol však byla zásadní novela zákona č.171/1990 Sb.⁶³, která měnila a doplňovala zákon č. 29/1984 Sb. o soustavě základních a středních škol.⁶⁴ Církevní a soukromé školy byly postaveny na roveň ostatních škol zřízených podle školského zákona⁶⁵ a řídí se stejnými zákonnými předpisy.

⁵⁶ Srov. Horák, Z. (2008): Obnovení církevních škol v českých zemích v letech 1990–1991. *Revue církevního práva*, 2/08, ročník XIV., 98 – 99.

⁵⁷ Srov. tamtéž, 102.

⁵⁸ Srov. tamtéž, 103.

⁵⁹ Srov. Odehnal, F. (1999): *Olomoucká arcidiecéze na prahu třetího tisíciletí*. Olomouc: Nakladatelství Mgr. Jiří Burget, s. 29.

⁶⁰ Srov. Horák, Z. (2008): Obnovení církevních škol v českých zemích v letech 1990–1991. *Revue církevního práva*, 2/08, ročník XIV., 101.

⁶¹ Srov. tamtéž, 104.

⁶² Srov. tamtéž, 103.

⁶³ Srov. Švecová, J. (2004): *Úprava církevního školství v právním řádu ČR*. Dostupné z: <<http://spravni.juristic.cz/489621/clanek/spravni2.html>>. Cit. 15. 2. 2012.

⁶⁴ Srov. Dvořáková, E. (2006): *Církevní škola z pohledu řídicího pracovníka a z pohledu na personalistiku a ekonomiku ve srovnání se školami jiných zřizovatelů*. Závěrečná bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Praha, s. 28.

⁶⁵ Srov. Horák, Z. (2008): Obnovení církevních škol v českých zemích v letech 1990–1991. *Revue církevního práva*, 2/08, ročník XIV., 108.

Právní subjektivita církevních škol je řešena skrze tzv. školské právnické osoby, nikoliv církevní právnické osoby⁶⁶, jelikož mezi činnostmi, které mohou církevní právnické osoby vykonávat, není zařazeno vzdělávání. Prostřednictvím tzv. školské právnické osoby je církevním školám automaticky státem udělena právní subjektivita.⁶⁷ Znamená to, že v právních vztazích musí vystupovat školy svým jménem, nikoliv jako součást svého zřizovatele.⁶⁸

1.4.1 Současný školský zákon

Zákon č. 3/2002 Sb. o církvích a náboženských společnostech detailně upravuje vztahy mezi nimi a státem v různých oblastech působení. V jeho sedmém paragrafu odst. 1 písmeno a) je přiznáno zvláštní právo vyučovat náboženství na státních školách registrované církve a náboženské společnosti, a to i na základě jejich písemné dohody, to vše podle zvláštního právního předpisu, kterým je tzv. školský zákon, čili zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.⁶⁹

Podle něj MŠMT zpracovává Národní program vzdělávání a pro každý obor vzdělání se vydávají rámcové vzdělávací programy, uskutečňující se ve školách v jejich vlastních vzdělávacích programech a vymezující povinný obsah, rozsah, podmínky vzdělávání. Podle dokumentu *Osnovy k výuce náboženské výchovy Římskokatolické církve v 1. - 9. ročníku základní školy* byla zpracována učební osnova pro nepovinný předmět náboženství a schválena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dne 2. 6. 2004, s předcházejícím církevním schválením na 49. Zasedání České biskupské konference dne 9. 4. 2003. V platnost vstoupila k 1. 9. 2004.

V § 15 školského zákona je ustanoveno, že na školách zřizovaných státem, krajem, obcí či svazkem obcí, a to základních i středních, se náboženství vyučuje jako nepovinný předmět v případě, že se do něj ve školním roce přihlásí minimálně 7 dětí. Lze spojit

⁶⁶ Srov. Svoboda, F. (2007): *Legislativní prostředí pro činnost církvi a náboženských společností*. Dostupné z: <www.e-cvns.cz/soubory/Legislativni_prostredi_CNS.pdf>. Cit. 25. 3. 2012.

⁶⁷ Srov. Husník, P. (2003): *Církevní školy bojují o svou právní subjektivitu*. Dostupné z: <<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=2990&PHPSESSID=0f25f5ca140cecb2f5e2a53fa17d088d>>. Cit. 25. 3. 2012.

⁶⁸ Srov. Vodáková, J. (2009): *Vznik a rozvoj soukromých a církevních škol, statistika*. Dostupné z: <<http://www.zkola.cz/zkedu/rodiceaverejnost/vybirameskolu/soukromeacirkevnisikoly/29891.aspx>>. Cit. 29. 3. 2012.

⁶⁹ Srov. Dvořáková, E. (2006): *Církevní škola z pohledu řídicího pracovníka a z pohledu na personalistiku a ekonomiku ve srovnání se školami jiných zřizovatelů*. Závěrečná bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Praha, s. 3.

žáky z několika ročníků nebo i dokonce z několika škol, což se děje na základě smlouvy mezi příslušnými školami. Nejvýše smí být však 30 žáků ve třídě. Projeví-li zájem o výuku 6 a méně žáků, vyučující smí uzavřít se školou dohodu o jiné formě vyučování, ovšem bez nároku na mzdu.⁷⁰

O církevním školství pojednává mimo jiné tzv. Bílá kniha, nebo-li Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, který schválila vláda usnesením č. 77/2001.⁷¹

1.4.2 Pojem církev a náboženská společnost, jejich práva a povinnosti

Podle školského zákona č. 561/2004 Sb. v § 8 mohou být, mimo jiné, zřizovatelem školy či školského zařízení registrované církve a náboženské společnosti, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy.⁷²

Církví či náboženskou společností je v zákoně č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (tzv. zákon o církvích a náboženských společnostech) definováno „dobrovolné společenství osob s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy, náboženskými obřady a projevy víry, založené za účelem určité náboženské víry, ať už veřejně nebo soukromě, a zejména s tím spojeného shromažďování, bohoslužby, vyučování a duchovní služby“.⁷³ Podle § 4 odst. 3 zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností jsou tyto po registraci právnickými osobami.⁷⁴ Takové mohou podle § 6 zákona o církvích a náboženských společnostech vyučovat a vychovávat své duchovní i laické spolupracovníky ve vlastních školách a jiných zařízeních i na bohosloveckých fakultách za podmínek zvláštních právních předpisů. Za podmínek stanovených zákonem mohou získat k plnění svého poslání oprávnění k výkonu zvláštních práv, kterými jsou:

- 1) právo vyučovat náboženství na státních školách podle školského zákona

⁷⁰ Srov. Zákon č. 561/2004 Sb. Školský zákon. Dostupný z: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=561~2F2004&nr=&part=&name=&rpp=15>>. Cit. 10. 3. 2012.

⁷¹ Srov. Dvořáková, E. (2006): *Církevní škola z pohledu řídicího pracovníka a z pohledu na personalistiku a ekonomiku ve srovnání se školami jiných zřizovatelů*. Závěrečná bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Praha, s. 28.

⁷² Srov. tamtéž, s. 12.

⁷³ Svoboda, F. (2007): *Legislativní prostředí pro činnost církví a náboženských společností*. Dostupné z: <www.e-cvns.cz/soubory/Legislativni_prostredi_CNS.pdf>. Cit. 25. 3. 2012.

⁷⁴ Srov. Bernard, Z. (1993): *Vztah školských úřadů k církevním školám při poskytování a vyúčtování dotací, včetně doporučení způsobu hospodaření pro církevní školy*. Dostupné z: <<http://spcp.prf.cuni.cz/lex/msmtv-mp2.htm>>. Cit. 26. 3. 2012.

- 2) právo k výkonu duchovenské služby v ozbrojených silách
- 3) právo k výkonu duchovenské služby v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranné léčení a ochranná výchova
- 4) právo být financována podle zvláštního práva
- 5) právo konat obřady, při nichž jsou uzavírány církevní sňatky
- 6) právo zřizovat církevní školy podle zvláštního předpisu
- 7) právo zachovávat povinnost mlčenlivost duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství, je-li tato povinnost tradiční součástí učení církve a náboženské společnosti nejméně 50 let⁷⁵

Seznam církví a náboženských společností registrovaných v České republice je uveden v příloze. Práva však nejsou udělována společně, nýbrž na základě

Podmínky, za jakých jimi smí být na státních školách vyučována náboženská výchova, stanoví zákon č. 3/2002 Sb. Školy zřízené registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi jsou zařazeny do sítě škol vedené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Svou strukturou odpovídají struktuře školství v ČR, existují tedy církevní školy mateřské, základní, střední a vyšší odborné. Podmínky vzdělávání jsou stejné jako na školách veřejných.⁷⁶

1.5 Poslání církevního školství ve výchovném systému ČR

Prvotními vychovateli svých dětí jsou vždy jejich rodiče. Jejich výchovné působení je tak důležité, že se dá obtížně nahradit, když chybí.⁷⁷ Rodina je první školou, se kterou se dítě setkává a která jej ovlivní po celý jeho další život. Ve výchovném úkolu však má rodině napomáhat celá společnost, protože je dítě připravováno na život v jejím celku. Proto je jedním z důležitých úkolů státu zajištění školní výchovy mládeže. Rodiče mají právo svobodně zvolit pro dítě, kterému dali život, školu, která bude jeho vzdělání a osobnost rozvíjet.

Církev, jejímž základním posláním je ohlašovat všem radostnou zvěst spásy, křtem plodit nová stvoření v Kristu a vychovávat je k vědomému prožívání Božího synovství, již od svých počátků zakládá školy, ve kterých se snaží o harmonické spojení víry, kultury

⁷⁵Srov. Zákon č. 3/2002 Sb. o církvích a náboženských společnostech. Dostupný z: <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=373>>. Cit. 10. 3. 2012.

⁷⁶Srov. Svoboda, F. (2007): *Legislativní prostředí pro činnost církví a náboženských společností*. Dostupné z: <www.e-cvns.cz/soubory/Legislativni_prostredi_CNS.pdf>. Cit. 25. 3. 2012.

⁷⁷Srov. DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, (ze dne 28. října 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, s. 535.

a rozvoje vědomostí.⁷⁸ Církevní školy pomáhají rodičům pečovat také o duchovní rozměr výchovy jejich dětí. Pozemský život člověka souvisí s nebeským povoláním, nelze jí tedy upřít podíl na rozvoji a rozšiřování výchovy.⁷⁹ Při plnění svého učitelského úřadu má církev právo svobodně zakládat a řídit školy jakéhokoliv druhu a stupně a nabízet tak formaci v duchu evangelia pro své věřící, ale také pro ty, kteří mají zájem o předkládané hodnoty.⁸⁰ Je to výrazem její tvořivé síly, se kterou nabízí společnosti konkrétní záměr a dílo.⁸¹

Vzdělání a život z víry nejsou v rozporu, naopak, mohou se obohacovat. Jako každá jiná škola, přijímá i ta křesťanská úkol pěstovat rozumové schopnosti, rozvíjet správné usuzování, uvádět do kulturního dědictví, tříbit smysl pro hodnoty, připravovat na povolání, podporovat vzájemné porozumění⁸², ale navíc se snaží toto všechno oživit duchem evangelia, tedy duchem svobody a lásky⁸³, který je zaměřen k poslednímu cíli lidské osoby a zároveň spěje k blahu společnosti, na jejichž úkolech bude mít podíl, až dospěje⁸⁴. Ze zakotvení v evangeliu čerpá inspiraci a sílu.⁸⁵ Takto vychovává studenty k práci pro lidskou společnost a připravuje je, aby se v ní sami svým příkladným životem stali „kvasem spásy“.⁸⁶

Katolická škola tedy sleduje dva cíle – nejen všestranná zralost lidské osoby, ale i do uvědomění si a přijetí hloubky daru víry⁸⁷.

Škola musí pracovat tak, aby splnila všechny kritéria pro státní uznání, budovat svou dobrou pověst a kvalitu, své tradice, společenství studentů, rodičů a absolventů. O atmosféru školy v duchu evangelia je možné usilovat tam, kde mohou křesťané rozhodovat o jejím celkovém zaměření a o vytvoření vnějších podmínek. Ve školách, kde se v různých předmětech (např. etika, filozofie, psychologie, biologie, čeština) prolínají

⁷⁸ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, (ze dne 28. října 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995.

⁷⁹ Srov. tamtéž, s. 533.

⁸⁰ Odehnal, F. (1999): *Olomoucká arcidiecéze na prahu třetího tisíciletí*. Olomouc: Nakladatelství Mgr. Jiří Burget, s. 30.

⁸¹ Srov. Ambros, P. (2000): *Církev, kultura, společnost, misie; Pastorální teologie V*. Olomouc: nakl. Mgr. Jiří Burget, s. 78.

⁸² Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobylišich, s. 537.

⁸³ Srov. tamtéž, s. 539.

⁸⁴ Srov. tamtéž, s. 534.

⁸⁵ Srov. ČBK (1994): *Náboženský rozměr výchovy v katolické škole*. Praha: ČBK, s. 47.

⁸⁶ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, (ze dne 28. října 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, čl. 8 s. 539.

⁸⁷ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobylišich, s. 535.

křesťanská pojetí, lze tento celistvý křesťanský pohled lépe zprostředkovat.⁸⁸ Takto může být projekt katolické školy „přesvědčivý pouze tehdy, pokud jej uskutečňují lidé hluboce motivovaní tím, že jsou svědky živého setkání s Kristem“.⁸⁹ „Styl školy vyrůstá z osobností, které v ní působí... Styl je takové předávání pravdy, které myslí na to, jak si pravda hledá cestu k rozumu, citu a vůli, jak chce být pochopena, procítěna, uskutečněna.“⁹⁰

1.6 Předmět „Náboženská výchova“

V charakteristice vyučovacího předmětu Náboženská výchova je uvedeno, že „žákům umožňuje formulovat otázky týkající se základních životních hodnot, postojů a jednání, konfrontovat je s vědecky a křesťansky formulovanými pohledy na svět a hledat svou vlastní životní hodnotovou orientaci. Nabízí přístup k biblickému poselství, k učení křesťanských církví a k jejich tradici a otevírá možnost života s církví.“⁹¹ Možnost výuky je nabízena především žákům z křesťanských rodin, ale také těm, kteří o ni projeví zájem za předpokladu, že přijmou podmínky výchovného programu nebo alespoň budou ochotni se s ním konfrontovat.⁹² Seznamuje je se základy křesťanství souvisejícím s kulturou a tradicí střední Evropy. Sice ovlivňuje, ale neurčuje osobní rozhodnutí se pro víru, které se vždy odehrává v celistvosti života mladého člověka.⁹³

1.6.1 Výuka náboženské výchovy

Náboženství je živá sociálně-individuální realizace vztahu k nějaké poslední opravdové skutečnosti, která člověka a jeho svět přesahuje. Rozvíjí se v tradici a společenství jako životní postoj, způsob života a pohled na něj.⁹⁴

Jakožto nepovinný předmět na státních školách je výuka podle zákona č. 561/2004 Sb. dotována jednou hodinou týdně. Možnost projektové výuky nabízí žákům široké

⁸⁸ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobylisích, s. 51 – 53.

⁸⁹ ČBK (2008): *Vychovávat společně v katolické škole - poslání sdílené zasvěcenými osobami a věřícími laiky*. Praha: ČBK, čl. 4.

⁹⁰ Ambros, P. (2000): *Církev, kultura, společnost, misie; Pastorální teologie V*. Olomouc: nakl. Mgr, Jiří Burget, s. 78.

⁹¹ ČBK (2004): *Osnovy k výuce náboženské výchovy římskokatolické církve v 1. – 9. ročníku základní školy*. Praha: ČBK.

⁹² Srov. Ambros, P. (2000): *Církev, kultura, společnost, misie; Pastorální teologie V*. Olomouc: nakl. Mgr, Jiří Burget, s. 79.

⁹³ Srov. tamtéž, s. 79.

⁹⁴ Srov. Muchová, L. (1994): *Úvod do náboženské pedagogiky*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., s. 21.

spektrum aktivit jinou formou výuky: návštěva kostela, církevního objektu, kulturně historické památky, exkurze do místní charity, domova důchodců, pouť dětí, Tříkrálová sbírka, Papežské misijní dílo, příprava adventního, vánočního, velikonočního programu, odpoledne s rodiči apod. Jednotlivé ročníky mají obsah látky rozdělený do tematických celků, které jsou v rámci liturgického roku opakovány, ale zároveň jsou prohlubovány a v souvislostech propojovány. Zároveň je možné obsah obohatit podle aktuální místní situace, např. o téma týkající se jiných náboženství či řádů a kongregací a církevních památek v regionu, spolupráci s jinými křesťanskými církvemi, ekumenismus apod. Ve výuce je navázáno na výchovné vzdělávací strategie školy, směřující k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí – kompetence k učení, ke komunikaci, k řešení problémů, kompetencí sociálních, personálních, občanských a pracovních.⁹⁵

1.6.2 Smysl a oprávněnost náboženské výchovy

Každé hledání dobra a pravdy obsahuje hledání duchovních hodnot, protože náboženská dimenze je součástí každého člověka. Každý člověk, touží být šťastný, chce být přijímán, milován, sdílet se s ostatními, ale zároveň se také setkává s nepochopitelností utrpení a smrti. To jej vede k touze po perspektivě přesahující tyto hranice. Obecná schopnost reflektovat sebe sama a překračovat své hranice může být rozdělena do tří směrů: překročení „já“, ve smyslu hledání stále plnějšiho života, dále překročení „ty“, což se dotýká sociálních vztahů a poukazuje k uskutečňování plného lidství skrze brání a dávání a nakonec překročení smyslu života v tom významu, že člověk prožívá sám sebe ve své omezenosti, trpí a nenalézá odpovědi. Náboženství zde upomíná na tuto omezenost, ale zároveň aktivizuje naději, že existuje konečný smysl a naplnění.⁹⁶

Tyto druhy schopnosti transcendence smí být zahrnuty do chápání rozvoje osobnosti, proto musí být v procesu vývoje a zrání člověka vychovávány a kultivovány. Uskutečnění práva na výklad důležitých životních situací nabízí náboženská výchova, která s sebou nese také zvýšení sociálního potenciálu, obecnou kulturnost společnosti a výchovu k etickým postojům.⁹⁷ Víra tedy postihuje život ve všech jeho dimenzích.⁹⁸

V širším smyslu se náboženská výchova zabývá obecně lidskými jevy, jako je důvěra, vděčnost, odpuštění, radost, štěstí, ochota pomoci a tušení toho, že existuje něco,

⁹⁵ Srov. ČBK (2004): *Osnovy k výuce náboženské výchovy římskokatolické církve v 1. – 9. ročníku základní školy*. Praha: ČBK.

⁹⁶ Srov. tamtéž, s. 6.

⁹⁷ Srov. tamtéž, s. 7.

⁹⁸ Srov. tamtéž, s. 7.

co člověka přesahuje. V užším smyslu pak nabízí určitou odpověď na tyto jevy. Doprovází člověka v jeho potřebách být milován, poznávat měřítka a motivaci správného jednání a podle nich se orientovat, mít perspektivu přesahující hranice života.⁹⁹

Takováto zkušenost s Bohem je prožívána již po celá staletí. Křesťanskými ideály byli motivováni lidé mnohých generací po staletí v celé Evropě. Touha oslavit svou práci Boha je vedla ke stavbám velkolepých chrámů, k vytvoření nejlepších uměleckých děl, k rozvoji vědy i politiky.¹⁰⁰ V náboženské výchově je zachován princip vzájemného vztahu mezi vírou předávanou tradicí a mezi současným životem, aby na základě mnohých letitých zkušeností, mohla být nabídnuta orientace v tomto světě skrze křesťanské životní postoje a jednání.¹⁰¹

1.6.3 Učitelé náboženské výchovy

Věřící učitel a vychovatel svým působením rozvíjí své křesťanské poslání, vydává svědectví o svém křesťanském životě a vztahu ke Kristu, formuje své svěřence svým postojem k církvi.¹⁰²

Je-li ve škole přítomen jako učitel náboženství kněz, mají nejen žáci, ale i ostatní pedagogové a zaměstnanci možnost poznat jej z osobní a duchovní stránky.¹⁰³ Kněz je sice v důsledku svého povolání a svěcení jistým způsobem odlišen uvnitř Božího lidu, není však od něj odloučen. Kdyby mu zůstal cizí život lidí a jejich prostředí, nemohl by jim sloužit.¹⁰⁴ „Velký úkol učitelů i vychovatelů je tedy v tom, že se snaží o upřímný kontakt s dospívajícími a přibližuje se k nim první“.¹⁰⁵

Učitel náboženství by se měl projevovat lidskostí, vnitřním souladem jeho víry, poznání a života, profesionální přípravou a kvalifikací. Pro další prohlubování didaktické a odborné zdatnosti je důležité stálé vzdělávání a profesionální i duchovní formace, která je skutečnou „formací srdce“.¹⁰⁶ Díky zakomponování kulturních změn a nových pastoračních akcentů bude jeho výuka aktuální a účinná. Takto mohou být dobře

⁹⁹ Srov. ČBK (2004): *Osnovy k výuce náboženské výchovy římskokatolické církve v 1. – 9. ročníku základní školy*. Praha: ČBK, s. 7.

¹⁰⁰ Srov. tamtéž, s. 6.

¹⁰¹ Srov. tamtéž, s. 8.

¹⁰² Srov. Ambros, P. (2000): *Církev, kultura, společnost, misie; Pastorální teologie V*. Olomouc: nakl. Mgr. Jiří Burget, s. 77.

¹⁰³ Srov. tamtéž, s. 81.

¹⁰⁴ Srov. Druhý vatikánský koncil: Dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum Ordinis*, (ze dne 7. prosince 1965), in *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995, 3.

¹⁰⁵ Smahel, R. (1996): *Učitel a jeho žáci*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r. o., s. 17.

¹⁰⁶ Srov. Benedikt XVI. (2006): *Encyklika Deus caritas est*, č.31. Praha: Paulínky – ČBK.

připravenými a otevřenými partnery v rozhovoru, mohou studenty nasměrovat k hledání pravdy a smyslu existence, k pozitivnímu utváření sebe a svého života.¹⁰⁷

Na ty, kdo vyučují náboženskou výchovu na škole, se vztahuje zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Podle něj může náboženství vyučovat pověřený zástupce církve nebo náboženské společnosti, jenž splňuje předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka. V případě katolické církve pověření vydává statutární orgán příslušného biskupství. Zabezpečuje také obsahovou stránku výuky a její správnost.

Podle zákona 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících může být pedagogickým pracovníkem ten, kdo je plně způsobilý k právním úkonům, má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává, je bezúhonný, zdravotně způsobilý, prokázal znalost českého jazyka. Podle § 14 tohoto zákona získává učitel náboženství odbornou kvalifikaci dokončeným vysokoškolským vzděláním studia akreditovaného magisterského programu v oblasti teologických věd, nebo studia pedagogických věd se zaměřením na přípravu učitelů náboženství, dále pedagogických či společenských věd s následným bakalářským studiem v oblasti pedagogických věd se zaměřením na výuku náboženství, anebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání s tímto zaměřením, který uskutečňuje vysoká škola.

V § 32 zákona o pedagogických pracovnících došlo zákonem č. 422/2009 Sb. při usnesení Parlamentu České republiky dne 5. listopadu 2009 ke změně týkající se fyzické osoby, která nemá odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost. Původně mohla taková osoba vykonávat činnost nejdéle pět let, jestliže by v této době ne zahájila a úspěšně neukončila studium, kterým by potřebný předpoklad získala. Oproti původnímu znění se doba dokončení studia prodlužuje na deset let. V případě, že vysoké školy neumožňují přístup ke vzdělání v požadovaném akreditovaném oboru, postačí získání nejvyššího dosažitelného vzdělání příslušného oboru.

1.6.4 Osobnost katechety

Pro každé určité poslání jsou nutné vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty, jejichž souhrn je definován pojmem „klíčové kompetence“.¹⁰⁸

¹⁰⁷ Srov. ČBK (2008): *Vychovávat společně v katolické škole - poslání sdílené zasvěcenými osobami a věřícími laiky*. Praha: ČBK, čl. 2.

¹⁰⁸ Srov. Fossion, A. (2010): Pět kompetencí katechety. *Cesty katecheze* 2, č. 4, 19.

Mladý člověk nedokáže přesně rozlišovat mezi věcmi, učením, ideologií a osobami. Proto pro něj myšlenky a programy znamenají téměř totéž, co osoby, které je ztělesňují. Je tedy rozhodující, aby se s Kristovou zvěstí setkali skrze věrohodné lidi. Je však potřeba, aby tito byli kvalifikovaně vyškolení, neboť úkoly jsou velmi různé a mnohotvárné.¹⁰⁹

Klíčové kompetence obecně platí pro rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Pro katechetu však to jsou kompetence, které jej činí způsobilým pro jeho službu v církvi. Belgický profesor André Fossion, SJ jmenuje pět základních kompetencí, o jejichž získávání a prohlubování má usilovat každý katecheta. Níže nastíníme, o jaké kompetence jde.¹¹⁰

Kompetence teologická

Základní z pěti uváděných kompetencí je kompetence teologická, která znamená schopnost mluvit o víře, a to jasně, přehledně a uceleně, živě a jednoduše, nikoliv však se zjednodušováním. Vyžaduje základní znalosti, které pomohou vysvětlovat vztahy mezi různými tvrzeními víry i aspekty křesťanského života a rozlišit podstatné prvky od druhořadých. Katecheta má být schopen číst Písmo, chápat dynamiku dějin spásy, vysvětlit tvrzení obsažené ve Vyznání víry. Je třeba, aby to, co předkládá druhým, žil ve společenství církve.

Kompetence kulturní

Kulturní kompetence znamená poznání těch, ke kterým je katecheze směřována, tedy jejich osobní historii, prostředí, ve kterém žijí, jejich otázky, očekávání, přání. Jde o to, aby se katecheta zapojoval do rozhovorů s nimi, aby jim naslouchal, hledal formy vyjadřování odpovídající konkrétní kultuře, ve které žijí a na základě toho k nim promlouval o víře.

Kompetence pedagogická

Pro zprostředkovávání víry je potřebné, aby uměl katecheta používat nejrůznější pedagogické přístupy a praktické metody. Ve své praktické činnosti musí skloubit a okolnostem přizpůsobit roli učitele, animátora řídícího diskusi, distributora materiálů, ze kterých budou katechizovaní čerpat dále sami podněty. Ve vztazích se musí naučit přijímat někdy pozici vůdce, jindy průvodce či prostředníka umožňujícího setkání s církví a vytvoření vztahu s Ježíšem. Dbá na to, aby byl vytvořen prostor pro zkušenost modlitby, společenství, slavení, angažovanost, z nichž se čerpá a na které se odkazuje při dalších

¹⁰⁹ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobylisích, s. 104.

¹¹⁰ Srov. Fossion, A. (2010): Pět kompetencí katechety. *Cesty katecheze* 2, č. 4, 19.

společných setkáních. Tyto zkušenosti poznamenávají osobní existenci, budují identitu a pocit sounáležitosti v každém katechizovaném.

Kompetence organizační

Katecheze musí být dobře organizovaná, jasná, vydatná, rozmanitá. Je dílem církve, proto se odehrává v církevním prostředí, kde má svá místa, svůj čas, svou strukturu. Je třeba, aby rozlišovala adresáty podle věku, prostředí, ve kterém žije, etapy růstu víry. Podle toho se připravuje obsah, místo, čas, délka trvání. Mimo to je nutno mít na paměti, že katecheze je kolektivní spoluprací, vyžadující domluvu a dělení úkolů, zprostředkovávání víry je vždy záležitostí celého církevního společenství.

Kompetence duchovní

Bez duchovní stránky by katecheze nebyla katechezí, nemůže existovat bez evangelního smýšlení, projevujícího se láskou, přijetím, respektem, nasloucháním, trpělivostí, službou atd.¹¹¹

Je potřebné, aby o tyto kompetence a vlastnosti každý pracovník s mládeží usiloval, avšak je nutné, aby také počítal s dynamikou Božího jednání. Jisté je, že učitel musí být imponující osobností, která dokáže nadchnout pro svůj obor i pro poctivý přístup k životu. Dnes se již jeho autorita nezakládá na udílených sankcích či trestech, ale na odbornosti, opravdovosti, schopnosti vhodně respektovat svobodu žáků.¹¹² Všechno však nezávisí pouze na něm. Není možné všechno do detailu naplánovat, provést, zorganizovat, zajistit, zaplatit, ale také ani zkazit.¹¹³ Ani nové pedagogické techniky, ani osobnost katechety nenahradí působení Ducha Svatého, který je niterným učitelem všech a zároveň hnací silou veškeré katechetické činnosti.¹¹⁴ Křesťan pracující s mladými pro ně musí být svědkem víry v Boží lásku a toho, jak on sám z ní žije, jinak se stává pokus přesvědčit o víře formalitou, opakováním, násilným fanatismem či může vést k ochromující rezignaci.¹¹⁵ Je to Bůh sám, kdo působí v těch, kdo tuto činnost vykonávají. Ti si proto také mohou být jisti, že on sám dopřeje, aby zaseté semeno Božího slova rostlo a přineslo v pravý čas své plody.¹¹⁶

¹¹¹ Srov. Fossion, A. (2010): Pět kompetencí katechety. *Cesty katecheze* 2, č. 4, 19.

¹¹² Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobylišich, s. 52.

¹¹³ Srov. ČBK (1998): *Všeobecné direktorium pro katechizaci*, Praha: ČBK, čl. 288.

¹¹⁴ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobylišich, s. 45–47.

¹¹⁵ Srov. tamtéž, s. 45–47.

¹¹⁶ Srov. ČBK (1998): *Všeobecné direktorium pro katechizaci*, Praha: ČBK, čl. 288–289.

1.7 Centrum pro školství

Teprve po roce 1989 mohla česká církev reagovat na výzvy II. vatikánského sněmu a byla vytvořena pastorační centra pomáhající ve specifických úkolech. Centrum pro školství, jenž ve vztahu k církevním školám plní úkol zřizovatele, poskytuje nyní školským pracovníkům duchovní formaci, pracovní servis a kontakty. Taktéž spolupracuje s jinými organizacemi, např. s Vysokoškolským katolickým hnutím, Unií křesťanských pedagogů a jinými.¹¹⁷ Hlavním úkolem Centra je nejen udržení, ale i rozvoj církevních škol, které za dobu své existence již přinášejí bohaté ovoce skrze svou přátelskou atmosféru nejen mezi studenty navzájem, ale i mezi studenty a pedagogy při zachování jejich přirozené autority.¹¹⁸ Centrum pro školství, které je stálým orgánem biskupa – předsedy Komise pro katolickou výchovu ČBK, zastřešuje všechny církevní školy a zodpovídá za přípravu podkladů pro jednání se státními orgány, zejména Parlamentem ČR, ministerstvy, krajskými a obecními úřady, Českou školní inspekcí, dále spolupracuje se sesterskými církvemi zřizujícími církevní školy a školská zařízení, udržuje přehled o školách, zajišťuje metodiky, sleduje finanční zabezpečení a informovanost škol o aktuální situaci ve školské legislativě, sjednocuje vnitřní legislativu Římskokatolické církve týkající se církevního školství, svolává setkání ředitelů církevních škol a zařízení, vydává Katalog církevního školství a úzce spolupracuje se subkomisí regionálního školství, tvořenou zástupci ředitelů církevních škol a školských zařízení a zástupci zřizovatelů.¹¹⁹

V rámci České biskupské konference zastává úřad předsedy Komise pro katolickou výchovu olomoucký biskup Mons. František Václav Lobkowicz OP, v olomoucké arcidiecézi je biskupským vikářem pro učitele a školy Mons. Josef Hrdlička. Vedoucí olomouckého Centra pro školství je v současnosti Mgr. Zdislava Vyvozilová.

1.8 Den církevního školství

Každoročně se 16. září v církevním kalendáři slaví svátek svaté Ludmily, babičky a vychovatelky našeho národního patrona, svatého Václava. Tento svátek byl v naší zemi v roce 2000 vyhlášen Dnem církevního školství, tedy dnem všech křesťanských učitelů,

¹¹⁷ Srov. Odehnal, F. (1999): *Olomoucká arcidiecéze na prahu třetího tisíciletí*. Olomouc: Nakladatelství Mgr. Jiří Burget.

¹¹⁸ Srov. Odehnal, F. (1999): *Olomoucká arcidiecéze na prahu třetího tisíciletí*. Olomouc: Nakladatelství Mgr. Jiří Burget, s. 26.

¹¹⁹ Stránky církevního školství. Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Kontakt>>. Cit. 25. 3. 2012.

žáků a studentů. Důvodem byla potřeba modliteb za církevní školství a možnost informování veřejnosti o církevních školách a prezentace jejich výsledků.¹²⁰

¹²⁰ Arcidiecéze olomoucká (2004): *Centrum školských aktivit*. Dostupné z: <http://www.ado.cz/pastorcentra/skoly/skoly.htm> >. Cit. 10. 3. 2012.

2 ARCIBISKUPSKÉ GYMNÁZIUM V KROMĚŘÍŽI

2.1 Historický kontext

Původní trhová vesnice Kroměříž vznikla již před rokem 1110 a ve svých počátcích byla významnou křižovatkou evropských komunikací. První písemná zmínka pochází z roku 1107, kdy olomoucký údělný kníže Otta II. Černý prodal osadu s mostním mýtem olomouckému biskupu Janovi. Tak se stala Kroměříž majetkem olomouckého biskupství a rezidencí biskupů.¹²¹ Městečkem je však nazývána teprve roku 1266. Není však jisté, kdo ji na město povýšil. Nejpravděpodobněji to byl biskup Bruno ze Schauenburku, který zde také založil svatomořickou kapitulou.¹²²

Do roku 1777 byla celá Morava a značný díl Slezska jedinou diecézí s centrem v Olomouci. V tomto roce však na podnět Marie Terezie schválil papež Pius VI. zřízení druhé moravské diecéze se sídlem v Brně. Tím byla olomoucká diecéze povýšena na arcidiecézi. I nadále byla Kroměříž vyhledávána jakožto sídlo arcibiskupů, což mělo význam i pro rozvoj zdejší kultury a umění a samozřejmě také školství.

2.2 Kroměřížské školství od počátků po současnost

Biskup Bruno ze Schauenburku položil základy pro pozdější rozvoj školství v Kroměříži tím, že v roce 1267 založil latinskou farní školu při chrámu sv. Mořice, která byla podobná škole při dómu sv. Václava v Olomouci a stala se střediskem kulturních snah. Na této škole získal později vzdělání například i slavný kazatel, předchůdce Jana Husa, Jan Milíč z Kroměříže.¹²³ Časem si Kroměříž vysloužila pojmenování „hanácké Athény“, neboť později školstvím vynikla a tento titul si ponechala do současnosti.¹²⁴

V době rozšíření husitství, byla Kroměříž považována za nejradikálnější město ve věcech víry na Moravě.¹²⁵ Husitské myšlenky však pronikly i do zdejší školy, která byla v této době přestěhována ke kostelu Panny Marie, kde již zůstala. Stala se z ní latinská

¹²¹ Srov. Lakosilová, M. (2010): *Projekt rozvoje volnočasových aktivit Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Bakalářský projekt, Olomouc: CMTF UP, s. 7.

¹²² Srov. tamtéž, s. 7.

¹²³ Srov. Střížová, J. (1981): *Vývoj českého školství na Kroměřížsku v letech 1848 – 1918*. Diplomová práce, Brno: FF UJEP, s. 21.

¹²⁴ Srov. Lakosilová, M. (2010): *Projekt rozvoje volnočasových aktivit Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Bakalářský projekt, Olomouc: CMTF UP, s. 7.

¹²⁵ Srov. tamtéž, s. 8.

škola husitská. Po období, ve kterém se v Kroměříži vystřídalo mnoho světských držitelů, získali město opět roku 1500 olomoučtí biskupové a škola prochází rekatolizací.¹²⁶

V době třicetileté války, roku 1636, byla v Kroměříži zřízena kardinálem Ditrichsteinem jezuitká kolej – jezuitská latinská vyšší škola.¹²⁷ Vpád Švédů však pro ni znamenal konec. Trvala zde pouhých sedm let¹²⁸.

V Kroměříži byla již koncem 14. století zřízena škola pro početnou židovskou menšinu žijící ve městě, o té se však dochovalo jen velmi málo zpráv.¹²⁹

Dalším důležitým mezníkem kroměřížského školství bylo uvedení školského řádu piaristů věnujícího se výchově a vzdělávání mládeže. Stalo se tak roku 1687 založením piaristického gymnázia olomouckým biskupem Karlem z Lichtenstejnu-Castelkorna. Tento biskup během svého úřadu v letech 1664 – 1695 se do kroměřížských dějin zapsal i dalšími svými podniky: stavbou zámku, mincovny, domu pro kapitolu a úřednictvo, opravou kostela sv. Mořice, vybudováním Květné a Podzámecké zahrady, založením knihovny a obrazárny, stavbou kašen na náměstích.¹³⁰

Piaristické gymnázium, školu, která se spolu s gymnáziem v Mikulově, Litomyšli a v Praze řadila k předním školským ústavům v Čechách a na Moravě¹³¹ a zároveň nejstarší kroměřížskou střední školu, navštěvovali také chovanci arcibiskupského ústavu, dnešního Arcibiskupského gymnázia, do doby, než ústav získal právo veřejnosti. Piaristické gymnázium bylo otevřené podle přání zakladatele řádu Josefa Kalasanského i pro židy a evangelíky. Od roku 1851 zde byla prohlášena němčina vyučovacím jazykem, v roce 1874 převzal jeho správu stát jako německé gymnázium, přestože většina žáků byla českého původu. Snahy o zřízení českých poboček vyústily až k založení samostatného českého gymnázia r. 1882. Po státním převratu bylo německé gymnázium zrušeno.¹³²

¹²⁶ Srov. Střížová, J. (1981): *Vývoj českého školství na Kroměřížsku v letech 1848 – 1918*. Diplomová práce, Brno: FF UJEP, s. 21 – 24.

¹²⁷ Srov. Žourek, J.: Školství na Kroměřížsku. In: Páleníček, L. (1948): *Naše Kroměříž*. Praha: Zemský cizinecký svaz, s. 35.

¹²⁸ Srov. Střížová, J. (1981): *Vývoj českého školství na Kroměřížsku v letech 1848 – 1918*. Diplomová práce, Brno: FF UJEP, s. 24.

¹²⁹ Srov. tamtéž, s. 25.

¹³⁰ Srov. Lakosilová, M. (2010): *Projekt rozvoje volnočasových aktivit Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Bakalářský projekt, Olomouc: CMTF UP, s. 8.

¹³¹ Srov. Lakosilová, M. (2010): *Projekt rozvoje volnočasových aktivit Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Bakalářský projekt, Olomouc: CMTF UP, s. 9.

¹³² Srov. Lakosilová, M. (2010): *Projekt rozvoje volnočasových aktivit Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Bakalářský projekt, Olomouc: CMTF UP, s. 10.

Arcibiskupské gymnázium mělo mezi ostatními středními školami v Kroměříži velmi dobrou pověst.¹³³

Mimo to v Kroměříži v té době působila česká reálka, učitelský ústav, zemská rolnická škola, zemská mlékařská a sýrařská škola a pokračovací škola kupecká.¹³⁴

2.3 Historie Arcibiskupského gymnázia od jeho založení po současnost

Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži je katolickou církevní školou gymnaziálního typu, jejímž zřizovatelem je Arcibiskupství olomoucké. Ke znovuobnovení po revoluci došlo 1. 9. 1991. Škola, jakožto všeobecné čtyřleté a šestileté gymnázium je určena pro chlapce a dívky a cílem jejím vzdělávacích a výchovných služeb je snaha o všestranný rozvoj studentů v křesťanském duchu evangelia. Stávající počet studentů je 435 v 18 třídách. Vyučuje zde 40 stálých a 10 externích učitelů. Podle odhadu dvě třetiny studentů pochází z věřících rodin.¹³⁵

O vzdělávací snaze připravit studenty ke studiu na všech typech vysokých škol může svědčit fakt, že v akademickém roce 2010/2011 v přijímacích řízeních uspělo 95% absolventů.¹³⁶ O ubytování a stravování žáků je postaráno přímo v areálu školy. Školné se neplatí, škola prosí příznivce o podporu duchovní i finanční. Studentům ze slabých sociálních podmínek mohou být poskytnuty slevy na ubytování, stravování a studium. Vynikající výsledky bývají ohodnoceny stipendiem. Pravidelně několik studentů studuje jeden rok v katolické škole v USA, popř. kratší dobu v SRN nebo ve Francii.

2.3.1 Založení a doba před komunismem

Do doby tereziánských školských reforem byla na Moravě poměrně rozsáhlá síť církevních škol vytvořená v potridentském období. Koncil v Tridentu kladl biskupů na srdce předvýchovu kléru, a to především z chudých rodičů, protože zde byl předpoklad větší obětavosti pro náročnou kněžskou službu. V olomoucké arcidiecézi působilo 18 jezuitských a piaristických gymnázií, po jejich redukci jich zbylo pouze 8, a to pod státní správou. Stát také převzal výchovu kněžského dorostu, což bohužel skončilo

¹³³ Informace z ústního rozhovoru s Mons. Erichem Pepříkem, absolventem AG z roku 1941 a bývalým generálním vikářem olomoucké arcidiecéze. Kroměříž, 12. října 2011.

¹³⁴ Srov. Zuber, R. (1991): *Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 1854 – 1950. Pohled do dějin Arcibiskupského gymnázia*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska.

¹³⁵ Informace z ústního rozhovoru s P. Mgr. Pavlem Stuškou, spirituálem AG. Kroměříž, 20. prosince 2011.

¹³⁶ Informace z ústního rozhovoru s Mgr. Štěpánem Bekárkem, současným ředitelem AG. Kroměříž, 10. listopadu 2011.

neúspěchem. Hned v roce smrti Josefa II., r. 1790 byly tyto generální semináře zrušeny. Olomoucká kapitula v tzv. volebních kapitulacích r. 1837 přijala směrnice týkající se zřízení ústavu pro studenty, chtějící se věnovat kněžské dráze. K tomuto úkolu se původně zavázal arcibiskup Maxmilián Josef svobodný pán Sommerau-Beck, avšak dějinné okolnosti mu zabránily slib vykonat. Převzal jej tedy jeho nástupce lankrabě Bedřich Egon Fürsenberg¹³⁷, který také, veden nejspíše tradicí piaristického gymnázia, rozhodl, že chlapecký konvikt se bude nacházet v Kroměříži, nikoli v Olomouci.¹³⁸ V roce 1854 byl tedy založen ústav, který měl připravovat budoucí studenty teologie se znalostí nejen němčiny, ale i češtiny po duchovní, morální i odborné stránce.¹³⁹ Ve svých počátcích neměl tzv. právo veřejnosti, o kterém bude zmínka níže.

Arcibiskupské gymnázium bylo založeno olomouckým arcibiskupem Bedřichem lankrabětem Fürstenberkem v roce 1854, jako ústav, který měl připravovat budoucí studenty teologie se znalostí němčiny a češtiny, tedy v jazycích, které si tu byly rovnocenné, a to po duchovní, morální i odborné stránce.¹⁴⁰ Cílem ústavu byla výchova chlapecké mládeže taková, která by je formovala pro budoucí kněžské povolání. Proto až do roku 1950 naprostá většina ředitelů, pedagogů a vychovatelů byli kněží¹⁴¹, kteří svým chovancům předávali nejen znalosti na vysoké úrovni, ale také příklad svého kněžského života. Ve svých počátcích neměl ústav tzv. právo veřejnosti, o kterém bude zmínka níže.

2.3.2 První období - po založení

Ke dni 9. března byl dán pastýřským listem první popud k zřízení Diecévního učiliště pro předměty gymnasiální při Arcibiskupském semináři v Kroměříži¹⁴². Místo pro plánovanou budovu se našlo mezi Mlýnskou bránou a chrámem sv. Mořice, kde do té doby byly byty pro arcibiskupské úředníky, konírna a jízďárna a zachovala se zde i část městských hradeb.

¹³⁷ Arcibiskupem byl v letech 1853 – 1892 a mimo jiné dal regotizační přestavbou v letech 1883 – 1893 dnešní vzhled olomoucké katedrále, viz. Odehnal, F. (1999): *Olomoucká arcidiecéze na prahu třetího tisíciletí*. Olomouc: Nakladatelství Mgr. Jiří Burget, s. 17.

¹³⁸ Srov. Zuber, R. (1991): *Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 1854 – 1950. Pohled do dějin Arcibiskupského gymnázia*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska, s. 13.

¹³⁹ Srov. Červinka, A. (2011): *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži, s. 5.

¹⁴⁰ Srov. tamtéž, s. 5.

¹⁴¹ Srov. tamtéž, s. 9.

¹⁴² Srov. Lakosilová, M. (2010): *Projekt rozvoje volnočasových aktivit Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Bakalářský projekt, Olomouc: CMTF UP, s. 13.

Úpravy však nestačily a o dvě léta později bylo rozhodnuto postavit budovu novou. Přestavba navržená vídeňským architektem Lippertem v prosinci 1856 byla ihned schválena, začal se navážet stavební materiál a s pracemi se započalo následujícího roku dne 22. února. Zaměstnání zde našlo asi 80 dělníků. Byla dokončena roku 1860.¹⁴³

Mezitím se však dne 8. června 1858 kolem 8,30 hod přihodilo velké neštěstí, kdy se zřítilo lešení při práci na klenutí velkého okna budoucí kaple Panny Marie Neposkvrněné ve výši hřebenu budovy. Dolů spadlo devatenáct osob, mnozí utrpěli zlomeniny, otřes mozku, z toho byli tři lidé ve velmi těžkém stavu převezeni do sousedící nemocnice Milosrdných sester sv. Vincence, kde se oproti očekávání vyléčili.

Na hřeben střechy lodi kaple byla dne 1. května 1859 vztyčena téměř třímetrová socha Panny Marie Neposkvrněné, jejíž výroba započala o rok dříve neznámým sochařem. Stabilitu zajišťovala konzola zapuštěná do zdi pod hřebenem střechy. Byla zhotovena z tzv. mušlového vápence, jehož kvalita však nedovoluje vystavení dlouhodobým extrémním podmínkám. Z bezpečnostních důvodů musela být tedy socha po více než 140 letech, v listopadu roku 2000, ze štítu odstraněna. Po vytvoření kopie BcA. Vilémem Čechem, byla socha v říjnu 2010 slavnostně požehnána otcem arcibiskupem Janem Graubnerem a umístěna zpět na střechu školy.

Do kaple Panny Marie byl v říjnu roku 1859 dopraven oltář z dubového dřeva vyřezávaný v gotickém stylu. V listopadu téhož roku bylo vsazeno oltářní okno zhotovené v cisterciáckém klášteře v Heiligenkreuzu, které je dílem sklenářského mistra Fridricha Walzera z Regensburgu. Ve středu okna se nachází malba Panny Marie Neposkvrněné šlapající po hadu. Po stranách jsou obrazy sv. Cyrila a Metoděje. Dalšího roku byl instalován oltářní stůl taktéž z dubového dřeva s reliéfem orlice se šesticípou hvězdou, erbem Fürstenbergů, rakouskou orlicí a znakem olomouckého arcibiskupství.

Nyní, po II. vatikánském koncilu se v presbytáři nachází obětní stůl, sedes a ambon zhotovený ing. Karlem Štanglicou podle návrhu Vladimíra Matouška z Brna. V chrámové lodi bychom našli po levé straně sochu sv. Václava, po pravé straně sochu sv. Hedviky, patronky Slezska. Moderní křížová cesta byla namalována v roce 1991 Sabinou Kratochvílovou z Brna.

Vstup do kaple je zdoben olejomalbou na zinkovém plechu s vyobrazením Krista Krále. Na kůru se nachází varhany OPUS 2603 se 12 rejstříky, 2 manuály a pneumatickou

¹⁴³Srov. Zuber, R. (1991): *Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 1854 – 1950. Pohled do dějin Arcibiskupského gymnázia*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska, s. 13.

frakturou pocházející ze třicátých let minulého století z dílny Rieger Krnov. V novodobé historii prošla kaple během letnic prázdnin 2009 další rekonstrukcí, byla pořízena nová elektroinstalace a výmalba. Zásahu na obnově této historické pamětihodnosti mají i rodiče studentů podílející se svými finančními prostředky.¹⁴⁴

Ústav byl zřízen tak, aby umožnil studia i zájemcům z chudších poměrů a neoficiálně se nazýval „malý seminář“, neboť se počítalo s přechodem chovanců a následně studentů na teologická studia. Nestalo se to však podmínkou, proto maturanti odcházeli i na jiné fakulty, převážně humanitních oborů.¹⁴⁵ Zajímavostí však zůstává, že ve svém prvním období (1854 – 1910), tedy v době, kdy ústav ještě neměl právo veřejnosti, tedy ani maturity, z celkového počtu 757 absolventů si kněžský stav zvolilo 602 mladých mužů, průměrně 14 ročně. Ve svém druhém období (1911 – 1950) lze již hovořit o běžném gymnáziu. Zůstávají vysoké počty kněžských povolání, ale již s kolísavou tendencí. V těchto dvou údobích je jedná o pouze chlapecké gymnázium, změnu přináší teprve třetí období, které po čtyřicetileté nucené pauze umožňuje studium i dívkám.

2.3.3 Právo veřejnosti

Jak již bylo zmíněno, nově zřízený arcibiskupský ústav neměl ve svém počátku, a dále v poměrně dlouhém období, tzv. právo veřejnosti, které udělovalo ministerstvo školství a národní osvěty. Škola nestátního zřizovatele usilující o získání tohoto práva musela vyhovovat obecným požadavkům (kvalifikovaní učitelé, pomůcky, kabinety, knihovna) a prokázala se určitými pozitivními výsledky. Právo veřejnosti opravňovalo školu k vydávání obecně platných vysvědčení. Udělování práva bylo různé v závislosti na okolnostech. Mohlo být uděleno buď jen na jeden rok a poté se obnovovalo, nebo mohlo být uděleno pouze některé třídě anebo na dobu, po kterou bude škola plnit zákonné podmínky.¹⁴⁶

¹⁴⁴ Srov. Zuber, R. (1991): *Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 1854 – 1950. Pohled do dějin Arcibiskupského gymnázia*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska.

¹⁴⁵ Srov. Červinka, A. (2011): *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži, s. 5.

¹⁴⁶ Srov. Morkes, F. (2000): *Historie českého církevního školství*. Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly>>. Cit. 11. 10. 2011.

Toto právo veřejnosti získal pro arcibiskupský ústav výnosem ministerstva kultu a vyučování dne 7. června 1911 arcibiskup František Saleský Bauer, čímž se již mohla škola nazývat gymnáziem v plném slova smyslu.¹⁴⁷

2.3.4 Druhé období – po získání práva veřejnosti

Nabytím práva veřejnosti se škola stala více vyhledávanou, především pro svou otevřenost chudobným studentům a pro stipendijní výhody, které skýtala. Proto se začalo jevit nutným rozšířit budovu o novou přístavbu (1910 – 1913). Byly zde zřízeny nejen třídy, kabinety, ale i velká profesorská knihovna, která v roce 1949 čítala přes 13 tisíc svazků, po kterých však v dnešní době nezůstala památka. Studentská knihovna obsahovala pře 2 tisíce svazků.

Během první světové války prošlo během mobilizace ústavem na tři tisíce vojáků. Z řad studentů muselo na frontu 109, z nichž se již 8 nevrátilo.

Po zřízení Československé republiky se gymnázium dočkalo prohlášení za jednojazyčné a němečtí studenti i s profesory odešli do konviktu v Bruntálu.

Toho roku v nové budově ve druhém patře sídlil generální štáb československé armády, který odtud operoval proti maďarskému komunistickému povstání na Slovensku.¹⁴⁸

Politická situace se ve třicátých letech zklidnila a gymnázium procházelo rozkvětem. Nová generace profesorů byla vyškolená již na československých univerzitách.

Brzy však ústavní zápisy začaly zachycovat zprávy o četných přednáškách s vojenskou tematikou a protiletectkých cvičeních. V září roku 1938 již nebylo povoleno nastoupit studentům z oblasti Sudet zabraných německou říší.

Roku 1940 se několikrát pokoušela armáda i gestapo ústav, převzetí se podařilo však až 6. února 1942. Ředitelem v té době byl dr. Vlach. Na vystěhování asi čtyř set studentů měli tři dny, jimž se podařilo zajistit ubytování v okolních městech Hulíně, Kojetíně, z části i v Kroměříži. Ředitel reálného gymnázia E. Čecháček nabídl velkoryse k dispozici své třídy, takže se v jeho budově tísnilo šest škol a výuka probíhala střídavě dopoledne a odpoledne. Za rok, dne 19. března 1943 bylo arcibiskupské gymnázium zrušeno a s novým školním rokem bylo připojeno k reálnému gymnáziu. Poslední maturita

¹⁴⁷ Srov. Zuber, R. (1991): *Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 1854 – 1950. Pohled do dějin Arcibiskupského gymnázia*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska.

¹⁴⁸ Srov. Zuber, R. (1991): *Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 1854 – 1950. Pohled do dějin Arcibiskupského gymnázia*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska.

se konaly roku 1943, a to jen částí studentů, kteří nebyli posláni pracovat do říše. Za této války přišlo o život 19 studentů, mezi nimi i Matěj Pavlík, známý jako pravoslavný biskup Gorazd, pravoslavnou církví uctívaný jako mučedník, který přišel o život za heydrichiády v Praze. Z koncentračního tábora se vrátilo 22 studentů a profesorů, např. spirituál dr. Cínek a bývalý žák dr. Štěpán Trochta. Dne 5. května 1945 bylo město osvobozeno a již koncem května začaly opravy budov, již se ochotně účastnili i studenti. Následně byla otevřena jedna třída a kurz pro oktávány, kteří koncem války nemohli složit maturitní zkoušky.

Do roku 1919 probíhala výuka na gymnáziu dvojjazyčně, česky a německy. Do té doby byly tyto jazyky rovnocenné, avšak výnosem zemské školní rady byla škola prohlášena za jednojazyčnou. Výsadní postavení měla čeština, výuka jiných jazyků byla nabídnuta jako možnost. Pro německou menšinu (asi třetina celkového dosavadního stavu gymnázia) bylo založeno církevní gymnázium v Bruntále. Do nové školy odešli všichni studenti i pedagogové německé národnosti. Ředitelem se v ní stal František Hobich.¹⁴⁹

2.3.5 Situace po nástupu komunismu

Nová těžká rána v podobě komunistické puče roku 1948 přišla nečekaně, vzhledem k přípravě oslav výročí kroměřížského sněmu. Po nich, dne 10. listopadu přišlo rozhodnutí zemské školní rady, že podle zákona č. 95/48 Sb. je již od září ústav postátněn a stát má tedy právo jej užívat jako svůj majetek. Arcibiskup Josef Matocha sice zaslal ministerstvu školství a osvěty protest proti zestátnění, protože jednání mezi státem a episkopátem byly v trvání a bylo dohodnuto zachování církevních škol. Avšak jako odpovědi se mu dostalo přípisu, že o existenci arcibiskupského gymnázia není právního podkladu. Podobně byl dne 17. ledna 1949 zabrán seminář náležející ke gymnáziu a měl podléhat státnímu dohledu.

2.3.6 Třetí období - od znovuoobnovení po současnost

V říjnu roku 1990 byla na podnět olomouckého arcibiskupa Mons. ThDr. Františka Vaňáka, bývalého zdejšího studenta, podána žádost o zařazení do sítě církevních škol. Výuka měla začít prvními dvěma třídami. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

¹⁴⁹ Srov. Červinka, A. (2011): *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži, s. 9.

svůj souhlas vyslovilo dne 23. 11. 1990 a od 1. 9. 1991 bylo gymnázium obnoveno. Prvním ředitelem byl ustanoven absolvent CMBF v Olomouci MUDr. František Stehlík.¹⁵⁰

V současnosti studuje na AG v 18 třídách 451 studentů, z toho 291 dívek a 160 chlapců. Na Domově mládeže je ubytováno 260 studentů. Při Domově mládeže funguje řada kroužků a aktivit pro volný čas studentů, např. historický šerm (- obohacuje svými vystoupeními i různé kulturní akce), dramatický kroužek (mimo jiné členové každoročně nacvičí scény z pašijí, které ztvární při křížové cestě městem v týdnu před Velikonocemi), množství sportovních kroužků, např. volejbal, fotbal pro dívky, karate, nedávno byla zprovozněna lezecká stěna, funguje zde studentský bar a klub, kde jsou pořádány cestovatelské besedy či přednášky, při nichž často hostují kněžské osobnosti nebo poutníci do známých míst. V současnosti se začíná budovat multifunkční sportoviště v jednom ze dvou nádvoří, které by mělo být otevřeno v dalším školním roce.

2.4 Významné osobnosti v dějinách AG

Školní rok 2011/2012 se stal pro Arcibiskupské gymnázium rokem mnohých ohlédnutí do minulých let. Připomněl, že již dvacet let je možné opět v této krásné, historicky významné budově studovat v duchu křesťanství tak, jak to bylo zamýšleno na počátku. Dalším významným jubileem, tentokrát stoletým, je získání práva veřejnosti v roce 1911. Tím byl kroměřížský ústav povýšen na Arcibiskupské gymnázium.

Za dlouhá léta, a to i přes čtyřicetileté násilné přerušení křesťanské činnosti školy, prošlo zdejší formací mnoho významných osobností. U příležitosti patnácti let obnovy, tedy před pěti lety, byla poprvé vydána publikace *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*, která uvádí ucelený přehled těchto studentů, absolventů, profesorů a vychovatelů, v letech 1854-1950. K nynějšímu výročí byla publikace, jejímž autorem je vyučující náboženské výchovy v maturitních ročnících P. Arnošt Červinka, téměř dvojnásobně rozšířena a vydána podruhé.

Do roku 1949 byli ve škole vyučováni pouze chlapci, proto i v publikaci najdeme výlučně mužská jména. Již 20 let se však do dějin školy vpisují také dívky.

Vzhledem k tehdejšímu zaměření ústavu i školy, kdy převládaly humanitní obory v čele s teologií, filosofií, historií a filologií, zmíníme v této práci některé z osobností, jež rozvíjely výrazným způsobem především své duchovní povolání. Jistě by se našlo mnoho

¹⁵⁰ Srov. Pala, J. (2006): *Kronika olomoucké arcidiecéze (1989 – 2005)*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r. o., s. 31.

těch, kteří se uplatnili na poli vědy, medicíny, práva, přírodopisu, uměleckých oborů a dalších, avšak výčet by byl příliš obsáhlý.

2.4.1 Biskupové

„Při plnění svého poslání posvěcovat Boží lid ať jsou si biskupové vědomi, že byli vybráni z lidí a ustanoveni jako zástupci lidí před Bohem aby přinášeli dary a oběti za hřích“.¹⁵¹ Těch, které Bůh vybral z řad absolventů kroměřížského církevního gymnázia a povolal je k plnosti kněžství v biskupském úřadě, bychom napočítali celkem sedm. Z toho jsou dva arcibiskupové, dva biskupové, jeden světící biskup, jeden apoštolský administrátor a jeden kardinál. Na tomto místě zmíníme stručně alespoň některé z nich, více pak v příloze č. 2.

Mezi známými osobnosti bychom našli např. olomouckého arcibiskupa Josefa Karla Matochu, dále Josefa Hloucha, který byl ustanoven biskupem v Českých Budějovicích, kardinála Štěpána Trochtu, SDB, biskupa litoměřického, olomouckého arcibiskupa a obnovitele Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži Františka Vaňáka, a v neposlední řadě Matěje Pavlíka, jehož zajímavý osud vedl přes kněžské svěcení v katolické církvi až k biskupskému úřadu v církvi československé a poté v církvi pravoslavné, kde byl pod jménem Gorazd II. prohlášen za svatého.¹⁵²

2.4.2 Kněží

„Moc nad svátostnými znaky, které zpřítomňují zmrtvýchvstalého Krista, přesahuje pouze lidské schopnosti kněze a dělají z něj svědky víry“.¹⁵³ On je sice muž vyvolený, ale zároveň je také tím, kdo sám věří a prožívá zrání své víry.¹⁵⁴

Z těch, kdo počáteční formaci své víry prožívali na kroměřížském gymnáziu uvedeme např. Juliuse Pavla Vychodila, OSB, který vynikl jako filosof a první překladatel Aristotelových spisů do češtiny. Dále vzpomeneme Aloise Musila, kartografa, etnologa, historického zeměpisce především arabských zemí, spisovatele a profesora biblických věd a arabštiny na Karlově univerzitě a který byl samotnými Araby velmi ctěn. Zajímavý život Aloise Musila podtrhuje fakt, že byl poradcem posledního rakouského císaře a českého

¹⁵¹ DRUHÝ Vatikánský koncil: Dekret o pastýřské službě biskupů v církvi *Christus Dominus*, (ze dne 28. října 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, 15.

¹⁵² Srov. Červinka, A. (2011): *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži.

¹⁵³ Balík, J. (2004): *Na cestě s mladými*. Praha: Paulínky, s.364.

¹⁵⁴ Srov. tamtéž.

krále, blahoslaveného Karla I. Mezi dalšími zmíníme Františka Dvorníka, proslulého v oboru byzantské historie a slavistiky. Byl uznávaným odborníkem na dílo svatých Cyrila a Metoděje a dějiny Velkomoravské říše. Posledním zde zmíněným knězem bude nedávno zesnulý Josef Olejník, pro nějž byl druhý vatikánský sněm pobídkou k tvorbě liturgických nápěvů, vysoce ceněných i zahraničních odborných kruzích.¹⁵⁵

Mezi osobnostmi, které prošly kroměřížským ústavem, bychom našli mnoho těch, kteří se uplatnili na poli kultury, politiky, umění, botaniky, a dalších oborů. Zcela jistě k tomu přispěla jejich formace intelektuální, ale také formace denním řádem, který je vedl k vysokým cílům. Avšak nejen mezi studenty, ale také mezi pedagogy a vychovateli bychom mohli najít osobnosti hodné pozornosti. Více o nich pojednáváme v příloze.

2.4.3 Kněží, řeholníci a kandidáti kněžství z řad absolventů po roce 1991

Katolická škola zprostředkovává návrhy budoucí možné volby povolání, motivované zkušeností služby v církvi a ve společnosti.¹⁵⁶ Během posledních dvaceti let existence školy vzešlo v jejím prostředí téměř 30 odpovědí na kněžské povolání. Některá jsou teprve ve fázi hledání a ujasňování ve formaci v konviktu či v kněžském semináři, další z nich však jsou již přivedena ke služebnému kněžství. Ve školním roce 2011/2012 podali přihlášku do kněžského semináře další dva studenti maturitního ročníku.

Kněží:

P. Pavel Stuška - současný spirituál AG, který zde vykonával také roční jáhenskou službu, P. Vít Hlavica - administrátor farnosti Panny Marie v Kroměříži, P. major Jaroslav Kníchal – vikář vojenského vikariátu ČR, P. Radim Kuchař, P. Lukáš Jambor, který zde také vykonával jáhenskou službu, P. Libor Churý, P. Josef Rybecký, P. František Urban, P. Bohumil Kundl, P. Aleš Vrzala, P. Svatopluk Pavlica, P. Marek Adamík, P. Vlastimil Krajčovič a P. Pavel Jiřík, který v loňském roce zahynul při autonehodě několik měsíců po svém kněžském svěcení

Řeholníci:

¹⁵⁵ Srov. Červinka, A. (2011): *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži.

¹⁵⁶ Srov. Ambros, P. (2000): *Církev, kultura, společnost, misie; Pastorální teologie V*. Olomouc: nakl. Mgr. Jiří Burget, s. 79.

Marek Vojtěch Malina, O.S.B., Miroslav Nesvatbík, OM, Milan Jura, OM

Kandidáti kněžství:

Karel Skočovský Ph.D., Jakub Štefík, Petr Urban, Jan Zelenka, Lukáš Urban, Jaroslav Šústek, Jiří Luňák

Teologický konvikt

Lukáš Stedl, Jakub Zelina, Jiří Šústek

3 KATECHEZE NA ARCIBISKUPSKÉM GYMNÁZIU V KROMĚŘÍŽI

Po politických změnách v naší zemi roku 1989 bylo nutné udržet stávající a navázat nové kontakty mezi mladými lidmi, nabídnout jim pomoc, zajímat se o ně, počítat s jejich aktivitou. Proto byla roku 1990 zřízena Sekce pro mládež při ČBK. Po schválení jejího statutu s jasně formulovaným cílem roku 1993 se začala vytvářet síť diecézních center pro mládež a v roce 2002 byl schválen Pastorační plán Sekce pro mládež. Začala vznikat také diecézní centra života mládeže (DCMŽ), která jsou svědectvím o evangelním způsobu života mezi mladými. Světové dny mládeže v zahraničí, při nichž se mladí celého světa setkávají s papežem, podnítily vznik celostátních a regionálních setkání s biskupy u nás. Poprvé se takové setkání uskutečnilo roku 1992 na Velehradě pro mládeže olomoucké arcidiecéze. Svou činnost mezi mladými dále začaly rozvíjet různé řehole, hnutí, občanská sdružení a církevní školy.¹⁵⁷ Pastoračním zaměřením a specifickým cílem se stal především objev radosti ze smyslu vlastní existence a existence druhých.¹⁵⁸

Katolická škola nabízí postupné a soustavné poznání obsahu křesťanské víry z hlediska budoucí svobodné, odpovědné a dospělé životní volby.¹⁵⁹ V procesu výchovy se žák stává schopným komunikovat, navazovat svobodné a odpovědné vztahy k sobě samému, k ostatním lidem, ke společnosti a k Bohu.¹⁶⁰

3.1 Mladí lidé, ke kterým je katecheze nasměrována

O pastoraaci mládeže a o vytváření pastoračních programů nelze usilovat, neznáme-li mládež.¹⁶¹ Definice a chápání pojmu „mládež“, dnes již běžného, procházela dlouhým vývojem. V klasické latině slovo „iuventa“ označovalo muže mezi 30. a 45. rokem života. Platón si pod ním představuje všechny muže a ženy od 17. či 18. roku s horní hranicí 30 let. V 18. století našeho století ve společnosti pojem mladí značil samostatnou sociální skupinu rozdílnou od dětí a dospělých. Teprve počátkem 20. století se ustálila obecně uznávaná představa, kterou lze definovat z několika hledisek. Psychologicky znamená fázi přerodu a hledání smyslu, kdy, jak tvrdí známý psycholog Erik Erikson, získává člověk

¹⁵⁷ Srov. Balík, J. (2004): *Na cestě s mladými*. Praha: Paulínky, s.151–153.

¹⁵⁸ Srov. Ambros, P. (2000): *Církev, kultura, společnost, misie; Pastorační teologie V*. Olomouc: nakl. Mgr, Jiří Burget, s. 75.

¹⁵⁹ Srov. tamtéž, s. 79.

¹⁶⁰ Srov. Ambros, P. (2000): *Církev, kultura, společnost, misie; Pastorační teologie V*. Olomouc: nakl. Mgr, Jiří Burget, s. 75.

¹⁶¹ Srov. Balík, J. (2004): *Na cestě s mladými*. Praha: Paulínky, s.154.

svoji identitu. Je to dynamické, emočně labilní období. Člověk se musí vyrovnat se zásadními úkoly svého života – opouští školu i původní rodinu, hledá si zaměstnání, vytváří si vlastní životní styl, intenzivně se stýká s vrstevníky. Pohled z hlediska kulturního připouští, že mládež svými normami a pravidly jednání, odlišnými od dospělých, tvoří kulturní podskupinu. Z hlediska sociologického je možné mládí definovat jako přechod z dětství k dospělosti. Věkové vymezení je nelehké. U dolní hranice se stírá rozdíl rychlým tempem individuálního vývoje, kdy určité prvky životního stylu charakteristického pro mládež přejímají někdy i děti staršího školního věku. Horní hranice zase těmi formami sociálního zabezpečení, které zapříčiňují, že mladí nemají zájem přijmout zodpovědnost za svůj život a také tím, že prudkým rozvojem vzdělání v západních zemích mladí lidé končí svá studia mnohem později než v dřívějších dobách, tedy ne kolem osmnáctého či dvacátého roku věku, nýbrž kolem roku třicátého či pětatřicátého. Tím se mládí stává obdobím bez jasného ukončení.¹⁶²

Z toho vyplývá, že je potřeba se neustále seznamovat s aktuální situací mladých lidí a konfrontovat se s proměnami společnosti. Naše doba je totiž charakteristická svým překotným vývojem, nesmíme proto spoléhat na vlastní zkušenost z mládí nebo dávno nabyté poznatky. Poznávání mladých však je pouze částečné z toho důvodu, že každý z nich je jedinečný a neopakovatelný, zároveň na něj působí vliv celospolečenského klimatu a médií a nelze jej proto zcela zařadit do teoreticky vytvořených kategorií.¹⁶³ A protože jsou vnější i vnitřní podmínky různé, není ani přesně možné určit model – vzorec katecheze.¹⁶⁴

3.1.1 Mladý člověk biblickým a křesťanským pohledem

V Bibli, a to jak ve Starém, tak i v Novém zákoně, bylo mládí chápáno jako životní období plné nedostatků, protože děti a mladí neměli sílu a zkušenosti dospělých. Toto slovo bylo synonymem pro vše slabé a náchylné. Byla to však také doba radosti, krásy a u některých biblických postav dokonce čas milosti, protože si je Bůh vyvolil pro jejich slabost, aby v ní projevil svou sílu.¹⁶⁵

¹⁶² Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobyliších, s. 14–17.

¹⁶³ Srov. Balík, J. (2004): *Na cestě s mladými*. Praha: Paulínky, s. 154 – 155.

¹⁶⁴ Srov. Kuzniar, M. (2009): *Katechetické modely*. Dostupné z: <ktf.cuni.cz/~kuzniar/KATECHETICKÉ%20MODELÝ.ppt>. Cit. 13. 3. 2012.

¹⁶⁵ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobyliších, s. 22–23.

Nečekaný přístup k dětem a mladistvým přinesl Ježíš Kristus, který je přijímal stejně jako všechny ostatní dospělé. Křesťané pak tento příklad následovali, ujímali se jich a zakládali pro ně opatrovny a výchovná zařízení.

Významný vychovatel, italský kněz Jan Bosco vnesl do péče o mládež další důležitý prvek, vycházející ze změny vztahu k nim uvnitř církve. Nejenže je přijímal bezpodmínečně a poskytoval jim pomoc, v dané chvíli pro ně aktuální, ale následně si z nich činil své pomocníky, kteří se sami ujímali dalších.¹⁶⁶

O přínosu mládeže z hlediska apoštolátu mezi vrstevníky pojednává dekret 2. Vatikánského koncilu o apoštolátu laiků.¹⁶⁷ Nejvýrazněji však téma mládí, jakožto symbolu stálé obnovy života, přemožení smrti a také symbolu církve, rozvíjí Dokument všeobecného synodu biskupů Latinské Ameriky v Medelínu v roce 1968.¹⁶⁸

V dokumentu II. vatikánského koncilu *Gravissimum educationis* je mládež označena nadějí církve (GE 2) a proto patří výchova mladých mezi její závažné povinnosti.¹⁶⁹ To, jaký význam přikládal celospolečensky uznávaný papež Jan Pavel II. mládeži, můžeme vytušit z jeho výzev mladým lidem, kterými v nich chtěl probudit spoluodpovědnost za svět v novém tisíciletí. Takové vnímání jej vedlo až k rozhodnutí ustanovit v roce 1986 v rámci Papežské rady pro laiky, Sekci pro mládež. Ta má mimo jiné zodpovědnost za přípravu Světových dnů mládeže¹⁷⁰, jejichž cílem je osobní i společné setkání s Pánem, který jediný může odpovědět na všechna jejich očekávání a naplnit jejich život a touhy.¹⁷¹

3.1.2 Pastore mládeže

Pastorací mládeže se rozumí nejen aktivity pro děti a dospívající jako jedna z oblastí činnosti církevní instituce, ale v širším smyslu je to činnost celého církevního společenství, tzn. všechno, čím se křesťané snaží podílet se na realizaci Božího záměru s mladými v jejich konkrétních životních podmínkách.¹⁷²

¹⁶⁶ Srov. tamtéž, s. 25.

¹⁶⁷ Srov. Druhý vatikánský koncil: Dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*, (ze dne 18. listopadu 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, 12.

¹⁶⁸ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastore mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobyliších, s. 27.

¹⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 11.

¹⁷⁰ Srov. Balík, J. (2004): *Na cestě s mladými*. Praha: Paulínky, s. 141.

¹⁷¹ Srov. tamtéž, s. 122.

¹⁷² Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastore mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobyliších, s. 9.

Mons. Stanislaw Rylko, blízký spolupracovník Jana Pavla II., shrnul do čtyř principů papežovo učení o pastoraci mládeže takto:

1. princip – středem každého pastoračního projektu musí být Kristus. Je třeba pomoci mladým lidem setkat se s ním. Setkání s ním znamená i setkání s církví.
2. princip – pomoci mladým lidem objevit svůj život jako povolání, dar a úkol, prožívat zodpovědnost za něj před Bohem, který jej daroval.
3. princip – poskytnout jim jistotu o pravdě víry, doprovázet je.
4. princip – pomoci mladým vážít si doby svého mládí jako Bohem daného úkolu a hledat to, co je podstatné.¹⁷³

Mládež však nesmí být chápána pouze jako předmět pastorační péče, nýbrž musí být povzbuzována k tomu, aby se sama stala aktivním subjektem a činitelem evangelizace. Proto dialog mezi mladými a církví má být upřímný, jasný a odvážný.¹⁷⁴ Na webových stránkách školy formuluje současný spirituál AG, P. Pavel Stuška, představu o postoji studenta církevní školy takto: „Pokud je věřícím nebo dokonce biřmovaným křesťanem, měl by vědomě a tvůrčím způsobem pomáhat rozvíjet ducha evangelia ve škole: Aby byl Kristus vnímán jako Ten, kdo je mezi námi a s kterým všichni spolupracujeme na dobrém a pevném společenství.“¹⁷⁵ Dále by měl, podle jeho slov, umět spojovat, sjednocovat, posilovat kamarádské vztahy, mít dobré srdce i charakter, být tím, na koho je možné se spolehnout, komu na škole záleží a kdo se poctivě snaží o známky odpovídající jeho nadání a vlohám. Nevěřící či církvi vzdálení studenti by měli projevovat dobrou vůli, trpělivost, respekt ke škole a jejímu vedení a vstřícné a radostné srdce.¹⁷⁶

3.1.3 Pastorační teologie mládeže

Pastorační teologie mládeže nás vede k tomu, abychom se učili pastorační praxi pozorovat, popisovat a hodnotit na základě teologických a pedagogických kritérií. Jejím cílem je, aby díky reflexi, analýze a usměrnění, pastorační práce lépe přispívala k jejich osobnostnímu rozvoji.¹⁷⁷ Pastorační teologie mládeže pomáhá v prověření a zformování pastorační identity a kompetence těch, kdo pastoračně jednají.¹⁷⁸

¹⁷³ Srov. Balík, J. (2004): *Na cestě s mladými*. Praha: Paulínky, s. 138–139.

¹⁷⁴ Srov. Jan Pavel II. (1990): *O povolání a poslání laiků v církvi a ve světě Christifideles laici*. Praha: Zvon, 46.

¹⁷⁵ Stuška, P. (2011): *Duchovní život na AG*. Dostupné z: <<http://www.agkm.cz>>. Cit. 19. 3. 2012.

¹⁷⁶ Srov. tamtéž.

¹⁷⁷ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorační teologie mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobylisích, s. 11.

¹⁷⁸ Srov. tamtéž, s. 10.

3.2 Duchovní správa od znovuoobnovení až po současnost

Aby se mladý člověk rozhodl podniknout ve svém životě nějaký důležitý krok, musí být k tomu formován a vychováván. Potřebuje proto na své cestě průvodce. V pastoraci mládeže je podstatné, aby zde byl někdo, kdo jim bude ochoten naslouchat a usměřňovat je. To vyžaduje vytvoření základního vztahu mezi mladým a tím, kdo před ním zastupuje církev. „V rámci vztahu člověk s leccíms souhlasí... jedinec dává svolení mluvit o pocitech, má možnost požádat o vysvětlení, o pomoc, má právo nebýt kontrolován. Člověku je dovoleno být takový, jaký je.“¹⁷⁹ Doprovázející má být bratrem tomu, koho doprovází, ale není s ním na jedné úrovni. Je nutno, aby měl takovou formu autority, která druhému dovolí, aby se naučil sám utvářet svůj život.¹⁸⁰

Pro tento úkol má Arcibiskupské gymnázium, podobně jako mnohé jiné církevní školy, svého kaplana, pastorační asistenty či asistentky a jáhna konajícího zde v rámci své přípravy na kněžství jáhenskou službu.

3.2.1 Kněží působící jako spirituálové na AG od jeho znovuoobnovení

Od znovuoobnovení působili na Arcibiskupském gymnáziu tito spirituálové: P. Jan Bobčík (1991–1994), P. Jan Szkandera (1994–1999), P. Antonín Hráček (1999–2007), P. Pavel Stuška (od roku 2007 doposud).

3.2.2 Jáhni působící na AG od jeho znovuoobnovení

Svou jáhenskou službu zde konali tito jáhnové: Jan Szkandera a + František Beníček (1993–1994), Zdeněk Šimíček (1994–1995), Antonín Hráček (1995–1996), Josef Jelínek (1996–1997), Petr Bulvas (1997–1998), Zdeněk Stodůlka (2000–2001), Jiří Kopřiva (2001–2002), Ryszard Turko (2002–2003), Michal Šálek (2003–2004), Pavel Stuška (2004–2005), Karel Hořák (2005–2006), Jiří Pospíšil (2007–2008), Pavel Šupol (2008–2009), Jan Polák (2009–2010), Lukáš Jambor (2010–2011), Martin Sekanina (2011–2012).

¹⁷⁹ Smahel, R. (1996): *Učitel a jeho žáci*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r. o., s. 8.

¹⁸⁰ Srov. Francouzská biskupská konference (2008): *O směřování katecheze v dnešní době*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, s. 52.

3.2.3 Pastorační asistenti působící na AG od jeho znovuoobnovení

Ve spolupráci s kněžími a jáhny zde během dvaceti let pracovali tito pastorační asistenti: s. Faustyna Červená, s. Dominika Kadlečková, SCSC, s. Luisa Ščotková, SCSC, Pavel Macura, Ing. Marie Kvapilíková, Mgr. Zdeňka Benešová, s. Františka Lopatová.

3.3 Duchovní život a katecheze na AG v době před komunismem

Arcibiskupské gymnázium prošlo ve svých dějinách mnohými proměnami. K představě o tom, jak fungovalo Arcibiskupské gymnázium ve svých počátcích a v letech předválečných, nám posloužilo především svědectví bývalého generálního vikáře olomoucké arcidiecéze, Mons. Ericha Pepříka, absolventa z roku 1941:

Původní podoba ústavu, a po získání práva veřejnosti již školy, byla z části podobná té dnešní. Škola a internát, který byl nazýván chlapeckým seminářem, byly dva stavitelsky spojené ústavy, každý však měl svého ředitele. Vyučovali zde především kněží, výjimečně laici, ženy však nikoliv. O kuchyň se staraly sestry svatého Kříže, v prádelně, která byla v protější budově, pracovaly civilní ženy. Denní řád, o kterém se tvrdilo, že je přísnější než na vojně, byl zaměřen na výchovu katolické inteligence a vypadal následovně:

5:00 vstávání; silentium se drželo až do snídaně

5:30 mše svatá v latinském jazyce, poté studijní příprava na ranní vyučování

7:30 snídaně

8:00–12:00 vyučování s přestávkou o desáté hodině dopolední

12:00 modlitba Anděl Páně v kapli

Oběd, volno

13:15–14:00 silentium, příprava na vyučování

14:00–16:00 (starší ročníky do 17:00) vyučování

16:00 svačina

17:00–19:00 soukromé studium, před ním duchovní četba a růženec

Večerní modlitba a od 21:00 silentium

Pro tento náročný životní režim chlapců tehdejšího osmiletého gymnázia byla zapotřebí jejich dobrá vůle, náboženské vedení, vědomí toho, co je sebezapření. Chlapci nastupovali na studia v deseti letech. Nikdo nebyl nucen k tomu, aby se vydal kněžskou dráhou, mnozí

však mohli právě v tomto prostředí rozpoznat toto své životní poslání. Z jednoho ročníku se do kněžského semináře hlásila průměrně polovina chlapců. Chlapci z jedné třídy měli společnou ložnici a studovnu, bývalo jich zde 50–60. Každý měl k dispozici skříňku na chodbě a noční stolek u postele. V sobotu byla zkrácená přestávka, kolem poledne šli všichni do sprch a poté nesli špinavé prádlo do prádelny. V neděli se vstávalo později a v 9:00 všichni společně zpívali latinské ordinárium v kostele sv. Mořice.

Profesorů (kněží) bylo asi dvanáct, koncelebrace byla v tehdejší předkoncilní době neznámá, každý tedy sloužil mši svatou u jiného oltáře v kostele. Každé nedělní odpoledne chodívali chlapci po třídách, ve dvojicích za sebou, na vycházku. Pokud někomu přijeli rodiče na návštěvu, mohli jít do města i v jiný den. Během školního roku domů chlapci jezdívali o Vánocích, Velikonocích, výjimečně na Dušičky. Na stravu a ubytování se měsíčně přispívalo částkou 300 korun. Ti, kteří měli výborné studijní výsledky nebo zpívali v chrámovém sboru při kostele sv. Mořice, mohli požádat o stipendium. Výuka probíhala v češtině. Starší studenti dostali na starost mladší, aby je připravili do výuky. Za války chlapci nemohli bydlet v ústavu, protože byl zabrán pro Hitlerjugend, do školy tedy dojížděli z nedalekého Kojetína. Maturovalo se z latiny, češtiny či vlastivědy (dějepis a zeměpis), z fyziky, chemie, matematiky, volitelným předmětem byla řečtina a němčina. Náboženská výchova se vyučovala formou přednášek dvakrát týdně. Témata se týkala morálky, věrouky, pastorálky, ve vyšších ročnících se vyučovala filozofická propedeutika jako příprava na teologii. Texty z učebnic náboženství se vztahovaly k určitým úsekům z Písma svatého. Protože zde vyučovali kněží, a to především svým příkladem, pak vlastně každý předmět „byl o Bohu“¹⁸¹.

3.4 Současné modely katecheze na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži

Výchozím bodem pro výchovný projekt Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži je osoba a učení Ježíše Krista.¹⁸² Od toho se pak odvíjí veškerá činnost zaměřená na duchovní rozvoj studentů, protože „budoucnost lidstva je v rukou těch, kteří jsou schopni předat budoucím generacím důvody k životu a naději“.¹⁸³ V evangeliu, radostné zvěsti o Ježíši Kristu a jeho spásné moci, je totiž obsažena moudrost, která není z tohoto

¹⁸¹ Informace z ústního rozhovoru s Mons. Erichem Pepříkem, absolventem AG z roku 1941 a bývalým generálním vikářem olomoucké arcidiecéze. Kroměříž, 12. října 2011.

¹⁸² Srov. Stuška, P. (2011): *Duchovní život na AG*. Dostupné z: <<http://www.agkm.cz>>. Cit. 19. 3. 2012.

¹⁸³ Katechismus katolické církve, Praha: Zvon, 1995, 22.

světa.¹⁸⁴ Je potřeba tak, jak o tom píše papež Pavel VI. v exhortaci *Evangelii nuntiandi*, „dosáhnout, aby se silou evangelia změnila kritéria hodnocení, rozhodující hodnoty, body zájmu, myšlenkové návyky, prameny inspirace a životní modely lidstva, které jsou v rozporu s Božím slovem a jeho plánem spásy“.¹⁸⁵ V knize *Dar a tajemství* píše Jan Pavel II.: „Aby studium člověka opravdu vychovávalo, musí být stále doprovázeno modlitbou, meditací, prosbami o dary Ducha svatého.“¹⁸⁶ Takto své poslání vnímají i církevní školy. Proto jsou zde studentům mimo intelektuální výuku nabízeny různé aktivity pro jejich duchovní růst. Adresáti práce s mládeží jsou však nejen věřící, nýbrž všichni mladí.¹⁸⁷ Je samozřejmé, že víra se nedá nijak změřit nebo určit či kontrolovat. Nelze vyvinout metody, jimiž se víra skutečně předala, protože jejím dárce je Bůh.¹⁸⁸

Katecheze, jak ji předkládá blahoslavený papež Jan Pavel II. pro dnešní dobu, by měla mít tyto aspekty:

- a) biblický – vycházející z konkrétní biblické situace
- b) christologický – směřující ke Kristu
- c) svátostný – rozvíjející témata svátostí
- d) konkrétní – opírající se o konkrétní situace života mladých
- e) vybízející – zdůrazňující důležitost nalezení a přijetí životního povolání
- f) srozumitelný – používající nejrůznější obrazy pro snadné pochopení
- g) náročný – předkládající vhodným způsobem i náročné pravdy víry a morálky.¹⁸⁹

V pastoraci na Arcibiskupském gymnáziu je mezi duchovními a jejich asistenty častěji kladena otázka, jak vybavit mladé lidi k tomu, aby si víru udrželi i ve chvíli, kdy odejdou z konkrétního křesťanského společenství střední školy do společnosti bez víry a bez Boha. Otec arcibiskup Jan Graubner vyjádřil mínění, že pro tuto otázku je podstatná dobrá spolupráce s kněžími.¹⁹⁰ Je důležité při katechezi rozvážně volit a konat kroky, čili metody, tak, aby motivovaly, stručně a zajímavě podávaly látku, upozorňovaly na problémy, připomínaly zkušenosti.¹⁹¹ V pastorační praxi se setkáváme s množstvím

¹⁸⁴ Srov. Pavel VI.: Apoštolská exhortace *Evangelii nuntiandi* (ze dne 8. prosince 1975), Praha: Zvon, 1990, 5.

¹⁸⁵ Tamtéž, 19.

¹⁸⁶ Jan Pavel II. (1997): *Dar a tajemství*. Praha: Nové město, s. 101.

¹⁸⁷ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobyliších, s. 37.

¹⁸⁸ Srov. tamtéž, s. 45.

¹⁸⁹ Srov. Balík, J. (2004): *Na cestě s mladými*. Praha: Paulínky, s.127.

¹⁹⁰ Srov. Skočovská, A. (2009): *III. arcidiecézní setkání katechetů, Velehrad 6.–8. února 2009*. Dostupné z: <www.syzet.estranky.cz/clanky/co-bylo.html>. Cit. 15. 3. 2012.

¹⁹¹ Srov. Nováková, C. (1991): *Katechetika*. Praha: Arcibiskupství pražské, s. 80–81.

přístupů, které se snaží dosáhnout přibližně stejných cílů. Tyto přístupy je potřebné z teologických a pedagogických hledisek rozlišovat a srovnávat. Z takového zhodnocení pak je možno navrhnout nové pastorační postupy, které mohou vést k obnovené či změněné praxi.¹⁹²

V průběhu dějin katecheze byly a jsou používány tyto modely: vysvětlující, model formálních stupňů, kerygmatický, antropologický, antropologicko–kerygmatický. Podívejme se nyní konkrétně, jak byly a jsou tyto modely využívány na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži:

a) **vysvětlující model** (výuka pouček) – model z 19. století a první poloviny 20. století. Metoda spočívala v přezkoušení žáků ze zadaných katechetických otázek a odpovědí a v jejich následném vysvětlování. Od abstrakce se přecházelo ke konkrétním pojmům, přičemž hlavním rysem tohoto modelu byl důraz na rozumové pochopení náboženských pravd. Logické kritérium převládalo nad psychologickým. Látka a její rozsah závisel na možnostech katechizovaných, na jejich schopnosti pochopit a z paměti se naučit katechetické poučky.¹⁹³

Dá se předpokládat, že tento model se na Arcibiskupském gymnáziu používal v prvních desetiletích jeho existence, kdy byl jediným známým modelem. Důraz byl kladen na pečlivou přípravu do vyučování, k čemuž byl uzpůsoben denní řád ústavu i povinné silentium v ranních, večerních, ale i v odpoledních hodinách. Mladší studenti měli k dispozici staršího, který jim potřebné věci vysvětloval.

b) **model formálních stupňů** – charakteristickým rysem je rozšíření vysvětlujícího modelu o výklad obsahu učiva. Na rozdíl od něj využíval poznatky vývojové psychologie. Měl pět kroků – přípravu a oznámení tématu, pohled – postřeh, výklad učiva, souhrn a zapamatování, aplikace do života.¹⁹⁴

O tomto modelu nám svědčí to, že základem bylo náboženské vedení studentů nejen k prohlubování poznatků, ale i jejich aplikaci do života. Všechny vyučovací předměty byly protkány aspektem náboženského života, což bylo dáno skladbou profesorského sboru, který sestával především z kněžských osobností. Absolventi

¹⁹² Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobylisích, s. 12.

¹⁹³ Srov. Kuzniar, M. (2009): *Katechetické modely*. Dostupné z: <ktf.cuni.cz/~kuzniar/KATECHETICKÉ%20MODELY.ppt>. Cit. 13. 3. 2012.

¹⁹⁴ Srov. Kuzniar, M. (2009): *Katechetické modely*. Dostupné z: <ktf.cuni.cz/~kuzniar/KATECHETICKÉ%20MODELY.ppt>. Cit. 13. 3. 2012.

z předválečných let se shodují v tom, že tento model, spolu s trvalou formací v chlapeckém semináři, byl nosným pro jejich prožívání víry a náboženský život a ve velké většině případů vedl k jejich rozhodnutí se pro duchovní povolání.

c) **kérygmatický model** – odpovídá na nové požadavky katecheze, jejíž obsah je vnímán jako hlásání poselství spásy (kérygma). Obsahuje čtení citlivě vybraného úryvku Božího slova a exegeze - vysvětlení, ve kterém je obsažena dynamika spásonosného Božího působení, představená konkrétním biblickým příběhem. Následuje rozjímavá úvaha nad úryvkem, jež vyvolává vděčnost a oslavu Boha. Závěrečným stupněm je odpověď katechizovaného na Boží působení, což má vést k prohloubení víry. Tento model bohužel není schopen pokrýt všechny situace běžného života, katechizovaný je může vnímat jako starodávné texty vzdálené od života. Také se tímto modelem nedají pokrýt všechny pravdy víry.¹⁹⁵

Tento model je v současné době na Arcibiskupském gymnáziu používán především v souvislosti s přípravami na přijetí svátostí. Katecheze začínají tzv. lectio divina, tedy čtením, rozjímáním, modlitbou a osobními postřehy zúčastněných, vztahujícím se k určitému úryvku z Písma svatého. Častokrát na něj navazuje adorace v kapli či modlitba v menších skupinkách, aby text mohl zasáhnout nitro v přímém rozhovoru s Bohem.

Uvedeme-li konkrétní příklad z praxe, jedná se např. o katechezi před přijetím svátosti biřmování s tématem nazvaným Boží plán s člověkem. Úryvek, o který se jedná, je z knihy Exodus a popisuje zjevení Božího jména skrze hořící keř a Mojžíšovo povolání vyvést Bohem vyvolený lid z egyptského otroctví (Ex 3, 1–5). Cílem katecheze je rozhodnutí k „vyjití za step“, tedy z dosavadních „dětských“ pohledů na víru, která byla biřmovancům většinou předávána od malička v domácím prostředí. Dále vede k uvědomění si toho, že Hospodin mluví k člověku stále, a stále jej povolává ke spolupráci, a to skrze různé lidi, situace, či stvoření. Jde o to odložit „opánky“ pýchy, soběstačnosti a zajištěnosti. Lidský vzor z této katecheze, Mojžíš, napřimuje náš pohled od sebe sama k všemohoucímu Bohu a tak se snaží vést k pokoře a rozvaze.

Podobným tématem se zabývá katecheze o víře, kde vyprávění o Abrahámovi (Gen 12, 1–8) dává konkrétní podobu plnění Božích požadavků v lidském životě.

Dalším příkladem kérygmatického modelu jsou katecheze o hříchu a o svátosti smíření s úryvky z první knihy Mojžíšovy se svým vyprávěním o hříchu prvních lidí (Gen

¹⁹⁵ Srov. tamtéž.

3), dále podobenství o marnotratném synu (Lk 15, 11–32) a rozlišením lítosti Jidášovy (Mt 27, 4–5) a Petrovy (Lk 22, 62). Základem je uvědomění si toho, že pokušení nedůvěry, negace a strachu, které ďábel od počátku zasévá do lidského srdce, narušuje kontakt s Bohem, ale i s dalšími lidmi. Mnohé vzpoury vůči Bohu, niterné boje a hříchy člověka pochází z falešné představy o něm. Bůh však člověka stále hledá a nabízí nový začátek. Tyto katecheze učí mladého člověka zpytovat své svědomí, reagovat na pokušení změnou činnosti, krátkou střelnou modlitbou, podobně jako to dělal Ježíš při pokušení na poušti, vedou jej k důvěře v Boží odpuštění a doporučují vedení duchovního vůdce.

Tento model při setkáních před přijetím svátostí bývá propojován a střídán s následujícími dvěma modely.

d) **antropologický model** – katecheze začíná událostí ze života, z pozice člověka. Katechizovaná skupina hledá její vnitřní obsah a význam. Mohou poznat, že se v ní projevuje Boží láska. Tento model pomáhá katechizovaným dozrát ve víře.¹⁹⁶

Téma katecheze, která je vedena tímto modelem, je o člověku z hlediska jeho důstojnosti. V této katechezi je na základě „Otevřeného dopisu mému budoucímu manželovi“ rozvíjena diskuse o hodnotách lidské lásky, předmanželské sexuální zdrženlivosti, tlaku a názorech dnešní společnosti.

e) **antropologicko–kérygmatický model** – model začíná modlitbou a uvedením určité životní situace. Ta je volená vzhledem k tématu problému, který je potřeba řešit. Dále se uskutečňuje hlásání poselství spásy jako odpověď na situaci. Následuje modlitba vycházející z tématu. Dalším krokem je formování postoje, přijetí stanoviska, které se váže na určité cíle, hodnoty, způsob chování a přesvědčení jedince. Zakončení je vhodné aktivitou. Tento model předává celý rozsah pravd víry, zahrnuje objektivní charakter Božího zjevení, kde se jeho působení projevuje jako síla účinně měnící lidský život, použití příběhů, postřehů, a životních událostí jej činí živým a poutavým, vede k zodpovědnému křesťanskému postoji a přetváření k obrazu Krista.¹⁹⁷

Tento model bychom v praxi na AG mohli nalézt např. v obecných katechezích o svátostech, protože každá svátost se vztahuje k určitému životnímu období či zkušenosti – k počátku života a růstu – křest a eucharistie, k dospívání a tvoření vlastních názorů

¹⁹⁶ Srov. Kuzniar, M. (2009): *Katechetické modely*. Dostupné z: <ktf.cuni.cz/~kuzniar/KATECHETICKÉ%20MODELY.ppt>. Cit. 13. 3. 2012.

¹⁹⁷ Srov. Kuzniar, M. (2009): *Katechetické modely*. Dostupné z: <ktf.cuni.cz/~kuzniar/KATECHETICKÉ%20MODELY.ppt>. Cit. 13. 3. 2012.

a zásad, s čímž se vztahuje i převzetí zodpovědnosti za úkoly v církvi – biřmování, k hledání životního povolání – svátost manželství a kněžství, ke zkušenosti hříchu – svátost smíření, ke stáří a nemoci – pomazání nemocných.

Dalším příkladem může být katecheze o Ježíši Kristu, kdy účastníci pomocí výkladového materiálu, tedy různých drobných předmětů z látek, dřeva, skla, stužek aj., znázorňují svůj život či důležitý úsek života s Kristem a poté v malé skupince své dílo představí.

Každé zařízení si samo podle svých možností a podmínek tvoří konkrétní plán, jak svým svěřencům předávat poselství víry. Většinou se nejedná pouze o povinnou výuku náboženství, která bývá zařazena do vyučovacího bloku jako součást všeobecného vzdělání, ale i o mnoho dalších dobrovolných činností, především určených k využití ve volném čase. Celá výuka i výchova má sice směřovat k celkovému rozvoji osobnosti studentů, ale z pohledu církve může být obohacena také o postoj víry a o křesťanské ideály a hodnoty. Taková škola se snaží mladého člověka formovat nejen po stránce vědomostní a schopnostní, nýbrž i po stránce mravní kvality jednání, schopnosti rozlišovat mezi dobrem a zlem, formovat jej k následnému správnému rozhodování a v neposlední řadě k růstu vztahu k Bohu a k lásce k bližním. Proto je nutné, aby katecheta nejen znal obsah předkládaných pravd víry, ale i způsob, jak je prezentovat. Způsob, jak katechizovat se označuje pojmem metoda. Základní vzory plánu katechetického setkání a jeho průběhu, jež se váží na cílevědomou práci katechety, jsou nazývány modely katecheze.

3.4.1 Výuka náboženské výchovy na AG

Vztah mezi náboženstvím a katechezí se odlišuje a doplňuje, je zde neoddělitelné spojení a zároveň jasná odlišnost. Katecheze je víc než výuka a učení se.¹⁹⁸

S katolickým náboženstvím se studenti všech ročníků Arcibiskupského gymnázia setkávají dvakrát týdně ve výuce, která je do učebního plánu zařazena jako povinná. Již několik let je vžitý způsob výuky náboženství v podobě doprovázení konkrétního ročníku určitou pověřenou osobou. Nižší gymnázium, tedy primu a sekundu šestiletého studia vyučuje řeholnice z Kongregace Milosrdných sester svatého Kříže, první ročníky jáhen, který zde vykonává svou jáhenskou službu, druhé ročníky vyučuje spirituál školy, třetí ročníky vychovatelé s teologickým vzděláním a kanonickou misí a maturitním ročníkům se

¹⁹⁸ Kuzniar, M. (2008): *Didaktika katecheze*. Dostupné z: <<http://ktf.cuni.cz/~kuzniar/didaktika/>>. Cit. 13. 3. 2012.

již od roku 1994 věnuje P. Arnošt Červinka, o němž je i této práci zmínka v souvislosti s osobnostmi gymnázia. Tento tým se přibližně jednou za měsíc společně setkává při pastorační radě.

Výuka náboženství má žáka motivovat k porozumění křesťanskému obrazu Boha a Ježíše jako Krista, k vytvoření živého vztahu s ním, vytváří předpoklady k výchově modlitby, k zodpovědnému jednání ve společnosti z pohledu křesťanských mravních ideálů, buduje pozitivní vztahy a postoj tolerance k lidem jiných náboženských vyznání, rozvíjí ekumenismus, uvádí do slavení svátostí a do aktivního křesťanského života v církvi.¹⁹⁹ Napříč ročníky zde probíhá v pravidelných cyklech, přičemž na nižším gymnáziu se vyučuje všeobecný přehled o věcech víry, v prvních ročnících biblistika, druhý ročník je zaměřen na morálku, třetí na dogmatiku a poslední ročník na církevní dějiny.

Vzhledem k tomu, že se zde jedná o povinnou výuku, je předmět klasifikován jako jiné předměty, přičemž známka hodnotí píli žáka a jeho přístup ke vzdělávání v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon. Musí být zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům formulovaným v učebních osnovách, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku.²⁰⁰

V poslání katechety či pastoračního pracovníka jde však o něco více, než jen o splnění určitých formálních podmínek. Nabídka komunikace, kterou mladí občas pocítují ve vztahu k dospělým, v sobě zahrnuje i nabídku neformálních vztahů. Zde je však nutný předpoklad, že pedagogický či pastorační pracovník spojuje svou náklonnost s odpovědností, čímž spojuje roli autority s rolí kamaráda. Svatý Jan Bosco zdůrazňoval, že je důležité, aby učitel byl s dětmi i o přestávce a účastnil se jejich her, čímž se stane jejich bratrem. Stejně tak ten, kdo k nim ze své povinnosti mluví z kazatelny, ale i v době volna k nim prohodí slovo, je jimi milován. Takový u nich dosáhne všeho.²⁰¹

Mimo klasickou výuku mají studenti nezřídka možnost se setkat i se zajímavými osobnostmi (např. exorcista, politický vězeň, řádová sestra věnující se řešení problematiky prostituce, mladí lidé žijící v komunitě, která se snaží pomoci jim ze závislosti na návykových látkách, besedy s arcibiskupem či biskupem, koncerty známých křesťanských zpěváků a kapel, setkání s nimi a další).

¹⁹⁹ Srov. ČBK (2008): *Vychovávat společně v katolické škole - poslání sdílené zasvěcenými osobami a věřícími laiky*. Praha: ČBK, čl. 9–10.

²⁰⁰ Srov. Vyhláška č. 48/2005 Sb. ze dne 25. ledna 2005 o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, § 15 odst. 4.

²⁰¹ Srov. *Kaplánek, M. (1999): Pastorece mládeže. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobyliších, s. 74, pozn. 133.*

Výuka se snaží mít dopad i na praktický život a jednání, například při probírání tématu „Ctnost štedrosti“ měli studenti čtyř tříd druhého ročníku možnost přispět na dobročinné účely svým finančním příspěvkem. Celková částka vynesla téměř 5 000 Kč. Za ni byly nakoupeny sladkosti, fixy, pastelky, omalovánky, razítka, barevné křídly a další výtvarné potřeby a věnovány Azylovému domu pro matky s dětmi.

Se svými vyučujícími mohou o tématech diskutovat, a to i v pravidelných osobních rozhovorech. Rozhovory se mohou opírat nejen o probíraná témata a případné problémy s jejich pochopením, posouzení výsledků, ohodnocení přístupu a péle, naznačení dalšího rozvoje, ale také o souvislosti ve vnitřním prožívání víry. K rozhovorům a k duchovnímu doprovázení je zde mimo vyučující, o kterých jsme se zmínili výše, k dispozici navíc další externí kněz, pravidelně docházející zpovídat, pastorační asistentky – dvě ženy žijící v manželství a řeholní sestra z Kongregace Milosrdných sester svatého Vincence de Paul.

3.4.2 Liturgie na AG

Papež Pavel VI. při schvalování konstituce II. vatikánského sněmu o posvátné liturgii řekl, že liturgie je první školou našeho duchovního života. Slovo „škola“ je zde míněno jako událostmi vyvolaná, příležitostná zkušenost, mající vliv na rozvoj celé osobnosti. Liturgie nás tedy vychovává příležitostně a zkušenostně, nikoliv pouze informativně. Tento způsob však na nás má vliv hlubší a trvalejší.²⁰² Tuto myšlenku bere v úvahu pravidelný duchovní plán na AG, proto nabízí každodenní slavení mše svaté a časté příležitost ke svátosti smíření.

V budově se nachází dvě kaple s eucharistií. První dva dny v týdnu se konají večerní mše svaté v kapli Panny Marie (tzv. horní), středa patří studentské bohoslužbě v nedalekém kostele sv. Jana Křtitele a závěrečné dva dny je možná účast ráno na mši svaté v kapli Stanislava Kostky (dolní kaple). Příležitost ke svátosti smíření bývá vždy půl hodiny přede mší anebo při čtvrtěční večerní adoraci, kterou si připravují zástupci jednotlivých ročníků nebo určených skupin. Adorace bývá pravidelně však také od pondělí do středy, a to vždy ráno od půl sedmé v horní kapli, po ní následují ranní chvály.

Pravidelně jednou za měsíc se uskutečňuje tzv. ročníková mše svatá. Při této mši svaté si všechna čtení, písně a dokonce i scénku týkající se tématu, o němž hovořilo evangelium, připraví určená dvojice tříd. Mezi studenty je takovéto slavení bohoslužby

²⁰² Srov. Kohut, P. V. (2010): Liturgie – škola křesťanské modlitby. *Cesty katecheze* 2, č. 4, s. 11.

s oživujícím motivem velmi oblíbené a rádi se zapojují i ti, kteří se jinak běžně během týdne neúčastní.

Podle možností jsou k celebraci večerní mše svaté postupně zváni všichni novokněží z arcidiecéze i další hosté. V roce 2009/2010, který byl vyhlášen rokem kněží, uvítalo gymnázium více než třicet hostujících kněží.

Bohoslužby hudebně doprovází varhaníci či jiní hudebníci z řad studentů. Již druhým rokem jednou do měsíce provází latinskými chorály mši svatou chlapecký sbor sestavený P. Lukášem Jamborem, který na AG ve školním roce 2010/2011 prožíval svou jáhenskou službu a několik let před tím zde studoval a maturoval. Vedení po něm převzal Ondřej Talaš, student čtvrtého ročníku.

3.4.3 Slavení bohoslužeb při výjimečných událostech školy

Školní rok na Arcibiskupském gymnáziu začíná i končí společnou mší svatou v kostele svatého Mořice v těsné blízkosti školy. Na začátku roku se ke studentům a pedagogům gymnázia přidávají ke společnému slavení bohoslužby celebrowané biskupem Josefem Hrdličkou či arcibiskupem Janem Graubnerem žáci z Církevní základní školy v Kroměříži, jejíž budova druhého stupně přiléhá budově gymnázia. První stupeň CZŠ se nachází na nedalekém Velkém náměstí. V závěru školního roku slaví každá škola bohoslužbu zvlášť. Častokrát při poslední školní společné bohoslužbě přistupují prvokomunikanti k prvnímu svatému přijímání.

Další, celou školou společně slavenou bohoslužbou, je poutní mše svatá o slavnosti Neposkvrněného početí, kdy se v kapli Panny Marie na AG slaví pouť. Ta však svým poměrně malým prostorem není vhodná pro slavení společných bohoslužeb, proto je využíván velký kostel Panny Marie ve městě. Při významném jubileu připomínajícím dvacet let od znovuoobnovení AG přijal pozvání slavit společnou školní mši svatou i olomoucký arcibiskup Jan Graubner.

V tomto kostele se dále slaví mše svatá na Popeleční středu, a tak jako poutní mše, je doprovázena smíšeným pěveckým sborem AVE. Během postní doby se koná kající bohoslužba s následným zpovídáním, ta však už nemá společný charakter a slaví se ve školní kapli.

Poslední společně slavenou liturgií je mše svatá za maturanty před jejich tzv. „svatým týdnem“. Maturanti si připravují celý její průběh, včetně symbolů při přímluvách, které vyjadřují jejich díky za uplynulé roky prožité na této škole a prosbu o požehnání

nejen při maturitní zkoušce, ale i dalším studiu i osobním životě. S těmito úmysly se také spolu s duchovními a některými profesory vydávají na asi 35 km dlouhou pěší pouť na poutní místo Svatý Hostýn.

3.4.4 Příprava ke svátostem

Příprava k přijetí svátostí je jednou z příležitostí k přímé konfrontaci lidí s tématy evangelia a duchovního života tak, jak je praktikován v katolické církvi. Svátosti jsou úkony víry, proto je pro jejich přijetí víra podmínkou.²⁰³ „Jestliže svátostné znamení není výrazem víry, degeneruje na magii... Svátost je vždy setkání s Kristem a církví, proto slavit svátost bez víry v Krista a bez napojení na společenství církve je absurdní.“²⁰⁴ Proto je příprava vždy spojena s rozhovorem o víře a směřuje k ujasnění si osobní víry. Svátosti se totiž nemohou omezovat na tradiční zvyková gesta, protože jsou to „chvilé setkání, rozhovoru a spojení, které Bůh navazuje mocí Ducha v Ježíši Kristu“.²⁰⁵

Ten, kdo připravuje, zde není v pozici učitele, ale mystagoga, který uvádí do tajemství víry. Nesmí tedy na připravované klášť přehnané nároky a striktní normy.²⁰⁶

Základem přípravy na slavení svátostí je vědomí obdarování, k němuž směřují veškerá slova, postoje, gesta či symbolické úkony.²⁰⁷ K přípravě na přijetí svátostí však nepatří pouze poučení o nich, ale i příprava na samotný obřad a jejich prožití ve společenství.

3.4.4.1 Příprava na přijetí svátostí křtu, smíření a eucharistie

Někteří mladí, kteří se rozhodli přijmout svátost křtu či eucharistie a smíření svědčí o tom, že byli osloveni svými spolužáky a byli pozváni na některé akce určené k prohloubení života víry. Takovou každodenní možností bývá desátek růžence obětovaný na úmysly zapisované do společného sešitu, ke kterému se schází studenti o velké přestávce v kapli sv. Stanislava Kostky, patrona studující mládeže.

²⁰³ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobyliších, s. 85.

²⁰⁴ Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobyliších, s. 69–72.

²⁰⁵ Giglioni, P. (1994): *Svátosti Krista a církve*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, s. 4.

²⁰⁶ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobyliších, s. 85–86.

²⁰⁷ Francouzská biskupská konference (2008): *O směřování katecheze v dnešní době*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, s. 53.

Příprava ke křtu a k prvnímu svatému přijímání probíhá týdně a je nabídnuta i studentům z jiných škol. Tvoří se tak různorodá skupina, která se vzájemně obohacuje svými zkušenostmi z rozdílného prožívání víry mezi svými vrstevníky.

Po nějaké době přípravy jsou při společné studentské mši svaté žadatelé přijati mezi katechumeny a před blížícím se křtem se účastní bohoslužby v katedrále, kde jsou slavnostně spolu se všemi katechumeny diecéze arcibiskupem přijati mezi čekatele křtu. Spolu s nimi si tak celé přítomné společenství uvědomuje zodpovědnost za dar víry a za jejich přijetí mezi sebe.²⁰⁸ S blížícím se termínem křtu jsou prožívány také další obřady s ním související – exorcismy, žehnání, mazání olejem katechumenů a tři skrutinia s obřadem Efatha a s předáváním symbolů víry, tedy modlitby Páně a Vyznání víry.

Je zvykem, že katechumeni jsou, stejně jako za starých dob, po homilii slavnostně propuštěni ze shromáždění, protože ještě nejsou oprávněni účastnit se celé eucharistie a ačkoliv je vhodným aby se účastnili bohoslužeb a sžívali se se společenstvím, nesmějí se ani aktivně zapojovat např. čtením Božího slova a přímlov a nesením obětních darů.²⁰⁹ Samotný křest se odehrává opět za účasti celého společenství, které se sejde při studentské mši svaté ve velikonoční době. Katechumeni si připraví pozvánky pro své spolužáky a učitele nebo vyvěsí oznámení na školní nástěnce. Slavností je doprovází svým zpěvem schola.

Ti, kteří se připravují k přijetí svátosti smíření a eucharistie, ale byli pokřtěni jako malé děti, většinou tyto svátosti přijímají spolu se křtem svých spolužáků.

3.4.4.2 Příprava ke svátosti biřmování

Příprava na biřmování bývá zahájena seznamovacím víkendovým pobytem na AG. Přihlášení, jejichž počet se každoročně pohybuje mezi pětadvaceti až pětatřiceti, se většinou znají, protože se jedná především o studenty druhých ročníků, ale nezřídka se k přípravě hlásí i studenti z jiných kroměřížských středních škol.

Příprava má po celý čas trvání schéma dvou týdnů. První týden se biřmovanci setkávají s knězem při společné katechezi, další týden s vedoucími svých skupinek, kde je v menším kroužku rozvíjeno téma nastíněné předešlý týden a je více propojováno s modlitbou, diskusí a s dalšími aktivitami. Dvě skupiny dívek vedou řádové sestry, skupinu chlapců jáhen.

²⁰⁸ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobylisích, s. 89.

²⁰⁹ Srov. tamtéž, s. 90.

Jednou až dvakrát během přípravy se každý setká s knězem vedoucím celek přípravy a také s vedoucím své skupinky k osobnímu rozhovoru. Rozhovor se týká především osobního prožívání přípravy, ve smyslu určitých duchovních povinností, jako je např. měsíční svátost smíření, četba Písma svatého, vyplňování katechezí a práce s Kompendiem Katechismu katolické církve, nabídka pomoci ve farnosti, prázdninová aktivita, výběr duchovního hesla a výběr birmovacího patrona a kmotra.

Před přijetím birmování se pro birmovance a jejich kmotry koná duchovní obnova na Stojanově gymnáziu na Velehradě, kde ji již tradičně vede novokněz, který v minulém školním roce působil na kroměřížském gymnáziu jako jáhen.

Svátost birmování, jejíž slavnostnost dokreslují kroje, které oblékají mnozí birmovanci, a které jsou typické pro jejich rodný kraj, bývá každoročně udělována většinou v měsíci říjnu. Po slavnostní mši svaté bývají noví birmovanci přivítáni loňskými, kteří si pro ně nejen připraví překvapení, ale i nadále je provází v začátcích jejich křesťanské dospělosti.

Protože k iniciačním svátostem patří mystagogie, tedy duchovní doprovázení po jejich přijetí²¹⁰, několik měsíců probíhá setkávání těchto generací birmovanců. Jednou variantou je setkávání formou Obnovy v Duchu od P. Ernesta Sieverse. Starší birmovanci, kteří již dříve přijali tuto svátost, sami tato společenství moderují a učí se tak zodpovědnosti za předávání víry, k němuž se jejím přijetím rozhodli a ke kterému je svátost posiluje mocí Ducha Svatého. Zároveň je jejich mladším spolužákům víra nabídnuta také jinak než z pozice autority kněze, jáhna, řádové sestry, pastoračního asistenta či učitele náboženství, ale lidmi stejné či podobné úrovně poznání, vzdělání a zralosti lidské i duchovní. Mladí se tak navzájem sami mezi sebou stávají svědky Ježíše Krista tak, jak si to přál Druhý vatikánský koncil, v jehož dekretu o apoštolátu laiků se píše: „Mladí se musí stát prvními a bezprostředními apoštolý mladých tím, že budou apoštolsky působit mezi sebou...“²¹¹

Další možnou variantou, jak prohlubovat duchovní život po přijetí svátosti birmování je setkávání nad texty arcibiskupa Graubnera, jimiž studenty provází pastorační asistentka. V jarních měsících se pak s ním tyto studenti při své návštěvě v Arcibiskupském paláci v Olomouci dělí o podněty a zkušenosti, které načerpali při probírání textů, hodnotí

²¹⁰ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobylisích, s. 87.

²¹¹ Druhý vatikánský koncil: Dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*, (ze dne 18. listopadu 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, 12.

jejich srozumitelnost, výstižnost, aktuálnost, se kterou se snaží vstoupit mezi dnešní mladé a společně se zamýšlí nad konkrétními praktickými kroky pro duchovní život.

Příprava ke svátostem je samozřejmě otevřena i dalším lidem, například mezi biřmovance se v letošním roce zařadilo několik pedagogů a v nedávné době přijala jedna profesorka po roční přípravě na AG křest. Několikrát do roka mají všichni zaměstnanci školy možnost společně slavit mši svatou, účastnit se víkendové duchovní obnovy, při pedagogických poradách nechybí duchovní slovo školního kaplana.

Duchovní atmosféru školy je možno dokreslit zmínkou o hlubším sdílení pokladu víry skrze službu kmotrovství při křtu a biřmování nejen mezi studenty navzájem, ale i ve vztazích student – pedagog či student – vychovatel.

3.4.5 Setkávání ve společenstvích

Touha po intenzivnějších mezilidských vztazích prožívaných v menší skupině je pro mládež charakteristická. Jedná se o skupinu lidí podobných zájmů, kde jednotlivec zakouší oporu, sounáležitost, bezpečí, uznání a cítí se svobodný od vlivu školy, rodiny, zaměstnání. Je to také prostor vzniku hlubších přátelství. Tím, že se může mladý člověk se skupinou identifikovat a zároveň vyjádřit odstup od jiných skupin, mu pomáhá k rozvoji vlastní osobnosti. Zde si může vytvářet vlastní svět a systém hodnot.²¹²

Ač je tato touha po takové skupině vlastní všem mladým, liší se však ve svých formách a je založeno na rozdílných základech. Parta, kterou často mladí lidé vyhledávají, lze chápat jako rozsáhlou síť vztahů a celé množství aktivit, vzniká spontánně a sdružuje lidi, kteří se rádi schází, aby spolu hledali především společný zážitek a pocit domova. Pro správné uvolnění si pak oni sami dobrou partu představují jako komplex, který tvoří „správní lidé“, „dobrá hudba“, „nějaký doping“, „dobré místo, jídlo, pití a zábava“.²¹³

Na rozdíl od toho je společenství věřících tvořeno na základě společné víry a individuálního rozhodnutí jedince. Pokud v křesťanském společenství panují opravdové vztahy s pocitem sounáležitosti a rodinná atmosféra, kde převládá niterná a citová blízkost členů, pak v něm nachází i nově příchozí otevřenost a prožitek, který by jinak hledal v partě svých vrstevníků. Tato „spolča“ se rozšířila v minulém století po II. vatikánském koncilu a jejich cílem bylo a je prohloubení duchovního života farností. U nás taková

²¹² Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobyliších, s. 69 – 72.

²¹³ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobyliších, s. 70.

společenství, i přes těžké podmínky totality, přispěla k rozvoji církve a k uchování dynamismu jejího života²¹⁴, neboť nabídla odpověď na dychtivou a silnou touhu po hledání smyslu, po solidaritě, společenské angažovanosti a samotné náboženské zkušenosti.²¹⁵

Na AG probíhají podle potřeb a zájmu studentů různá setkávání nad Písmem svatým, ve společenství ministrantů, scholy, přípravy biřmovanců, katechumenů a prvokomunikantů. Tato setkávání probíhají většinou jednou týdně, případně jednou za čtrnáct dní.

Schola AG

Schola, tradičně pod vedením některé studentky třetího ročníku, provází nejen liturgii ve studentských kaplích, ale také v blízkém kostele sv. Jana Křtitele, kde se pravidelně každou středu koná studentská mše svatá nejen pro farníky z města, ale především pro studenty z jiných kroměřížských škol. Ti jsou často pozváni k účasti na duchovních nebo duchovně -kulturních akcích, které pořádá AG. Podle různých potřeb se snaží schola vypomoci i při jiných aktivitách, například při ekumenických bohoslužbách v rámci týdne modliteb za jednotu křesťanů, při děkanátních setkáních mládeže, při primicích novokněží, kteří zde působili jako jáhni apod. Na domácí půdě školy vystupuje např. na Akademii nebo při soutěžích Bible a my. Několikrát ročně se v jejím rámci uskutečňuje víkendové soustředění k nacvičení nových písní, ale i ke společné zábavě.²¹⁶

Skaut AG

Mezi aktivity, které si studenti sami připravují a řídí, patří skautský oddíl Letokruhy, který na AG vznikl roku 2002. Schází se dvakrát do měsíce k pravidelné schůzce, mimo to však podniká výpravy do přírody a prázdninové putovní setkání. V budově školy mají svou klubovnu a nástěnku.

Sputnik

²¹⁴ Srov. tamtéž, s. 71.

²¹⁵ Srov. Kongregace pro klérus (1998): *Všeobecné direktorium pro katechizaci*. Praha: Sekretariát ČBK, s. 182.

²¹⁶ Srov. Lakosilová, M. (2010): *Projekt rozvoje volnočasových aktivit Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Bakalářský projekt, Olomouc: CMTF UP, s. 25.

Další aktivitou vyvinutou z podnětu studentů je společenství Sputnik. Původní název SPUÍNÍK vznikl podle družice, která míří ke hvězdám. Dnešní podoba je zkratkou slov „společenství utvořené námi i Kristem“. Vzhledem k tomu, že se společenství schází večer v neděli po příjezdu na Domov mládeže, týká se právě ubytovaných studentů. Při schůzkách hraje důležitou roli modlitba, zpěv, sdílení, zajímavý úryvek z knihy s duchovní tematikou, aktuální liturgické téma či rozjímání Písma svatého a občas nechybí zajímavá hra. Dvakrát ročně uspořádá pro své členy a sympatizanty víkendové setkání.²¹⁷

Sbor AVE

Sbor AVE je smíšený pěvecký sbor založený MgA. Františkem Mackem v září 1991 u příležitosti znovuobnovení Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži. Repertoár se nevyhýbá žádnému slohovému období hudby od gregoriánských až po současnost. Sbor se účastnil desítek koncertů a festivalů v zahraničí, mezinárodních soutěží, na nichž několikrát obdržel stříbrné a zlaté medaile. Můžeme zmínit např. účast v Berlíně (1993), Paříži (1993, 1996), v chorvatském Punatu (1996), holandském Zwolle (1996), polském Skočově (1998), v Římě (1999, 2006), v německém Kaufbeurenu (2000, 2009), ve Vídni (2002, 2007), Kremsu a Melku (2005). Mimořádným úspěchem bylo vítězství v soutěži katedrálních sborů a pěveckých škol v Saint-Quentin ve Francii roku 2000. Z domácích festivalů navštívil sbor Opavu (1996), Jihlavu (1997), Prahu (1998, 2002), Brno (2000, 2003, 2007) a festivaly přímo v Kroměříži roku 2004 a 2005. K desátému výročí založení sboru bylo natočeno CD *Salve, Regina*. Každoročně sbor doprovází slavnost kněžského svěcení v olomoucké katedrále sv. Václava a celonárodní pouť 5. července na Velehradě. Roku 2002 a 2003 zde vystupoval i na Koncertu lidí dobré vůle v předvečer pouti. Česká biskupská konference udělila v červenci 2001 sboru AVE pod vedením Františka a Filipa Mackových děkovné uznání.²¹⁸

²¹⁷ Srov. Lakosilová, M. (2010): *Projekt rozvoje volnočasových aktivit Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Bakalářský projekt, Olomouc: CMTF UP, s. 26.

²¹⁸ Informace z ústního rozhovoru s Mgr. Štěpánem Bekárkem, současným ředitelem AG. Kroměříž, 10. listopadu 2011.

3.4.6 Most vzájemných modliteb

Podle myšlenky Fr. Hubera, že každý, kdo se modlí, přenáší mnoho svých bratří a sester přes smrtelně nebezpečné propasti do bezpečí,²¹⁹ byl v roce 2003 na podnět tehdejšího spirituála P. Antonína Hráčka, utvořen duchovní Most vzájemných modliteb. Studenti jednou nebo dvakrát ročně navštěvují kroměřížské kláštery Milosrdných sester sv. Vincence de Paul a klášter Milosrdných sester sv. Kříže a vzájemně na sebe pamatují v modlitbách. První společné setkání se uskutečnilo 10. května 2004. Tato společenství byla nazvána prvními pilíři Mostu vzájemných modliteb, nezůstala však pilíři jedinými. Dalším tzv. pilířem se stal Arcibiskupský kněžský seminář, Teologický konvikt a Stojanova kolej v Olomouci. Roku 2007 se Most opět rozšířil, když se do budovy kláštera sester sv. Kříže přistěhovaly sestry z Řádu Navštívení Panny Marie. Na podzim toho roku přibyl doposud poslední pilíř, Pastorační středisko Velehrad v italských Dolomitech.

Původní záměr duchovního mostu, provázet modlitbou studenty Arcibiskupského gymnázia, byl rozšířen i na absolventy a jejich rodiny. Každé první pondělí v měsíci je v kapli Panny Marie na AG slavena mše svatá v latinském jazyce za ty, které most spojuje. V rámci Mostu navštěvují oba kláštery také biřmovanci a katechumeni, připravující se na přijetí svátostí, a po společném setkání, modlitbě a zpěvu si sestry losují jejich jména, aby mohly v modlitbě doprovázet některého studenta. Tím původní záměr využít duchovní potenciál kroměřížských klášterů nabývá konkrétní podoby.

3.4.7 „Prvopáteční rande“

Se začátkem školního roku 2010/2011 začala na AG probíhat aktivita nazvaná Prvopáteční rande. Vychází z úcty k Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu a z Ježíšova příslibení svaté Marii Markétě Alacoque, aby lidstvo konalo smír za urážky vůči němu. Věřícím, kteří po devět po sobě jdoucích prvních pátků v měsíci přistoupí ke svátosti smíření a přijmou Tělo Kristovo, byla slíbena milost vytrvání v dobrém až do smrti a jiná další zaslíbení.

Protože také papež Benedikt XVI. vybízí věřící ke smířcím adoracím za hříchy vlastní a celého světa, mají studenti a absolventi možnost v tomto duchu společně prožívat první pátky na AG. Na programu je od 14 hodin organizační setkání se spirituálem,

²¹⁹ Stuška, P. (2011): *Duchovní život na AG*. Dostupné z: <<http://www.agkm.cz>>. Cit. 19. 3. 2012.

promítání filmu s duchovní či morálně hodnotnou tematikou, výlet po okolí nebo příležitost k setkání ve Studentském klubu, společná večeře. Od 20 hodin je možnost tiché adorace, po ní ve 21 hodin následuje adorace provázená slovem a zpěvy. Po celou dobu je možnost přistoupit ke svátosti smíření. Závěr dne patří slavení mše svaté. Na Domově mládeže je možnost přespání i pro nebytované studenty a absolventy. Podmínkou pro účast na Prvopátečním rande je nahlášení nejpozději dva dny předem, je-li možné, přispět na společnou večeři, v případě nebytovaných mít s sebou spací pytel přezůvky.

3.4.8 Oslava dne církevního školství na AG

Den svátku svaté Ludmily je připomínám také na Arcibiskupském gymnáziu. Ve škole se nevyučuje, ale probíhají výjimečné akce, většinou spjaté se slavnostním žehnáním různých částí či místností interiéru budovy, které prošly o letních prázdninách generálními opravami. V roce 2008 byla biskupem Mons. Josefem Hrdličkou požehnána rekonstruovaná vitráž sv. Stanislava Kostky v tzv. dolní kapli AG a v tento slavnostní den byl taktéž na zdejší půdě uvítán známý slovenský křesťanský zpěvák Richard Čanaky, který svým koncertem naznačil především nevěřícím studentům, že je možné vidět křesťanství i z moderní stránky.

O rok později byla slavnostně otevřena opravená kaple Panny Marie. V ní došlo ke kompletní výměně elektroinstalace, osvětlení a k výmalbě. Další rok se vrátili dělníci opět do kaple sv. Stanislava Kostky, která se tak dočkala své celkové rekonstrukce, při níž vypomáhali i zaměstnanci a studenti AG tak, jak jim dovolily volné chvíle. Jednalo se především o odvážení sutiny, čištění cihel, vybírání větracích kanálů, zametání apod.²²⁰ Kaple byla požehnána i tentokrát biskupem Hrdličkou.

V jubilejním dvacátém roce od obnovení gymnázia, tedy roku 2011, byl Den církevního školství propojen ještě s dvacátým výročím úmrtí obnovitele arcibiskupa Vaňáka. Ve výroční den úmrtí 14. září byla na znamení vděčnosti pořádána pěší pouť k jeho hrobu. Byla vzdálená téměř 40 kilometrů a absolvovalo ji, včetně nevidomého studenta prvního ročníku, také dalších 160 studentů s 10 pedagogy. Ostatní studenti měli ve škole příležitost zúčastnit se přednášek biskupa Hrdličky, P. Arnošta Červinky, který na AG přednáší církevní dějiny a vychovatelů a pedagogů, kteří studovali a následné mše svaté.

²²⁰ Foto z rekonstrukce v příloze

3.4.9 Prožívání roku křtu

V rámci přípravy na jubileum 1150 let od příchodu svatých Cyrila a Metoděje na Moravu, byl Českou biskupskou konferencí vyhlášen rok 2011 rokem křtu. Na gymnáziu se tato skutečnost podle možností také prožívala. Studentům i zaměstnancům byla nabídnuta k výběru mnohá setkání: každý měsíc byla možnost zastavit se společně nad Božím Slovem, nebo bylo možno navštívit odpolední či večerní vzpomínkové posezení u čaje. Nechyběla ani mše svatá obětovaná za ty, kteří byli v daný měsíc pokřtěni. Při ní každý obdržel upomínku na svůj křest v podobě záložky a obrázku k pověšení na zeď.

3.4.10 Příležitostné akce a mimořádné duchovní aktivity

Na gymnáziu probíhá mnoho aktivit, které jsou krátkodobého či výjimečného charakteru. Několik slavnostních akcí se týkalo významných výročí gymnázia. Roku 2010 jsme si připomněli výročí 150 let od posvěcení kaple Panny Marie. Na výroční den posvěcení 8. října připadlo žehnání sochy Panny Marie, kterou zhotovil sochař Vilém Čech podle původní sochy, která byla po 140 let umístěna na štítě kaple. Pro nebezpečí zhroucení byla socha odstraněna a po deseti letech byla vytvořena její kopie. Po dva týdny se na tzv. kuchyňském dvoře u kaple setkávali studenti, zaměstnanci, ale také farníci z města, aby se u sochy, která byla ponechána v této době na zemi, modlili růženec. Dvůr byl v tomto roce pojmenován Mariánským. Socha byla na původní místo na štít kaple vyzdvižena jeřábem dne 20. 10. 2010.

Mezi pravidelné akce krátkodobého rozsahu patří např. každoroční žehnání pokojů Domova mládeže o slavnosti Zjevení Páně 6. ledna, kdy kněz a jáhen prochází v doprovodu dvou skupin chlapců v kostýmech Tří králů internát s požehnáním. Studenti mají možnost připojit se svým příspěvkem do Tříkrálové sbírky.

Během školního roku se snaží mladí věřící spolu se svými pedagogy spojit v potřebných modlitebních úmyslech. V první řadě při každodenním desátku o velké přestávce, ale dále také v týdnu modliteb za mládež, za duchovní povolání, za manželství a za oběti násilí. Ke každému týdnu jsou připraveny tematické nástěnky, drobné aktivity, popřípadě přednášky.

Jednotlivé třídy mají v říjnu a v květnu na starost modlitbu růžence a v době postní podobně křížovou cestu. Někteří mladí se mimo to mezi sebou povzbuzují k modlitbě růžence školou nebo k rozjímání svaté Brigity.

Tradičně již několik let se, se skvělými výsledky, AG zapojuje do celostátní soutěže Bible a my.

Pro studenty druhých ročníků bývá každoročně koncem května pod vedením školního kaplana připravena historicky-duchovně-poznávací exkurze do biskupského města Olomouc. Studenti při ní navštíví arcibiskupský palác, kněžský seminář a katedrálu, setkají se s biskupy, bohoslovci a jinými zajímavými osobnostmi.

Každoročně se několik studentů účastní setkání křesťanů nazvaného „Kirchentag“ v Německu, což je protestantskými církvemi organizovaný festival sdílení víry a ekumenických a nadnárodních debat s křesťany celého světa. Jeho součástí jsou bohoslužby, přednášky, diskuse, biblické hodiny, koncerty, divadla, vystoupení chrámových sborů a další kulturně – sociální program.²²¹ Pod vedením profesorů německého jazyka si čeští studenti cvičí konverzaci a seznamují se s kulturou a náboženským klimatem dnešního Německa.

Ve velké míře se škola snaží studentům nabídnout i možnost sportovního vyžití. I tato běžná věc života je možná k evangelizaci a pastoraci. Konkrétně například v zimním období hokejové utkání studentů proti bohoslovcům z olomouckého kněžského semináře.

Své doposud vynikající sportovní výkony však mohou studenti uplatnit a předvést na různých domácích i mezinárodních soutěžích a přeborech církevních i státních škol.

3.5 Pastorační centrum

Možnosti využití volného času a zároveň realizaci nápadů studentům nabízí Pastorační centrum nazvané Pod věží. Trvale zde nyní pracují tři pastorační asistentky, Ing. Marie Kvapilíková, Mgr. Zdeňka Benešová a Bc. Stanislava M. Luisa Ščotková. Konkrétní pastorační plán se vyvíjí podle liturgických období a podle aktuálních potřeb.

3.5.1 Nástěnky

V Pastoračním centru je zhotovováno množství nástěnek z náboženské oblasti, které se nachází na různých místech budovy školy a internátu. Na každý den v měsíci jsou připravovány nástěnky s myšlenkami světců a jejich životopisy, při jejichž výrobě svými nápady vypomáhají také studenti. Centrum také pravidelně vypomáhá s tvorbou nástěnky do kostela sv. Jana Křtitele a doplňuje nabídkou modliteb ve stojanech, umístěných

²²¹ Srov. Stránky ekumenické rady církví v České republice. Dostupné z: <<http://www.ekumenickarada.cz/index.php?setlang=1&ID=2046>>. Cit. 12.4.2012.

před oběma školními kaplemi. Jsou určeny nejen pro studenty a zaměstnance školy, ale také pro návštěvníky, kteří se ve školní jídelně stravují nebo zde v rámci ubytovacích akcí pobývají o víkendu. Všechny tyto texty jsou nabídnuty k využití také široké veřejnosti i prostřednictvím internetu. Další témata nástěnek se týkají vnitřního života školy, např. data narozenin a křtů, rozpisy tříd při zabezpečení ročníkové mše svaté a čtvrtedních adorací, apod.

3.5.2 Péče o školní kaple

Pro správné duchovní podmínky AG je nezbytné vnější zajištění v podobě údržby prostoru a předmětů v kaplích či v sakristii – výměna oltářních plachet podle liturgických období, květinová a jiná výzdoba, pořádek v lavicích, oprava poničených zpěvníků, čištění liturgických nádob. Kalichové prádlo a se pravidelně jednou měsíčně pere a žehlí. Další liturgické oděvy – ministrantské, kněžské a jáhenské se pere podle potřeby, minimálně jednou ročně, v době před letními prázdninami, kdy už jsou uzavřené učební povinnosti, protože se podle možností na údržbě podílí i studentky.

3.5.3 Šití kněžských štol, zdobení křestních roušek a svící

Část liturgických oděvů - ornáty, jáhenské dalmatiky a štoly ve všech liturgických barvách, byla pro potřeby školních kaplí zhotovena přímo zde. V roce 2000 se však na AG poprvé šila kněžská štola společně. Byla určena otci arcibiskupovi a na jejím vyhotovení se podílelo 220 studentů, včetně chlapců. Každý měl možnost se na výšivce „podepsat“ alespoň třemi křížky jako vyjádření díky zřizovateli školy v tomto roce Velkého jubilea. Šití a vyšívání štoly s mariánským motivem se stalo tradicí a každoročně se takto zhotovují další podobné, určené novokněžím z řad absolventů gymnázia a jáhnům zde působícím.

Téměř každoročně po roční až dvouleté přípravě, přijímá několik studentů, ale výjimečně i zaměstnanci, svátost křtu nebo přistupují k prvnímu svatému přijímání. Úkolem pastoračních asistentek je připravit tyto slavnosti po stránce organizační, což zahrnuje nejen dekoraci a rozdělení úkolů při liturgii, ale také výrobu křestních roušek a zdobení svící. V pastoračním centru se dále zdobí velikonoční paškály do školních kaplí tak, aby jejich motiv korespondoval s tématem, které se daný liturgický rok prožívá. Zdobené svíce se osvědčily také jako dárky při výjimečných situacích, např. při návštěvě otce arcibiskupa apod.

3.5.4 Půjčování knih a DVD

Na Pastoračním centru se nachází knihovnička duchovní literatury a DVD, která svým rozsahem již může nabídnout výpůjčku všem, kdo projeví zájem. Konkrétní tituly jsou k nalezení na webovém katalogu Školní knihovny.

3.5.5 Živý růženec

Jednou z celoročních duchovních aktivit je Živý růženec, jehož organizaci na začátku školního roku zajišťuje pastorační centrum. Do denní modlitby desátka růžence, obětovaného za všechny, kteří jsou s „Ágécem“ jakkoliv spjati, se zapojí vždy dvacet osob v tzv. „růži“, která v celku tvoří celý růženec o dvaceti tajemstvích. Takovým způsobem je nyní v prosbě o požehnání spjato kolem stovky studentů a zaměstnanců v pěti růžích. Za členy Živého růžence je každý měsíc v kapli svatého Stanislava sloužena mše svatá.

3.5.6 Adventní aktivity

Od roku 2003 se vždy před začátkem adventu připravují materiály pro výrobu přání s vánočními motivy pro pacienty v blízké nemocnici Milosrdných sester svatého Vincence z Pauly. Na návštěvu za nimi se pak vypravují studenti spolu s knězem, jáhnem, pastoračními asistentkami a některými vychovateli v předvánočním týdnu. Skupina, čítající běžně kolem 80-90 účastníků, se rozdělí na pět menších a každá z nich navštíví jedno oddělení nemocnice. Při zpěvu koled v doprovodu kytary či flétny a při přání pokoje a posily do jejich bolestí jsou obohaceni nejen pacienti, ale také návštěvníci. V každém pokoji je pacientům nabídnuta společná modlitba. Pouze zřídka kdy pacient odmítne, spíše naopak, se slzami v očích vyjadřují vděk. Je známý i případ manželky pacienta, který v krátké době po takovéto návštěvě studentů zemřel. Manželka přišla osobně poděkovat, protože manžel již dlouhou dobu nevyjadřoval žádný vztah k modlitbě a k víře, a ona si nyní byla jistá, že díky prosbě „odpusť nám naše viny“ při společné modlitbě Otče náš mu Bůh otevřel přístup do nebe.²²²

Po projití celé nemocnice následuje setkání se sestrami v kapli sv. Vincence, duchovní slovo otce spirituála, společná modlitba, píseň a nechybí ani malé poděkování ve

²²² Informace z ústního rozhovoru s P. Mgr. Pavlem Stuškou, spirituálem AG. Kroměříž, 20. prosince 2011.

formě sladkostí, které se posléze objeví pod vánočním stromem. Za účelem výroby přání se po celý rok sbírají použité pohlednice.

Další pravidelnou adventní aktivitou bývají tzv. hvězdy, což značí přípravu vánočního stromu. Aby byl strom o Vánocích hezký, je třeba jej ozdobit, tedy vynaložit určitou námahu. To může být použito jako symbol – aby naše srdce bylo o svátcích hezké, je třeba jej připravit. Proto jsou k dispozici možnosti úkolů, po jejichž splnění se smí na strom zavěsit barevná papírová hvězda. Hvězdy jsou vyrobeny v různých velikostech, vzhledem k obtížnosti úkolu. Úkoly se týkají především pomoci druhým, modlitby apod. V minulých letech byly podobné aktivity nazvány např. Akce čisté srdce, Adventní cesta, výstup, kalendář. Obměna adventní aktivity použitá v posledním roce dostala název „Budík“. Formou plnění úkolů se postupně zaplňoval úsek velkého budíku přidělený každému adventnímu týdnu.

Výstava betlémů

Na přelomu roku 2011/2012 proběhla na AG výstava betlémů, která byla nabídnuta širokému okolí, zejména základním školám v Kroměříži a okolí. Pro základní školy byl připraven hodinový program s promítáním o smyslu a podstatě Vánoc, o vánočních zvycích, symbolech, o Izraeli, zemi narození Ježíše Krista a o bibli, knize, která tuto událost popisuje. Seznámili se s tradicí stavění betlémů, která sahá do roku 1223 ke svatému Františku z Assisi. Program byl uzpůsoben věkovým kategoriím žáků 1. a 2. stupně ZŠ. Mladší děti měly možnost sestavit společně betlém z figurek. Každý na památku obdržel dárek v podobě papírového betlémku, knížky nebo písňalky.

Prezentovány byly betlémy z různých materiálů, nejčastěji z papíru, ale také ze skla, dřeva, keramiky, cínu, plastu, perníku, kukuřičného šustí aj. Jejich počet se pohyboval okolo 150, přičemž všechny pocházely z jedné ze soukromé sbírky. V rozmezí jednoho týdne před vánočními svátky a jednoho týdne po nich, je zhlédli žáci z 18 tříd pěti místních základních škol, dále žáci ze Speciální školy, z mateřské školy, pacienti z Psychiatrické léčebny se svým doprovodem, z větší dálky pak na výstavu přijeli farníci z rodné farnosti místního spirituála P. Pavla Stušky a z farnosti bývalého kroměřížského děkana P. Josefa Říhy. Celkový počet návštěvníků této akce spojené s výročím 20 let od obnovení AG zhlédlo bezmála 1 500 návštěvníků.

Podobným způsobem jsou nabízeny vstupy do škol v době velikonoční, nebo program na domácí půdě AG.

3.5.7 Postní aktivity

V době postní se připravujeme na oslavu největších křesťanských svátků, proto se zaměřujeme na proměnu svého srdce. Také AG se snaží vést své studenty k navyknutí si prožívání tohoto období ve větší blízkosti Bohu i lidem. Tímto směrem se tedy zaměřují aktivity. Jde např. o losování jmen všech, kdo na AG studují i pracují a modlitbu za ně, modlitbu růžence, lectio divina, probíhají tematické křížové cesty (za nenarozené děti, křížová cesta ministrantů, zaměstnanců, za mír ve světě...).

Zajímavou mnohaletou tradicí je křížová cesta školou v týdnu blízkém velikonočním svátkům. Se svícemi v rukou se při ní prochází setmělou budovou a zastavení probíhají u kabinetů, tříd a dalších míst, kde se vyučující, vychovatelé a skupinky mladých modlí svou předem připravenou modlitbu. Cestou je jimi nesen velký dřevěný kříž, který během postní doby visel v presbytáři horní kaple. Modlitby vychází ze zkušeností a potřeb života ve škole a na internátě.

Během postní doby se také uskutečňuje křížová cesta městem, při níž členové a příznivci divadelního kroužku Domova mládeže ztvárňují jednotlivé scény z Písma svatého týkající se paší. Zastavení se přizpůsobují naplánované trase a odehrávají se většinou u křížů, kapliček a soch rozestých po městě a před oběma kroměřížskými kláštery. Křížová cesta končí na kopci Barbořina na konci města.

3.5.8 Likvidace lepry – Koruna denně

Na začátku školního roku 2005/2006 po jedné z tzv. ročníkových mší svatých, kdy byly promítnuty obrázky poukazující na rozdíl mezi chudobou a bohatstvím, zdravím a nemocí, možnostmi našeho světa, v němž žijeme a možnostmi rozvojových zemí, vzešla mezi studenty myšlenka, že by bylo možné pomoci chudým lidem tak, že každý den studenti odloží jednu korunu. Proto dostala akce název „Korunu denně“. Částka není pro jednu studující osobu nijak vysoká a představa, že na vyléčení lepry v počátečním stadiu postačí pouze 150 korun, pomáhá alespoň něčeho se vzdát ve prospěch druhých. Takovýmto způsobem se každý měsíc na účet LL odešle přibližně 4 000 Kč.

3.5.9 Noc kostelů

Roku 2011 se poprvé gymnázium zapojilo do Noci kostelů. S přípravou a průběhem vypomohli studenti, kteří buďto chystali citáty či drobné upomínky

pro návštěvníky, nebo se zapojili svým zpěvem vhodných rytmických písní či latinských chorálů, anebo si připravili výklad o obou kaplích či v dobových kostýmech provedli návštěvníky spojovací chodbou z kostela sv. Mořice až k Arcibiskupskému zámku. Ti tak mohli zhlédnout místa, kudy arcibiskup Fürstenberk, zakladatel tehdejšího malého semináře, jak byl ústav nazýván, chodil „suchou nohou“ ze svého sídla na zámku do kostela svatého Mořice. Bohužel, nyní kvůli zabezpečení nebylo možné propojit trasu z kostela až na zámek.

3.5.10 Vstupy do škol

Pastorační asistentky centra Pod věží se ve školním roce 2011/2012 zapojily do projektu Centra pro školství olomouckého arcibiskupství „Vstupy do škol“, jehož pomocí se děti a mladí lidé dovídají o poselství a kořenech křesťanského slavení a svátků. Tyto „Vstupy do škol“ se podařilo uspořádat v adventu a o Vánocích roku 2011, kdy se na připravenou katechezi na Arcibiskupské gymnázium vydalo sedmnáct tříd z různých základních škol Kroměříže a o Velikonocích 2012, kdy pozvání přijali žáci šesti tříd základních škol.

3.6 Prostory využívané Arcibiskupským gymnáziem pro pastorační

Aby mohla církev sloužit mladým lidem, v nichž vidí Krista, aby jim pomohla v nalezení sebe sama, v naplnění vlastního životního poslání, v využití darů a schopností, v realizaci právě podle Kristova vzoru, v němž je plnost svobodného lidství, je nutností, aby jim k tomu nabídla prostor. Není tím míněn prostor pouze jako místo, ale také prostor sociální, v němž by se mladí učili zakoušet, chápat a utvářet život a měnili ho v souvislostech otázek po jeho smyslu a cíli. Takovým prostorem je společenství. Zde je možno poznávat a chápat nejen druhé, ale také sebe. Zde se učí toleranci, solidaritě, spoluzodpovědnosti za společnost, budují se osobní vztahy.²²³

V rámci přípravy na přijetí svátostí na AG, ale také mimo ni, se uskutečňují pravidelné víkendové obnovy, víkendová setkání či různé duchovní pobyty studentů. Oblíbeným místem těchto akcí se stala samota za vesnicí Hutisko na Valašsku, kde je možno skloubit pracovní, relaxační i duchovní potřeby.²²⁴ V měsíci květnu zde společně

²²³ Srov. Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobylisích, s. 38–39.

²²⁴ Foto z Hutiska v příloze

prožije víkend každá skupinka biřmovanců se spirituálem a se svým vedoucím. Další příležitostí k pobytu bývá svatodušní duchovní obnova, víkend pro ministranty, nebo akce podobného typu s názvem „Drsná pohoda pro kluky“ a „Drsná pohoda pro holky“. Podobná pracovní a relaxační příležitost pro studenty se nabízí ve farnosti Zábřeh na Moravě. Dalšími místy, která jsou již léty prověřená a vhodná pro aktivity různého druhu, jsou Rajnochovice se svými centry pro mládež Přístav a Archa a Svatý Hostýn, kam jsou před nástupem do primy a prvních ročníků pozváni na několikadenní seznamovací pobyt nastávající studenti. V organizaci těchto pobytů pomáhají duchovním a třídním profesorům také schopní studenti starších ročníků. Podíl duchovních, zejména spirituála a jáhna je patrný i při přípravě dalších akcí, např. lyžařského výcviku, školních výletů, projektovém týdnu či plese Arcibiskupského gymnázia.

Na již zmíněném poutním místě Svatý Hostýn se konají v době adventní a postní duchovní obnovy pro studenty, z nichž jednu připravuje spirituál z AG a jednu spirituál ze spřáteleného velehradského Stojanova gymnázia. Dále je zde pravidelně nabídnuta možnost duchovní obnovy zaměstnancům AG, na kterou jsou přizváni někteří významní hosté, např. v roce 2010 vicerektor Arcibiskupského kněžského semináře v Olomouci Jiří Kupka a o rok později Kateřina Lachmanová. Ve výčtu možností duchovní obnovy je třeba zmínit také obnovu pro rodiče studentů, která se koná vždy o víkendu po čtvrtletních třídních schůzkách v budově gymnázia.

Přímo v budově Arcibiskupského gymnázia se nachází místnosti a prostory, které se snaží o zajištění zázemí pro potřeby pastorační a o kterých se níže zmíníme.

3.6.1 Kaple Panny Marie

Kaple Panny Marie s přilehlou sakristií, sloužící studentům od počátků ústavu, je v současné době využívána především ke slavení večerních bohoslužeb, a to v pravidelné dny v pondělí a v úterý, dále k tichým ranním adoracím před vystavenou Nejsvětější svátostí oltářní a následným společným ranním chválám v prvních třech dnech týdne. Čtvrteční večery patří opět adoraci, tentokrát však doprovázené zpěvy a hudebními nástroji. Kaple, ve které se nachází obrazy křížové cesty od akademické malířky Sabiny Kratochvílové, se dále využívá při modlitbě křížové cesty v postním období a ke katechezím v rámci projektu Vstupy do škol. Je také oblíbeným místem soukromých modliteb studentů. Sakristie je využívána zároveň jako zpovědní místnost. Kaple pojme asi 150 účastníků.

3.6.2 Kaple sv. Stanislava Kostky

V kapli zvané „dolní“, tedy v kapli svatého Stanislava Kostky, mladého polského jezuitského novice, uctívaného jako patrona studující mládeže, se konají bohoslužby v ranních hodinách každý čtvrtek a pátek, mimo tyto dny je zde možnost před začátkem vyučování využít modlitbu tzv. Ránka, kterou si připraví určení studenti. Každý den o velké přestávce se zde schází studenti k modlitbě desátku růžence, doprovázeného písní a tematickými modlitbami. Modlitbu obětují na úmysly, které zapisují konkrétní den do společného sešitu. Účast na desátku se pohybuje kolem 40–60 studentů. Na obrazech na stěnách jsou vyobrazena všech dvaceti tajemství růžence od autorky, která pro kapli Panny Marie namalovala křížovou cestu. Celková kapacita kaple je také kolem 150 lidí.

3.6.3 Pastorační centrum Pod věží

Zázemí pro pastorační činnost na Arcibiskupském gymnáziu vytváří především místnosti nacházející se ve druhém patře budovy. Jde o kancelář pro administrativní a organizační záležitosti, přípravu a tisk materiálů na nástěnky apod. Nachází se zde knihovnička, kde si lze zapůjčit hodnotnou duchovní literaturu a také obsáhlý archiv textů písní a modliteb, které se používají při společných bohoslužbách. K centru patří přílehlá místnost, kde jsou za pomoci studentek zhotovovány nástěnky, třizeny materiály, a která jinak slouží k setkávání skupinek biřmovanců, k rozhovorům, k nácvičce scének, k žehlení a uchovávání liturgického prádla, uchovávání kostýmů na mikulášské scénky, na Tříkrálovou sbírku a v neposlední řadě se stává ubytovacím prostorem při víkendových návštěvách hostů různých duchovních akcí.

3.6.4 Zašívárna

Pro setkávání studentek a pastoračních asistentek při drobné manuální činnosti, jako např. při výrobě vánočních přání pacientům v nemocnici na Malém Valu, křestních a jiných upomínek, propagačních záložek, vyšívání štol apod. je na dívčím patře internátu vyčleněna místnost nazvaná „Zašívárna“. Slouží také k přátelským posezením u čaje, zpívání při kytarě či k večernímu čtení na dobrou noc. V místnosti se nachází hojně využívaný klavír.

3.6.5 Hráčkárna

Další místností pro duchovní využití je tzv. „Hráčkárna“. Zde se především, mimo prostor sakristie, slaví svátost smíření, dále zde probíhají katecheze a rozhovory s biřmovanci, katechumeny a prvokomunikanty a nácviky zpěvu chlapeckého sboru na mši svatou v latinském jazyce. Místnost se nachází vedle kaple Panny Marie a dostala svůj název v době působení spirituála P. Antonína Hráčka, který ji zde zřídil.

3.6.6 Místnost Jana Pavla II.

Mimo dvě kaple jsou v budově školy pro duchovní aktivity vyčleněné některé další místnosti. Jedná se o Místnost Jana Pavla II. nacházející se v prvním poschodí Domova mládeže, která má mnohoúčelné využití, od výuky předmětu Náboženská výchova, Základy společenských věd a dalších, přes katecheze při přípravě biřmovanců, zkoušky Scholy AG až po sledování televizních pořadů studenty v odpoledních hodinách. V této místnosti, která dostala svůj název po velkém vzoru a příteli mladých, blahoslaveném papeži Janu Pavlu II., se také nachází LCD televize s domácím kinem, sponzorský dar od firmy T-Mobile zprostředkovaný Arcibiskupstvím olomouckým.

3.6.7 Učebna náboženství

Kromě Místnosti Jana Pavla II. se předmět Náboženská výchova vyučuje především v učebně náboženství, která byla ve studentské anketě při školní Akademii v červnu 2011 vyhlášena Učebnou roku. Je vybavena počítačem, data-projektorem, CD – přehrávačem, dále zpěvníky, učebnicemi a Písmem svatým. Stěny zdobí nástěnky s duchovní tematikou, s tematikou probíraných látek či některých aktuálních problémů víry a morálky. Na Domově mládeže je možné si pro oživení výuky zapůjčit hudební nástroje.

Týdně se celkově ve škole vyučuje 36 hodin náboženství. Vzhledem k počtu vyučovaných hodin náboženství je nutné používat k výuce i jiných učeben.

3.6.8 Bar AG

Dalším, studenty velmi oblíbeným, místem je Studentský Klub, nazývaný také Bar AG. Běžně zde po vyučování mají studenti možnost posezení, nealkoholického občerstvení, různých her a soutěží, kulečnicku, čas od času se zde koná diskotéka či koncerty domácích kapel. K dispozici je zde také hifi připojení. Díky svému příjemnému

prostředí je však Klub také využíván pro různé přednášky a duchovní aktivity, které se občas konají i v rámci vyučování. Za zmínku stojí např. návštěva misionářů z Bulharska, beseda o procesu svatořečení přímo s vatikánskými úředníky, častým hostem je se svými cestovatelsko – duchovními zážitky a promítáním P. Jan Linhart, spirituál olomouckého konviktu, o zkušenosti se podělili poutníci Zdeněk Sigmund se svou poutí na koloběžce do Madridu, P. Timotej M. Vácha s pěší poutí z Prahy do Medjugorje, dále zde jednou za dva roky nechybí přednáška o Společenství čistých srdcí s možností vstupu a další. Místo je využíváno i při setkávání v rámci roku křtu s pokřtěnými daného měsíce či při dalších drobných oslavách. O Bar AG se obětavě stará Mgr. Marta Haluzová, jíž jsou každý den k dispozici se svou pomocí dva další barmani ze studentských řad.

3.6.9 Frassatiho stěna

Pro úplnost je potřeba vzpomenout na tzv. Frassatiho stěnu, která sice není určena k duchovnímu využití, ale ve svém názvu má uvedeno jméno italského univerzitního studenta Pier Giorgio Frassatiho, který se v prvním čtvrtletí 20. století zapojoval do různých oblastí moderního společenského života, ať už to byla kultura, politika či sport a všude se snažil vnášet ducha evangelia. Ač pocházel ze zámožné rodiny, usiloval se od závislosti na bohatství osvobodit. Jeho hluboký duchovní život se projevoval především mnoha dobrými skutky. Přidal se ke společenství sv. Vincence z Pauly, byl zapáleným aktivistou katolické studentské federace a lidové strany, politické organizace prosazující učení katolické církve. Po několika letech vstoupil do dominikánského řádu, po třech letech však podlehl dětské obrně, jíž se nakazil při péči o nemocné. Zemřel v pouhých čtyřiaadvaceti letech, dosáhl však mimořádných ctností, především milosrdenství, které spontánně projevoval chudým, starým, unaveným, a jinak potřebným.²²⁵ Blahoslaveným byl prohlášen roku 1990.

Jménem P. G. Frassatiho je pojmenována lezecká stěna, která se nachází v suterénu budovy AG. Myšlenka jejího vybudování vznikla sice již před deseti lety, kdy také započaly úpravy v tzv. staré kotelně, ale dokončit dílo se podařilo až v roce, kdy si škola připomíná 20. výročí znovuoobnovení. Slavnostně otevřena a požehnána byla kancléřem Arcibiskupství olomouckého P. Antonínem Baslerem v úterý 7. června 2011.²²⁶

²²⁵ Srov. Němec J. (2006): *Svatost laiků ve 20. století*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r. o., s. 41.

²²⁶ Srov. Benešová, Z. (2011): *Žehnání Frassatiho stěny*. Dostupné z: <<http://www.agkm.cz>>. Cit. 20. 2. 2012.

Před jejím vstupem je umístěna informační tabule s životopisnými daty tohoto novodobého světce, který může být mládeži vzorem nejen v aktivním prožívání volného času a v lásce ke sportu, ale především v milosrdné lásce k druhým.

Toto dílo bylo realizováno za podpory sponzorů, dále z financí za brigády studentů gymnázia ve farních lesích na Zábřežsku a dvou dělníků pracujících bez nároku na odměnu. Stěna je určena pro studenty gymnázia, pro žáky Církevní základní školy v Kroměříži, pro farníky obou farností, salesiánským spolupracovníkům a další veřejnosti. Do budoucna se počítá s vybudováním vstupu zvenčí, šaten a sociálního zařízení.²²⁷

²²⁷ Srov. Benešová, Z. (2011): *Žehnání Frassatiho stěny*. Dostupné z: <<http://www.agkm.cz>>. Cit. 20. 2. 2012.

4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži, třebaže je to více než dvacet let od jeho znovuoobnovení, stále hledá nové způsoby, jak oslovit mladého člověka – studenta – a přiblížit mu Boha a víru. Snaží se reagovat na potřeby doby. Tato práce má tedy sloužit k většímu prohloubení této snahy, odborným způsobem zhodnotit stávající stav a hledat nové možnosti v katechetizaci.

4.1 Metodologie výzkumu

Ve své diplomové práci jsme použili kvantitativní metodologii – dotazník.

Zvolená metoda je poměrně častý způsob získávání dat. Jde o metodu písemného kladení otázek a získání písemných odpovědí. Tato metoda je souborem předem připravených a pečlivě seřazených otázek, na které respondenti odpovídají. Velmi snadno lze anonymně zjistit poměrně velké množství informací. Výhodou této kvantitativní metodologie je krátký čas při vyplňování.²²⁸

Vzhledem k tomu, že respondenti (učitelé náboženské výchovy) jsou v dotazníku vyzváni i k vyjádření osobních názorů a postojů, považují tuto metodu za nejvhodnější, protože zachovává autorovu anonymitu.

4.2 Cíl výzkumu

Cílem tohoto dotazníkového výzkumu je především zjistit vlastní názory a postoje respondentů vůči výuce náboženské výchovy na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži. Dotázaní respondenti jsou vyučujícími náboženské výchovy a mají tak přímý přístup k podkladům, materiálům a možnostem, které jsou pro tento předmět na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži vytvořeny.

Výzkumné otázky:

- Mají učitelé náboženské výchovy na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži dostatek podkladů pro svou pedagogickou práci?
- Jaké metody a podklady pro svou práci nejčastěji využívají?

²²⁸ Srov. Chráška, M. (2007): *Metody pedagogického výzkumu : základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada.

- Co podle respondenta studenti nejvíce ocení z profesních vlastností pedagoga?

Informace zjištěné z dotazníku budou sloužit k zhodnocení stávající situace při výuce náboženské výchovy a následná snaha o zefektivnění této výuky.

4.3 Konstrukce a administrace dotazníku

Dotazník byl vytvořen na základě studia odborné literatury, vlastní zkušenosti a předvýzkumu. V tomto dotazníku jsme použili jeden typ otázek – uzavřené. Převažují otázky, kde byly respondentům nabídnuty již předem připravené odpovědi a museli se tak rozhodnout pro jednu nebo více možností – záleží na konkrétní otázce. Otázky s možnostmi výběru více odpovědí sloužily k získání co nejvíce možných informací od respondentů. U některých otázek tohoto typu byla použita i možnost „jiné“ pro případ, že by respondentům nabízené odpovědi nevyhovovaly. Díky této variantě odpovědi je možnost zjistit od respondentů to, co předpřipravené odpovědi neobsahují.²²⁹

Tento dotazník jsme sestavili tak, aby byl pro respondenty přehledný a srozumitelný. Otázky na sebe plynule navazují a je z nich patrný záměr autorky. Dotazník obsahuje celkem deset otázek a uvádíme jej v příloze č. 3.

Respondenti jsou členové pedagogického sboru Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži, kteří se podílejí na výuce náboženské výchovy, a to u studentů ve věku od 13 let do 19 let. Respondenti vyplňovali tento anonymní dotazník ve svém volném čase mimo vyučování. Byli požádáni o jeho pravdivé vyplnění. Tyto dotazníky byly následně vybrány a vyhodnoceny. K těmto vyplněným údajům neměl přístup nikdo jiný, než autorka.

4.4 Popis výběrového souboru

Základ výzkumu tvoří pedagogové vyučující náboženskou výchovu na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži. Tato cílová skupina byla záměrně zvolena pro svou odbornost a zkušenost při výuce náboženské výchovy. Tento výzkum slouží k zhodnocení stávající situace při výuce náboženské výchovy a následné snaze o zefektivnění této výuky. Osloveni byli všichni současní vyučující náboženské výuky na této škole v počtu 7.

²²⁹ Srov. Chráška, M. (2007): *Metody pedagogického výzkumu : základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada.

Tab. 1: Délka katechetické praxe respondentů na AG

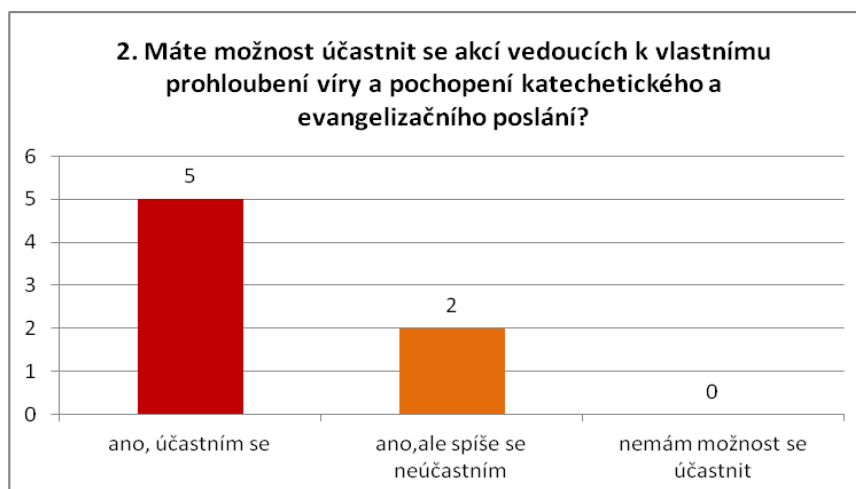
	Respondenti	
	počet	%
1 - 2 roky	1	14,3
3 - 4 roky	1	14,3
5 - 6 let	2	28,6
7 a více	3	42,9

Z uvedené tabulky je jasně patrné, že na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži působí katecheté od jednoho roku až do více jak sedmi let. Nejvíce zastoupenou skupinou jsou katecheté s dlouhou katechetickou praxí – 7 a více let. Z celkového počtu 7 katechetů takto dlouho vykonávají svou katechetickou činnost na AG hned tři. To tvoří 42,9 %. Většina z celkového počtu sedmi katechetů vykonává svou činnost na AG více než 5let, tj. celkem 71,4 %. Nejméně zastoupenou skupinou jsou katecheté s kratší dobou praxe (1 až 4 roky). Jedná se o dva katechety, což tvoří dohromady 28,6 %.

4.5 Vyhodnocení výzkumu

Otázka č. 2:

Tab. 2: Možnost katechetů účastnit se akcí, které mají vliv na jejich katechetickou činnost

Z celkového počtu sedmi katechetů, kteří na AG působí, většina (celkem 5, tj. 71,5%) odpověděla, že mají možnost zúčastnit se takovýchto akcí, a pokud je to možné, účastní se. Další dva katecheté tuto možnost také mají, ale z rodinných či jiných důvodů se spíše neúčastní (tj. 28,6%). Variantu „nemám možnost se účastnit pro nedostatek nabídky“ nezvolil žádný z nich. Otázka sloužila ke zjištění vlastní iniciativy katechetů o prohlubování své osobní duchovní úrovně, která přímo souvisí s prací katechety.

Otázka č. 3:

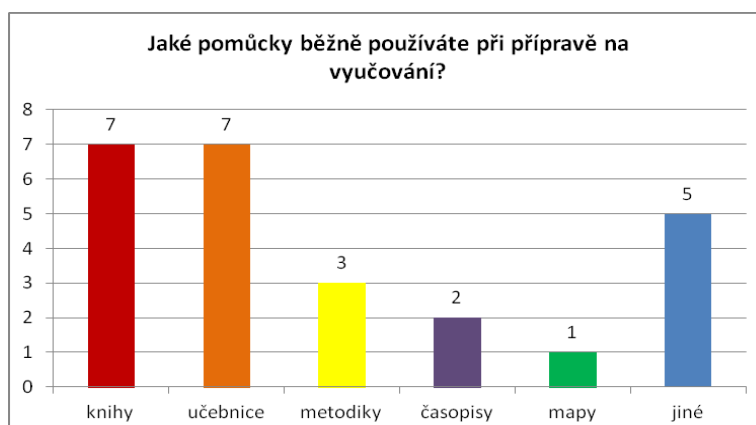
Tab. 3: Dostatek materiálů pro výuku

Třetí otázka byla zaměřena na zjištění názoru respondentů ohledně dostatečnosti či nedostatečnosti v materiálovém vybavení pro výuku Náboženské výchovy na AG. Z odpovědí respondentů jasně vyplývá, že všichni považují materiálové zázemí pro výuku Náboženské výchovy jako dostačující. Shodli se na tom všichni dotázaní, tj. 100%.

Otázka č. 4:

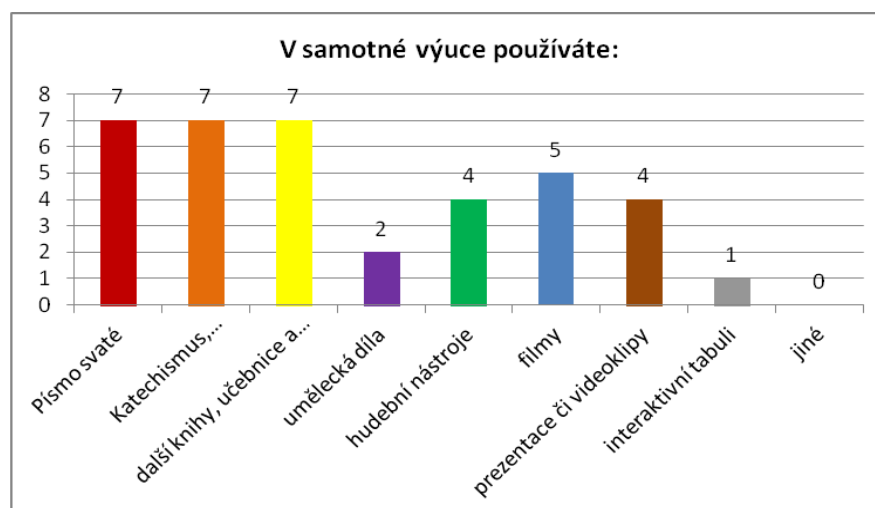
Tab. 4: Četnost užití pomůcek při přípravě na výuku

Jako nejčastěji užívaná pomůcka pro přípravu na výuku je dle volby respondentů kniha či učebnice. Obě tyto pomůcky zakroužkovalo dohromady všech sedm katechetů (100%). Jako další nejčastější pomůcka byla zvolena možnost „jiné“, kde respondenti shodně doplnili „DVD“. Tuto pomůcku využívá 5 respondentů, tj. 71,5%. Další v pořadí jsou nejčastěji používány metodiky. Ty zvolili tři dotázaní, což činí 42,9%. Menší oblibu u katechetů mají časopisy. Zvolili je dva respondenti, tj. 28,6%. Nejméně využívanou pomůckou pro přípravu na vyučování pak jsou mapy, které zvolil jen jeden respondent (14,3%). Touto otázkou byl zjišťován nejčastější způsob přípravy na vyučování a materiály, které k tomu respondenti používají s přihlédnutím k možnostem, které Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži má.

Otázka č. 5:

Tab. 5: Četnost užití pomůcek při výuce

Tato otázka byla zvolena z toho důvodu, aby byl zjištěn nejčastěji užívaný styl práce v hodině Náboženské výchovy. Jasně z ní vyplynulo, že se katecheté při své výuce nejvíce opírají o knihy a tištěný materiál. 100% volba odpovědi byla u možností a) Písmo svaté, b) Katechismus, Kompendium katechismu katolické církve či Youcat a c) další knihy, učebnice a jiné tištěné texty. Dále jsou ve výuce nejčastěji využívány filmy (5 respondentů, tj. 71,5%) a následují hudební nástroje a prezentace či videoklipy, které používají čtyři katecheté (tj. 57,1%). Nejméně užívanými pomůckami pak jsou umělecká díla (2 respondenti, tj. 28,6%) a interaktivní tabule (1 respondent, 14,3%).

Otázka č. 6:

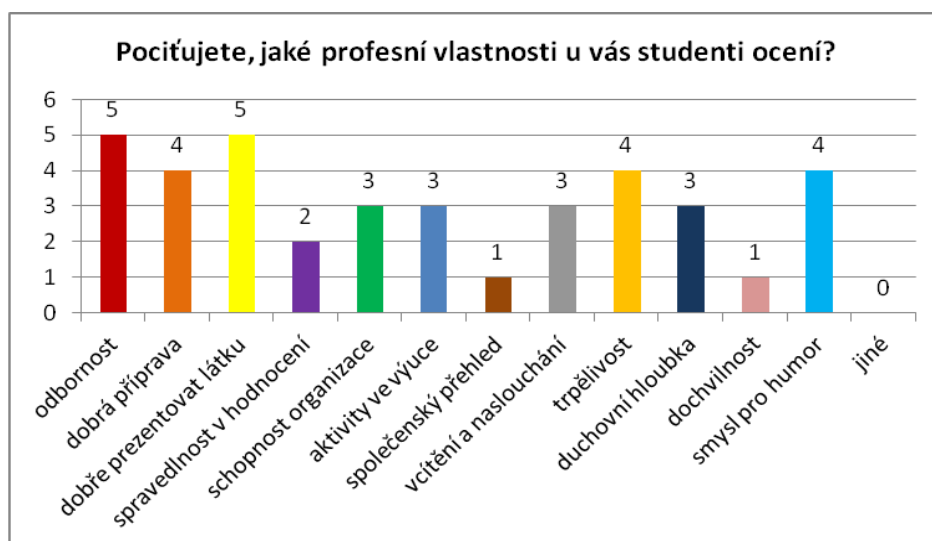
Tab. 6: Nejosvědčenější metoda pro práci s mladými při předávání křesť. hodnot

V této otázce byla nejčastěji zvolená metoda diskuse, kterou si vybralo všech sedm respondentů (100%). Šest z nich (85,7%) si také vybralo možnost přednášky či osobního rozhovoru. Další, stále ještě nadpoloviční většinou zvolená varianta, byla možnost aktivity formou hry či soutěže, anebo děkanátní, diecézní, národní či světové setkání mladých. Zvolili je čtyři respondenti, což činí celkem 57,1%. Ostatní možnosti zvolilo méně než polovina respondentů.

Otázka č. 7:

Tab. 7: Oceňované vlastnosti katechety

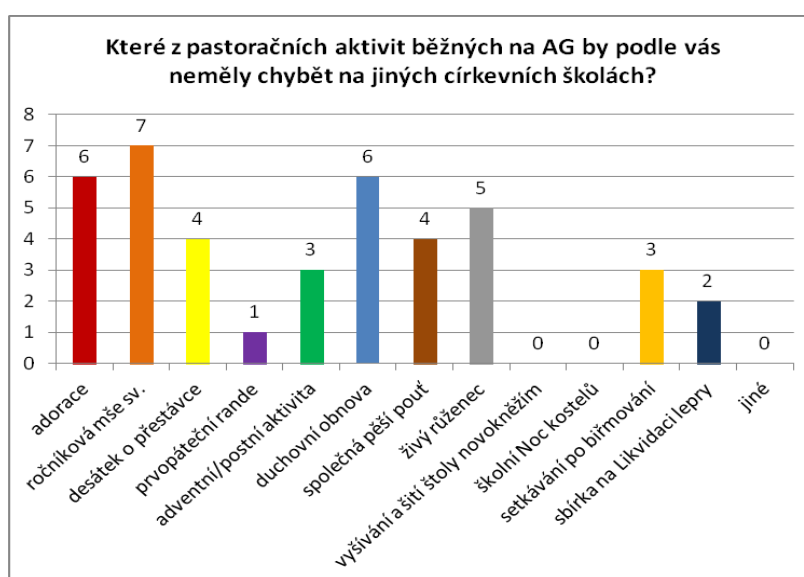

Podle mínění respondentů je u katechety z pohledu studenta nejvíce oceňovanou vlastností odbornost a schopnost představit probíranou látku přehledně a uceleně.

Tuto možnost zakroužkovalo 5 katechetů (71,5%). Do další skupiny, kterou zvolili hned čtyři katecheté (57,1%), patří dobrá příprava na výuku, trpělivost a smysl pro humor. Zmíníme ještě varianty, kde shodně odpověděli tři respondenti (42,9%). Jde o schopnost organizace, aktivity ve výuce, vcítění a naslouchání druhým a duchovní hloubka. Až za těmito možnostmi se v pořadí umístila dochvilnost a přehled o současném dění ve společnosti. Touto otázkou je možné zjistit, jaké hodnoty jsou z pohledu studenta očima katechety důležité a jaké by tedy měl mít dobrý katecheta vlastnosti.

Otázka č. 8:

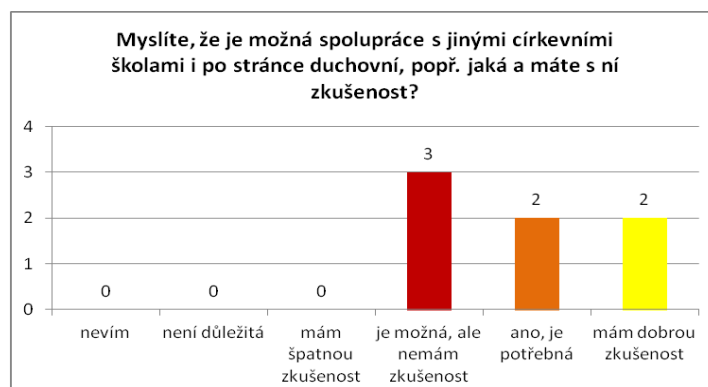
Tab. 8: Pastorační aktivity vhodné pro ostatní církevní školy

Jako aktivita, která by určitě neměla chybět na dalších církevních školách, byla respondenty zvolena Ročníková mše svatá. Na tom se shodlo 100% dotázaných. Další takovou aktivitou je pak pro šest respondentů (85,7%) adorace a duchovní obnova či víkendový pobyt, pro pět respondentů (71,5%) je to pak živý růženec. Čtyři katecheté (57,1%) by doporučili jiným církevním školám také desátek o velké přestávce či společnou pěší pouť. Dále byly zvoleny možnosti prvopátečního rande, adventí či postní aktivita, setkávání po biřmování a sbírka na pomoc Likvidace lepry. Naopak nikdo z katechetů nezvolil možnost vyšívání a šití štol novokněžím ani školní Noc kostelů. Možnost „jiné“ zůstala taky bez zakroužkování. V této otázce je jasně patrné, kterým duchovním aktivitám přikládají katecheté vážnost a které naopak v jejich očích nejsou tak potřebné či důležité.

Otázka č. 9:

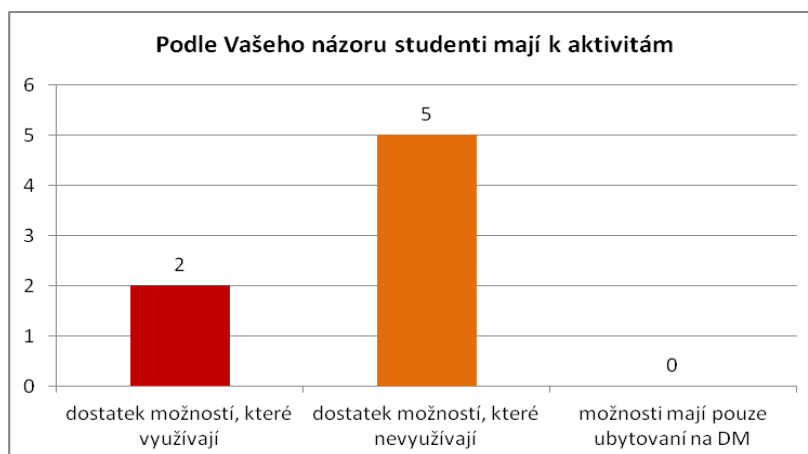
Tab. 9: Vnímání spolupráce s jinými církevními školami

Respondenti byli v této otázce dotázáni na své mínění o spolupráci s jinými církevními školami. Ta vychází buď z již existující spolupráce, anebo z představy, kterou o spolupráci tito katecheté mají. Všichni (všech sedm respondentů) se shodují na tom, že spolupráce je možná. Tři z nich (42,9%) s ní nemají zkušenost, dva dotázaní (28,6%) mají dobrou zkušenost a dva (28,6%) ji vidí jako potřebnou.

Otázka č. 10:

Tab. 9: Možnosti studentů pro duchovní aktivity

Z vyhodnocení desáté otázky je možné vyčíst, že podle mínění katechetů mají studenti na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži dostatek možností a příležitostí pro duchovní aktivity. Na tomto tvrzení se shodnou všichni dotázaní respondenti. Jejich názor se však liší u názoru na využití aktivit ze strany studentů. Pět respondentů si myslí, že nabízené aktivity studenti nevyžívají. Toto mínění zastává 71,4%. Zbylých 28,6%

respondentů (2 dotázaní) si myslí, že to dostatečné množství aktivit, které jsou nabízeny, studenti také využívají. Žádný z respondentů si nemyslí, že možnosti k duchovním aktivitám mají pouze ubytovaní na Domově mládeže.

4.6 Shrnutí výzkumu

Pro vyhodnocení dotazníku je dobré si uvědomit, že přestože byl vzorek respondentů tak malý (četl jen sedm katechetů), jedná se o 100% vzorek. Výsledky jsou tedy pro zjištění vnímání a pohledu katechetů na otázku výuky náboženské výchovy na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži zcela hodnověrné.

Z výše uvedených informací jasně vyplývá, že drtivá většina katechetů působí v této činnosti na AG více než pět let. Jsou tedy zkušení a získali již dobrou praxi pro svou katechetickou činnost. Toto se týká pěti dotázaných respondentů. Stejný počet respondentů také uvedl, že se, pokud je to možné, účastní akcí, které prohlubují jejich víru a pochopení katechetického a evangelizačního poslání. Z toho se tedy dá usuzovat, že katecheté na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži nadále prohlubují svůj duchovní život, který je základním prvkem pro jejich dobrou práci. Katecheta by měl mít, stejně jako každý jiný učitel, zájem o danou tematiku, měl by se v ní orientovat a měl by o tom svědčit i svým životem.

Co se týče výuky předmětu Náboženská výchova, všichni respondenti se shodují na faktu, že mají dostatek materiálů a podkladů pro svou práci katechety. Jako nejvíce užívanými prostředky pro přípravu na výuku jsou pro respondenty knihy, učebnice a DVD filmy. Tištěné podklady jsou tedy nejvíce doplňovány materiály filmovými. Podobně je na tom i využívání materiálů a prostředků pro výuku samotnou. I v tomto případě jsou nejčastější pomůckou katechety v hodině Náboženské výchovy tištěné materiály v podobě Pisma svatého, Katechismu či jiných učebnic. Takováto výuka je doplněna zpěvy za doprovodu hudebních nástrojů, zajímavými tematickými filmy a prezentacemi či hudebními videoklipy. Tato forma může být pro studenty poutavá a přijatelná a to i pro ty, kteří nejsou věřící či do víry teprve pronikají. Nejde tedy o běžnou výuku, ale moderně pojatý styl předávání informací studentům pomocí prostředků dnešní doby.

Jako nejvíce osvědčená metoda „práce“ s mladými je dle respondentů diskuse, přednáška či osobní rozhovor. Všechny tyto možnosti jsou založeny na vzájemné komunikaci. Všichni autoři se tak shodují na důležitosti komunikace ve formování

dnešního mladého člověka a přikládají jí největší váhu. Výuka by tedy měla být osobní, v duchu vzájemné otevřené komunikace s respektováním názoru druhého.

Respondenti také hodnotili profesní vlastnosti, které u nich studenti oceňují. Do toho se promítá i subjektivní vnímání osoby, která dotazník vyplňovala. Dává nám to tedy nahlédnout i do představy, kterou má katecheta o tom, jaký by měl učitel náboženské výchovy být. Pomocí dotazníku bylo zjištěno, že nejčastěji oceněnou vlastností katechety je odbornost a schopnost představit probíranou látku přehledně a uceleně. Tyto vlastnosti by měly náležet každému učiteli. Duchovní hloubka, která odlišuje katechetu od jiného učitele, je v pořadí až na třetím místě. Studenti dále nejvíce oceňují lidskost vyučujícího (trpělivost, odbornost, spravedlnost, vcítění, naslouchání, dochvilnost...).

Na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži probíhá mnoho pastoračních aktivit s cílem oslovit mladého člověka. Tyto aktivity mají různý charakter. Respondenti z nabízených možností vybírali ty, které si myslí, že jsou přínosné a stojí za to je realizovat na jiných církevních školách. Všichni respondenti shodně zvolili ročníkovou mši svatou. Tato mše je na AG velmi oblíbená. Vnímání její prospěšnosti pohledem katechety tedy koresponduje se zájmem ze strany studentů. Toto tvrzení je pravdivé i u dalších nejčastěji zvolených aktivit – adorací, duchovních obnov a živého růžence. Zájem studentů by tedy mohl být jakýmsi ukazatelem prospěšnosti dané aktivity celkově. Pohled katechetů může být ale ovlivněn také jejich vlastní zkušeností při spolupráci s jinými církevními školami. Jak se všichni shodně vyjádřili, taková spolupráce je vhodná a potřebná. Studenti mají podle všech respondentů dostatek možností k duchovním aktivitám. Někteří si ale myslí, že studenti tyto aktivity dostatečně nevyužívají. Zde ale působí mnoho faktorů. Ze zkušenosti víme, že mladý člověk jde za tím, co ho láká. Tuto cestu mu ale může kazit mnoho věcí – velké nároky na učení, jiné aktivity, malé osobní nasazení pro věc aj.

ZÁVĚR

Záměrem této práce bylo zmapování současného stavu katecheze a možností těch, kdo katechezi na Arcibiskupském gymnáziu organizují.

Práce nás provedla dlouholetým vývojem církevního školství, které se v dějinách potýkalo s mnohými úskalími, ale taktéž bylo velkým přínosem jak církvi samotné, tak i kultuře a společnosti. Jedním z cílů bylo uvědomění si důležitosti jeho poslání ve výchovném systému České republiky. Ačkoliv v celém školském systému zabírají církevní školy velmi malé procento, jsou stále vyhledávanou alternativou nabízející kvalitní vzdělání. S tím počítá i zákonodárství České republiky a po splnění určitých podmínek umožňuje registrovaným církvím a náboženským společnostem možnost školy zřizovat a vést. Každá křesťanská škola přejímá úkol nejen pěstovat rozumové schopnosti a dovednosti mladého člověka, ale snaží se tuto formaci vést v duchu evangelia ve svobodě a lásce. Věřícím studentům pomáhá v prohlubování daru víry, nevěřícím či hledajícím umožňuje konfrontovat se s křesťansky formulovaným pohledem na svět a z něj vyplývajícími zásadami.

Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži má za sebou bohatou historii a s ní spjaté životy mnohých významných osobností, které se podílely na církevním i společenském utváření dějin naší vlasti. Od dob, kdy tzv. chlapecký seminář vznikl, se mnohé změnilo. Velkou a důležitou změnou bylo získání práva veřejnosti, čili práva maturity. Jím škola získala oprávnění vydávat obecně platná vysvědčení. Od této události uplynulo v letošním školním roce přesně sto let.

Další velkou proměnou prošla škola v období totalitního režimu, který jí na čtyřicet let znemožnil činnost. Budova sice sloužila i nadále jako škola, ale vytratil se z ní veškerý církevní prvek.

Novým zásadním rozdílem, viditelným na první pohled, se po znovuoobnovení stala možnost studia dívek. Proto ve výčtu významných osobností nacházíme prozatím pouze mužská jména. Tato skutečnost je poměrně nová, neboť se váže ke znovuoobnovení gymnázia po revoluci, tedy dvacet let. Katecheze počítá se smíšenou skladbou studentstva a rozlišuje ji pouze v menších skupinkách biřmovanců a při vybraných víkendových pobytech, které své určení vyloženě oddělují.

Možností, jak rozvíjet duchovní život studentů, ale i zaměstnanců je na kroměřížském Arcibiskupském gymnáziu celá řada. Byla zjištěna mnohotvárnost metod

a modelů, používaných při katechezi, což slouží k většímu pokrytí potřeb katechizovaných.

V dřívějších dobách byl užíván model vysvětlující, který dbal na rozumové pochopení látky, která byla katechizovaným předložena. Podmínky k tomu byly zabezpečeny přísnou kázní, kterou museli studenti dodržovat.

Tento model byl pozvolna obohacen o poznatky vývojové psychologie a přetvořen v model formálních stupňů, pro který byla důležitá aplikace do života. Z části je dodnes používán při školní výuce náboženské výchovy.

V současné době jsou na AG nejvíce používány a propojovány další tři modely, a to kerygmatický, antropologický a antropologicko-kerygmatický. Je přitom dbáno na to, aby všichni studenti měli přístup k Písmu svatému s jeho poselstvím radostné zvěsti o spáse, aby s ním pracovali, orientovali se v biblických knihách a ti, kteří mají dar víry, aby v sobě, skrze rozjímání jeho textů, objevili vděčnost a oslavu Božího působení nejen v životech biblických osob, ale i v jejich vlastním životě. Tyto modely katecheze pak nacházejí svou podobu v různorodých aktivitách, které se zde snaží mladým lidem přinést zkušenost s církví, s její praxí při liturgii a slavení svátostí, ve společenstvích, ve službě potřebným a zve je tak k bližší spolupráci pro Boží království.

Závěr této práce mě vede k úvaze, že pokud se začneme zabývat tématem mládeže a také se s ní setkáváme ve svém běžném životě, nacházíme v sobě stále nové otázky, jak k nim přistupovat a co všechno jim předat, abychom je nezahltili, ale aby také nic podstatného nechybělo. To se týká také daru víry. My se můžeme snažit, jim ji co nejlepšími metodami předat, ale stejně nikdy nemůžeme být těmi, kdo jim ji dá. Někdy by člověk rád viděl výsledky svého snažení, ale často je mu to odepřeno, možná někdy s bolestí pozoruje spíše opak. Zde nezbývá nic jiného než důvěra v Boží prozřetelnost, že všechno, co bylo zaseto, v pravý čas dozraje. O to víc si však můžeme vážít těch okamžiků, kdy cítíme, že být mezi mladými není jen jednosměrné dávání, ale my sami jsme jimi obohaceni. A mladí to umí. Umí obohatit nabídnutím svého srdce, které je často nejisté a křehké, ale zároveň v sobě skrývá velkou sílu a naději.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AG – Arcibiskupské gymnázium

ČBK – Česká biskupská konference

ČR – Česká republika

ČSFR – Československá federativní republika

OFM – Ordo fratrum minium – Řád menších bratří

OM – Ordo minimorum – Řád nejmenších bratří sv. Františka z Pauly

SCSC – Sororum caritatis sanctae Crucis – Milosrdné sestry svatého Kříže

SEZNAM LITERATURY

CÍRKEVNÍ DOKUMENTY:

Benedikt XVI. (2006): *Encyklika Deus caritas est*, č.31. Praha: Paulínky – ČBK.

ČBK (1994): *Náboženský rozměr výchovy v katolické škole*. Praha: ČBK.

ČBK (2004): *Osnovy k výuce náboženské výchovy římskokatolické církve v 1. – 9. ročníku základní školy*. Praha: ČBK.

ČBK (1998): *Všeobecné direktorium pro katechizaci*, Praha: ČBK.

ČBK (2008): *Vychovávat společně v katolické škole - poslání sdílené zasvěcenými osobami a věřícími laiky*. Praha: ČBK.

Druhý vatikánský koncil: Dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*, (ze dne 18. listopadu 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995.

Druhý vatikánský koncil: Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, (ze dne 28. října 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995.

Druhý vatikánský koncil: Dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum Ordinis*, (ze dne 7. prosince 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995.

Francouzská biskupská konference (2008): *O směřování katecheze v dnešní době*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.

Jan Pavel II. (1990): O povolání a poslání laiků v církvi a ve světě *Christifideles laici*. Praha: Zvon.

Katechismus katolické církve, Praha: Zvon, 1995.

Kodex kanonického práva, Praha: Zvon, 1994.

Pavel VI.: Apoštolská exhortace *Evangelii nuntiandi* (ze dne 8. prosince 1975), Praha: Zvon, 1990.

LITERÁRNÍ ZDROJE:

Ambros, P. (2000): *Církev, kultura, společnost, misie; Pastorální teologie V*. Olomouc: nakl. Mgr, Jiří Burget.

Balík, J. (2004): *Na cestě s mladými*. Praha: Paulínky.

Červinka, A. (2011): *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži.

Dvořáková, E. (2006): *Církevní škola z pohledu řídicího pracovníka a z pohledu na personalistiku a ekonomiku ve srovnání se školami jiných zřizovatelů*. Závěrečná bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Praha.

Giussani, L. (1996): *Riziko výchovy*. Praha: Zvon.

Horák, Z. (2008): Obnovení církevních škol v českých zemích v letech 1990–1991. *Revue církevního práva*, 2/08, ročník XIV.

Chráška, M. (2007): *Metody pedagogického výzkumu : základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada.

Jan Pavel II. (1997): *Dar a tajemství*. Praha: Nové město.

Kaplánek, M. (1999): *Pastorace mládeže*. Praha: Salesiánská provincie Praha ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže v Praze – Kobylisích.

Kohut, P. V. (2010): Liturgie – škola křesťanské modlitby. *Cesty katecheze* 2, č. 4.

Lakosilová M. (2010): *Projekt rozvoje volnočasových aktivit Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Bakalářský projekt, Olomouc: CMTF UP.

Muchová, L. (1994): *Úvod do náboženské pedagogiky*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o.

Němec J. (2006): *Svatost laiků ve 20. století*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r. o.

Nováková, C. (1991): *Katechetika*. Praha: Arcibiskupství pražské.

Odehnal, F. (1999): *Olomoucká arcidiecéze na prahu třetího tisíciletí*. Olomouc: Nakladatelství Mgr. Jiří Burget.

- Smahel, R. (1996): *Učitel a jeho žáci*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r. o.
- Štřížová, J. (1981): *Vývoj českého školství na Kroměřížsku v letech 1848 – 1918*. Diplomová práce, Brno: FF UJEP.
- Štverák, V. (1983): *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN.
- Štverák, V. - Čadská M. (2001): *Stručný průvodce dějinami pedagogiky*. Praha: Karolinum.
- Vyhláška č. 48/2005 Sb. ze dne 25. ledna 2005 o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky.
- Woods Jr., T. E. (2008): *Jak katolická církev budovala západní civilizaci*. Praha: Res Claritatis.
- Zuber, R. (1991): *Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 1854 – 1950. Pohled do dějin Arcibiskupského gymnázia*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska.
- Žourek, J.: Školství na Kroměřížsku. In: Páleníček, L. (1948): *Naše Kroměříž*. Praha: Zemský cizinecký svaz.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- Benešová, Z. (2011): *Žehnání Frassatiho stěny*. Dostupné z: <<http://www.agkm.cz>>. Cit. 20. 2. 2012.
- Bernard, Z. (1993): *Vztah školských úřadů k církevním školám při poskytování a vyúčtování dotací, včetně doporučení způsobu hospodaření pro církevní školy*. Dostupné z: <<http://spcp.prf.cuni.cz/lex/msmtv-mp2.htm>>. Cit. 26. 3. 2012.
- Česká biskupská konference (2011): *Katalog církevních škol*. Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly>>. Cit. 25. 3. 2012.
- Česká biskupská konference (2011): *Školy podle zřizovatele*. Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly/Podle-zrizovatele/>>. Cit. 12. 2. 2012.

Česká národní rada (1993): *Listina základních práv a svobod, čl. 2, odst. 1*. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>. Cit. 20. 3. 2012.

Husník, P. (2003): *Církevní školy bojují o svou právní subjektivitu*. Dostupné z: <<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=2990&PHPSESSID=0f25f5ca140cecb2f5e2a53fa17d088d>>. Cit. 25. 3. 2012.

Kuzniar, M. (2008): *Didaktika katecheze*. Dostupné z: <<http://ktf.cuni.cz/~kuzniar/didaktika/>>. Cit. 13. 3. 2012.

Kuzniar, M. (2009): *Katechetické modely*. Dostupné z: <ktf.cuni.cz/~kuzniar/KATECHETICKÉ%20MODELÝ.ppt>. Cit. 13. 3. 2012.

Morkes, F. (2000): *Historie českého církevního školství*. Dostupné z: <<http://skolstvi.cirkev.cz/Skoly>>. Cit. 11. 10. 2011.

Němcová, M. (2003): *Potřebuje katolická církev nového ministra?* Dostupné z: <<http://www.ods.cz/ms.chotebor/clanek.php?id=28>>. Cit. 12. 2. 2012.

Skočovská, A. (2009): *III. arcidiecézní setkání katechetů, Velehrad 6.–8. února 2009*. Dostupné z: <www.syzet.estranky.cz/clanky/co-bylo.html>. Cit. 15. 3. 2012.

Stránky Ekumenické rady církví v České republice. Dostupné z: <<http://www.ekumenickarada.cz/index.php?setlang=1&ID=2046>>. Cit. 12.4.2012.

Stuška, P. (2011): *Duchovní život na AG*. Dostupné z: <<http://www.agkm.cz>>. Cit. 19. 3. 2012.

Svoboda, F. (2007): *Legislativní prostředí pro činnost církví a náboženských společností*. Dostupné z: <www.e-cvns.cz/soubory/Legislativni_prostredi_CNS.pdf>. Cit. 25. 3. 2012.

Švecová, J. (2004): *Úprava církevního školství v právním řádu ČR*. Dostupné z: <<http://spravni.juristic.cz/489621/clanek/spravni2.html>>. Cit. 15. 2. 2012.

Vodáková, J. (2009): *Vznik a rozvoj soukromých a církevních škol, statistika*. Dostupné z: <<http://www.zkola.cz/zkedu/rodiceaverejnost/vybirameskolu/soukromeacirkevnisikoly/29891.aspx>>. Cit. 29. 3. 2012.

Zákon č. 3/2002 Sb. o církvích a náboženských společnostech. Dostupný z: <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=373>>. Cit. 10. 3. 2012.

Zákon č. 561/2004 Sb. Školský zákon. Dostupný z:
<<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=561~2F2004&nr=&part=&name=&rpp=15>>. Cit. 10. 3. 2012.

JINÉ ZDROJE:

Informace z ústního rozhovoru s Mgr. Štěpánem Bekárkem, současným ředitelem AG. Kroměříž, 10. listopadu 2011.

Informace z ústního rozhovoru s Mons. Erichem Pepříkem, absolventem AG z roku 1941 a bývalým generálním vikářem olomoucké arcidiecéze. Kroměříž, 12. října 2011.

Informace z ústního rozhovoru s P. Mgr. Pavlem Stuškou, spirituálem AG. Kroměříž, 20. prosince 2011.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Seznam registrovaných církví a náboženských společností v České republice²³⁰

Příloha č. 2: Významní absolventi z řad studentů Arcibiskupského gymnázia v celé jeho historii²³¹

Příloha č. 3: Dotazník určený pro katechety na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži

Příloha č. 4: Fotodokumentace

²³⁰ Srov. Stránky Ministerstva kultury ČR. Dostupné z: <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=4961>>. Cit. 12. 4. 2012.

²³¹ Srov. Červinka, A. (2011): *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži.

Příloha č. 1

Seznam registrovaných církví a náboženských společností v České republice

Církev a náboženské společnosti registrované podle zákona č. 308/1991 Sb.

1. Apoštolská církev
2. Bratrská jednota baptistů
3. Církev adventistů sedmého dne
4. Církev bratrská
5. Církev československá husitská
6. Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů
7. Církev řeckokatolická
8. Církev římskokatolická
9. Českobratrská církev evangelická
10. Evangelická církev augsburského vyznání v České republice
11. Evangelická církev metodistická
12. Federace židovských obcí v České republice
13. Jednota bratrská
14. Křesťanské sbory
15. Luterská evangelická církev augsburského vyznání v České republice
16. Náboženská společnost českých unitářů
17. Náboženská společnost Svědkové Jehovovi
18. Novoapoštolská církev v České republice
19. Pravoslavná církev v českých zemích
20. Slezská církev evangelická augsburského vyznání
21. Starokatolická církev v České republice

Círky a náboženské společnosti registrované podle zákona č. 3/2002 Sb

22. Církev Křesťanská společenství
23. Obec křesťanů v České republice
24. Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna
25. Česká hinduistická náboženská společnost
26. Ústředí muslimských obcí
27. Ruská pravoslavná církev
28. Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü
29. Višva Nirmala Dharma
30. Církev živého Boha
30. Církev Nová naděje
31. Církev Slovo života

Svazy církví a náboženských společností registrované podle zákona č. 3/2002 Sb.

1. Vojenská duchovní služba
2. Ekumenická rada církví v České republice

Příloha č. 2

Významní absolventi z řad studentů Arcibiskupského gymnázia v celé jeho historii

BISKUPOVÉ

Msgr. Norbert Jan Klein, OT (1866-1933) – absolvent z roku 1885. Člen a velmistr řádu Německých rytířů. Roku 1916 obdržel čestný doktorát innsbrucké univerzity. Biskupem v Brně v letech 1917-1926. Na funkci biskupa dobrovolně rezignoval vzhledem ke své německé národnosti, která po vzniku ČSR nebyla žádaná.

Msgr. Josef Schnizel (1869-1944) – absolvent roku 1888, od roku 1922 pomocným biskupem olomouckým.

Msgr. ThDr. et PhDr. Josef Karel Matocha (1888-1961) – absolvent roku 1908, v Římě studoval teologii, církevní právo a filosofii. Po vzniku ČSR byl profesorem na bohosloveckém učilišti v Nitře, od roku 1923 profesorem křesťanské filosofie a dogmatiky na teologické fakultě v Olomouci. Roku 1948 byl papežem Piem XII. Jmenován olomouckým arcibiskupem. Brzy poté mu však komunisté znemožnili působení, byl pod stálým dozorem StB a kvůli odmítavému postoji vůči totalitnímu režimu odsouzen ke ztrátě svobody a internaci ve vlastní rezidenci, kde jej mohli velmi omezeně navštěvovat jen nejbližší příbuzní a generální vikář. V této izolaci také zemřel.

Msgr. ThDr. Josef Hlouch (1902-1972) – absolvent roku 1922, vyučoval na teologické fakultě v Olomouci v letech 1934-1939 a 1945-1947. Piem XII. byl ustanoven biskupem v Českých Budějovicích. Po 18 let byl internován komunistickým režimem.

Msgr. ThDr. Kardinál Štěpán Trochta, SDB (1905-1974) – studentem AG byl v letech 1917-1922. Pro nemoc matky studia přerušil a následně dokončil v Itálii po vstupu k salesiánům Dona Boska. Stal se tak jedním z prvních českých salesiánů. Po vysvěcení na kněze se vrací do vlasti, aby tu stál u počátků salesiánského díla. Stává se rádcem katolických skautů a členem Ústřední junácké rady. Jeho projev k této mládeži byl příčinou jeho perzekuce. Prošel koncentračními tábory Terezín, Mauthausen, Dachau, které doslova zázračně přežil. Po válce byl jmenován litoměřickým biskupem. Červenec 1954 pro něj znamenal odsouzení na 25 let, po šesti letech však byl podmíněčně propuštěn bez státního

souhlasu. Od roku 1962 byl internován v Radvanově u Mladé Vožice, kde přes státní dozor tajně udělal asi 29 řeholním spolubratřím kněžské svěcení. V červenci 1968 byl plně rehabilitován a ujal se opět svého biskupského úřadu. Pavel VI. jej 28. 4. 1969 jmenoval kardinálem „in pectore“ – bez veřejného oznámení kvůli politické situaci v zemi. Ke zveřejnění došlo až po třech letech. Po obnovení přísného státního dozoru kardinál Trochta dne 6. 4. 1974 zemřel. Přes snahu státních úřadů omezit účast na pohřbu, je účasten i krakovský kardinál Wojtyła, který nazval zesnulého mučedníkem.

Msgre Prof. Josef Vrana, ThDr. (1905-1987), absolvent roku 1924, po kněžském svěcení byl prefektem a následně i profesorem tohoto gymnázia (1935-1950). V letech 1973-1987 byl jmenován apoštolským administrátorem olomoucké arcidiecéze, což značí kratší časové provizorium vzhledem k aktuální církevní situaci.

Msgre ThDr. František Vaňák (1916-1991), absolvent roku 1936, dlouhá léta byl předsedou Arcidiecézního soudu, biskupem a apoštolským administrátorem jmenován Janem Pavlem II. v červenci 1989 a v prosinci téhož roku jmenován arcibiskupem olomouckým. Po revoluci mu záleželo na obnovení důležitých církevních institucí – zvláště Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty a kněžského semináře v Olomouci a kroměřížského Arcibiskupského gymnázia, kde sám studoval a maturoval. Během jeho dvouletého působení ve službě arcibiskupa navštívil naši zem historicky poprvé papež Jan Pavel II. a také Matka Tereza, dnes již oba povýšení k úctě na oltář.

P. Matěj Pavlík – Gorazd II. (1879-1942) – absolvent roku 1898. V prvních letech Československé republiky byl významnou osobností hnutí části katolických duchovních, jež počátkem 20. let vedlo k odštěpení československé církve. Stal se však v nové církvi zastáncem konzervatismu odmítajícího radikální směr a hledajícího zakotvení v pravoslaví. V Srbsku přijal pravoslavné biskupské svěcení a poté se stal biskupem církve československé. Vykonal cestu po USA za účelem získání krajanů pro novou církev. Mezitím byl ve vlasti vydán rozporuplný katechismus této církve. Pavlík jej odmítl a po vyhocení situace se svými stoupenci církev opustil a přestoupili do pravoslavné obce pražské. V Praze pak již působil jako biskup Gorazd II. Za tzv. heydrichiády, po vyzrazení skrýše atentátníků v pravoslavném kostele v Praze, našli smrt rukou nacistů všichni, kdo s akcí jakkoliv souviseli. Tedy i biskup Gorazd, jež náležel k vedení církve, která souhlasila s tím, aby se kostel stal místem úkrytu. Srbská pravoslavná obec, k níž Gorazd

náležel, jej začala uctívat jako světce a roku 1961 jej zařadila do počtu mučedníků. Česká pravoslavná obec slaví jeho památku 4. září, tedy ve výroční den jeho úmrtí.

KNĚŽÍ

P. JUDr. Antonín Gruda (1844-1903), absolvent 1864, farář a poslanec, mluvčí českého obyvatelstva ve Slezsku, podílel se na založení Matice opavské.

P. František Gogela (1854-1922), maturoval roku 1874, mimo svou kněžskou činnost se věnoval botanice. Zkoumal rostliny střední a severovýchodní Moravy, pozoroval však také stromy a motýly. Pro své publikování v odborných botanických a vlastivědných časopisech a členství v odborných společnostech se trvale s velkou autoritou zapsal do dějin českomoravské botaniky.

PhDr. Julius Pavel Vychodil, OSB (1862-1938), absolvent roku 1881, vynikal jako filosof, který po vstupu k rajhradským benediktinům jako první přeložil do češtiny Aristotelovy důležité spisy (např. „O duši“, „Ethika Nikomachova“), dále „Apologii křesťanství“, velkou zásluhu měl na vydávání odborných teologických a filosofických knih a časopisů poté, co benediktini založili v Brně vlastní tiskárnu a knižní vydavatelství.

PhDr. et ThDr. František Botek (1864-1918), absolvent 1884, v Římě získal doktorát z teologie a filosofie, stal se sekretářem a ceremonářem nejprve kardinála Fürstenberka, posléze arcibiskupa Kohna, jehož byl obhájcem v nelehkých situacích, kdy musel abdikovat a žít v ústraní v Rakousku. Přednášel fundamentální teologii na olomoucké fakultě. V rodné obce, v Ostrožské Nové Vsi, se zasloužil o prozkoumání pramenů a založení lázní.

P. ThDr. Alois Musil (1868-1944), známý jako kartograf, etnolog, historický zeměpisec, místopisec arabských zemí v kroměřížském „malém semináři“ strávil tři roky, poté studoval v Brně a maturoval ve Vysokém Mýtě. Po kněžském svěcení se stal v Olomouci doktorem teologie, tím však jeho studia nebyla završena. V Jeruzalémě a v Bejrútu na jezuitském ústavu pokračoval v biblických a orientálních studiích. Ovládal semitské jazyky, zejména arabštinu, stal se vědcem a cestovatelem na Blízkém Východě, kde podnikal odvážné studie po prozatím nepřístupném arabském světě se zájmem o jeho současné problémy. Samotnými Araby byl velmi ctěn. V těchto zemích pobýval i jako člen

politicko-vojenské mise v hodnosti rakousko-uherského důstojníka v předposledním roce první světové války. Stal se také poradcem dnes již blahoslaveného Karla I., posledního rakouského císaře a českého krále.

Mnohé odborné i populární spisy publikoval v angličtině a němčině. Nejznámějším dílem se staly tři díly Arabia Petrea. Své knihy psal však i česky, a to o svých cestách a o Písmu svatém Starého zákona. Na vídeňské univerzitě byl jmenován profesorem biblických věd a arabštiny. S podporou prezidenta Masaryka se stal po vzniku ČSR profesorem pro východní vědy a moderní arabštinu na pražské Karlově univerzitě. Vědecky působil i v USA, kde vydal řadu knih a map. Několik let před smrtí postupně uveřejňoval velké množství článků a knih ve své vlasti, avšak smrt mu nedovolila dokončit poslední spis „Ze světa islámu“.

ThDr. Alois Lang (1869-1957), absolvent 1888, zabýval se církevními dějinami a náboženskou filosofií, obzvlášť mystickou. Vydal významný spis o kardinálu Newmanovi a studii „Dostojevskij a křesťanství“. Dle názoru L. Kuncíře dosáhl zejména v mystické filosofii světové úrovně.

Msgr. ThDr. Jan Šrámek (1870-1956), absolvent 1888, představitel politického katolicismu. Již koncem 19. století založil v duchu papeže Lva XIII. křesťansko-sociální organizaci, byl poslancem zemského sněmu a říšské rady, jako politik působil ve Vídni, po vzniku ČSR se stal členem revolučního Národního shromáždění a vůdcem Československé strany lidové. Za 2. světové války byl předsedou československé vlády v Londýně a spolupracoval s prezidentem Edvardem Benešem. S nástupem komunismu podal demisi a po pokusu o emigraci byl internován až do své smrti. Až do dob nynějších se k němu jako k zakladateli hlásí současná KDU-ČSL a inspiruje se z jeho ideálů a metod, které nasbíral během své padesátileté politické a křesťanské činnosti.

P. Karel Dostál-Lutinov (1871-1923), maturoval 1890, básník, dramatik, publicista, překladatel, organizátor křesťanského literárního díla, zakládající představitel české Katolické moderny, která ovlivnila sociální i politické snahy u nás.

P. Ing. Josef Konšel (1875-1958), absolvent roku 1893, po vysvěcení na kněze na přání arcibiskupa Kohna aval studovat lesnictví ve Vídni a stává se inženýrem, arcibiskupem Stojanem pak je ustanoven ředitelem arcibiskupských statků. Poté se v Brně

na Vysokém učení zemědělském v oboru lesnictví věnuje odborné a pedagogické činnosti. Vydal mnoho vědeckých prací, týkající se lesnického výzkumnictví.

P. Jaroslav Ovečka, SJ (1882-1953), absolvent 1902, profesor pražského arcibiskupského gymnázia, řádový historik, zasloužil se o bližší seznámení veřejnosti a jezuitským řádem. Do češtiny přeložil zejména dílo zakladatele sv. Ignáce z Loyoly, ale dále také spisy karmelitánských mystiků,.

P. Albert Jadrníček (1879- 1968), absolvent z roku 1898. Během 1. světové války mimo svou pastorační činnost ve vlasti dojíždí do Vídně za mládeží českých krajanů. V domovské farnosti v Hulíně zakládá skautský oddíl Junáka, buduje sociální dům pro staré a opuštěné, dává vzniknout Dobročinnému spolku, jež buduje zotavovnu pro děti a sanatorium pro dospělé v Rajnochovicích, dále překládá a vydává publikace týkající se výchovy mládeže. Druhá světová válka je pro něj ve znamení pomoci pronásledovaným. Pro tuto činnost je odsouzen k smrti, trest je však posléze změněn na věznění v koncentračním táboře. Po válce, se vrací k pastoraci v Hulíně, s nástupem komunistů však musí město opustit.

ThDr. Bartoloměj Kutal (1883-1964), absolvent 1903, ovlivněn Aloisem Musilem, se věnoval studiu biblistiky v Mnichově, Římě a na proslulé dominikánské biblické škole v Jeruzalémě. Zaměřoval se na izraelský profetismus. V Hradci Králové následně přednášel hebrejštinu, aramejštinu, syrštinu a arabštinu a posléze vyučoval i na Cyrilometodějské fakultě v Olomouci.

P. ThDr. František Hála (1893-1952), r. 1913, stal se nejbližším spolupracovníkem dr. Šrámka politicky činným v ČSL. Spolu s ním se za 2. světové války z exilu v Londýně podílel na zahraniční činnosti. S ním se po nástupu komunismu pokusil o emigraci, ale pro nezdar byl vězněn až do své smrti.

Msgre ThDr. et PhDr. František Dvorník (1893-1975), maturant 1912, mezinárodně proslul v oboru byzantské historie a slavistiky. Studia slovanské filologie, archeologie a byzantologie započatá na Karlově univerzitě v Praze dokončil na pařížské univerzitě Sorbonna. Na teologické fakultě Karlovy univerzity poté působil jako profesor. Jako člen Slovanského ústavu se podílel na vzniku odborného časopisu Byzantinoslavica.

Díky badatelské práci v Londýně zůstal během 2. světové války v emigraci po jejím skončení byl na Harvardské univerzitě v USA jmenován profesorem. Uznávaným byzantologem se stal nejen v těchto zemích Západu, ale dokonce v tehdejší SSSR a v pravoslavném světě. Napsal 33 knih, ovládal všechny slovanské jazyky, byl uznávaným odborníkem na dějiny Velkomoravské říše a na život a dílo svatých Cyrila a Metoděje. Jeho váženost braly na vědomí i komunistické úřady ČSSR, takže mu dovozovaly i účast na odborných akcích ve vlasti a prožívat dovolenou u příbuzných. V době II. vatikánského koncilu byl papežem Janem XXIII. jmenován poradcem pro vztahy s křesťanským Východem. Současně v USA i u nás mu vyšla roku 1970 kniha velkého významu Byzantské misie u Slovanů. Zemřel při návštěvě vlasti a pochován je v rodinné hrobce v Bílavsku pod Hostýnem.

P. Josef Zeman, C.M. (1898-1952), misionář řádu lazaristů, francouzské kongregace založené Vincencem z Pauly v 17. století. Po smrti obou rodičů musel započatá studia na AG přerušit a se začátkem 1. světové války je odveden na frontu. Dostává se až na Dálný východ. Po válce dokončuje studia na AG, během nichž se rozhoduje pro povolání misionáře. Na posláním se připravuje v Paříži, kde vstoupil k lazaristům a od roku 1921 začíná v Šanghaji v Číně jako kněz - misionář. Díky početné korespondenci, v níž píše do vlasti o náboženské tradici a zvyklostech v Číně, vznikly jeho dvě knihy. V Číně však vládla složitá a nebezpečná politická situace, v občanské válce stále více oblastí zabírali komunisté v čele s Mao-ce-tungem, pokládající jakékoliv náboženství, zejména křesťanství, za nežádoucí. Misionáři byli pronásledováni a popravováni. Pater Zeman se dostal do vězení, poté na nucené práce, které mu zničily zdraví, takže v Hongkongské nemocnici zemřel a pohřben byl údajně v Šanghaji.

ThDr. Bohumil Zlámal (1904-1984), na AG studoval 4 roky, maturoval v Přerově a po teologických studiích byl vysvěcen na kněze. Hned na začátku 2. světové války byl odvezen jako rukojmí do koncentračního tábora Buchenwald a Dachau, odkud se až na konci války vrátil do Olomouce, kde byl promován doktorem teologie a vyučoval na teologické fakultě, než byla zrušena. Po uvolnění poměrů roku 1968 opět působil jako profesor církevních dějin a proděkan na bohoslovecké fakultě v Olomouci, která však byla znovu zrušena roku 1974 komunistickou normalizací. Nebylo mu dovoleno publikovat knižně, pouze pět titulů, v časopisech však vyšlo přes 200 jeho historických studií a článků. Přesto napsal své nejrozsáhlejší dílo, patnáctisvazkovou Příručku českých

církevních dějin - učebnici pro vysoké školy a dva svazky Dějin olomoucké diecéze. Příručka českých církevních dějin, obsahující velmi podrobné informace, jež neztratily na významu ani pro dnešní studenty i odborníky, začala v nové podobě vycházet teprve 20 let po smrti autora. Od roku 2005 do roku 2010 bylo vydáno pět dílů.

ThDr. Antonín Kleveta (1904-1969), maturoval roku 1923, po kněžském svěcení studoval na biblické škole v Jeruzalémě, poté v předválečných letech i po nich přednášel biblistiku na Cyrilometodějské fakultě v Olomouci. Za války byl nacisty vězněn, přesto se vyslovil kriticky proti nucenému odsunu Němců.

P. Vojtěch Rygal (1910-1948), na AG studoval prvních šest ročníků, ale maturoval na Státním reálném gymnáziu. Byl velmi činný mezi mládeží, ve Skautu a v Orlu. Již měsíc po komunistickém převratu mu byla zakázána výuka ve školách. Rozhodl se pro urychlenou emigraci a při pokusu o přechod státních hranic byl ve svých 39 letech, v noci z Velkého pátku na Bílou sobotu, bez jakéhokoliv varování zastřelen. Tak se stal prvním z mnoha kněží, kterým byl život nevinně ukončen komunistickým zásahem.

Msgr. ThDr. Vojtěch Tkadlčík (1915-1997), absolvent roku 1933. Podobně jako Josef Vašica a František Dvorník vynikal v oboru staroslověnštiny. Působil jako profesor olomoucké teologické fakulty před jejím prvním zrušením roku 1950 a po tzv. pražském jaru až do jejího opětovného zrušení roku 1974. Po revoluci se stává kancléřem arcibiskupství a děkanem znovuobnovené teologické fakulty. Jeho významný podíl bylo možno ocenit v souvislosti s kanonizací Jana Sarkandra.

Msgr. Doc. P. Mgr. Josef Olejník (1914-2009), maturant z roku 1933, během války studoval v Římě církevní hudbu. Své znalosti i nadání mohl využít v letech 1945-1950, 1968-1971 a od roku 1990 na fakultě v Olomouci. Druhý vatikánský sněm pro něj byl pobídkou k tvorbě liturgických nápěvů, jejichž hodnota je velmi ceněna nejen v domácích diecézích, kde se rychle zaužívaly, nýbrž i v zahraničních odborných kruzích.

PhDr. et ThDr. Metoděj Zemek, CSc. (1915-1996), absolvent roku 1935, po kněžském svěcení a po získání doktorátů z teologie a filosofie působil na olomoucké fakultě jako archivář, což uplatnil jako profesi i po nástupu komunistického režimu v Zemědělsko-lesnickém archivu ve Žďáru nad Sázavou, v Bučovicích, ve Státním archivu v Brně,

v okresním archivu v Mikulově, v nichž zaujímal často pozice vedoucího či ředitele. Zabýval se historickými dějinami měst a účastnil se mnohých odborných symposií, publikoval tematické články i větší díla. Po vyřízení církevní laicizace se oženil a ke kněžství se vrátil po smrti manželky ke konci svého života, kdy se i jeho historicky-odborná pozornost znovu obrací k církevním dějinám.

P. Karel Tinka, SDB (1920-), maturitu skládal jak externí student roku 1940 poté, co prošel prvním českým salesiánským ústavem ve Fryštáku u Zlína. Ten měl pět gymnaziálních tříd, zkoušky však museli žáci skládat ve škole, která již získala právo veřejnosti. Za komunismu, kdy vykonával službu inspektora pro salesiány v ČSR, byl zatčen a čtyři roky vězněn. Poté pracoval jako dělník a jako vedoucí učňů elektromontérů. Po roce 1968 dostal zaměstnání ve farní kanceláři a tajně působil i v duchovní správě. Pro salesiánskou ideu Jana Boska získal ve Zlíně (tehdejší Gotwaldově), městě tohoto svého působení, mnoho mladých lidí, kteří následovali jeho kroky do salesiánské kongregace.

Msgre ThDr. Jaroslav Studený (1923-2008), maturant roku 1942, teologii mimo město Olomouc studoval také na Lateráně v Římě, kde se zaměřil především na křesťanskou archeologii a umění. Po návratu do vlasti nejprve pracoval u jednotek PTP, poté několik let ve farní správě, následně byl totalitním režimem odsouzen na čtyři a půl roku vězení. Po revoluci vyučoval na teologické fakultě v Olomouci, ale vynikl též jako renovátor, budovatel nových kostelů a spisovatel odborných i populárních knih.

Msgre P. Josef Veselý (1929-2010), na AG v Kroměříži absolvoval poslední maturitní ročník před zrušením církevních škol v roce 1948. Teologická studia mu byla přerušena prací u jednotek PTP, zaměstnáním v Oblastní galerii v Gotwaldově a čtyřletým vězněním ilegální náboženskou činností. Na kněze byl vysvěcen tajně ve vězení. Vydal množství básnických sbírek, což ocenil i sbor biskupů ne Velehradě roku 2005.

Dne 28. Října 2009 mu byl propůjčen Řád Tomáše Garrigua Masaryka III. třídy za vynikající zásluhy o rozvoj demokracie a lidská práva. Vyznamenání převzal v Ostravě v aule Nové radnice z rukou prezidenta republiky Václava Klause jen čtyři dny před svou smrtí. Při předání vyjádřil poděkování, ve kterém zmínil, že vyznamenání nevnímá jako pozornost pouze pro svou osobu, ale pro celou církev. Vzpomínal na zvláštní okolnosti svého života, mezi nimiž byla i ta, že právě v těch dnech si připomínal 49. výročí od svého

zatčení a odsouzení jako vlastizrádce. Ve stejném městě mu po těchto letech bylo prezidentem předáno ocenění.²³²

PROFESOŘI A VYCHOVATELÉ

Msgre Vilém Blažek (1837-1912), v kroměřížském ústavu působil po svém kněžském svěcení 7 let jako studijní prefekt, poté několik let v olomouckém semináři jako spirituál, ale znovu se vrací do Kroměříže, a to na dlouhých 24 let, tentokrát v pozici ředitele ústavu. Pak opět přesídluje do Olomouce, je zvolen kapitulním proboštem, děkanem olomoucké kapituly a Piem X. je jmenován světícím biskupem

Msgre PhDr. Antonín Breitenbacher (1874-1937), působil na AG jako profesor dějepisu a zeměpisu, posléze byla mu nabídnuta profesura na Karlově univerzitě v Praze, rozhodl se však pro odbornou práci na arcibiskupském zámku v Kroměříži, kde zpracovával dějiny a katalogy uměleckých sbírek. Do mezinárodního odborného povědomí se zapsal především díky svému zpracování hudební sbírky zámku.

P. Ludvík Holain (1843-1916), v kroměřížském ústavu, tehdy ještě bez práva veřejnosti sám studoval a po kněžském svěcení se sem vrátil na 20 let jako studijní prefekt, k čemuž se přidalo i vyučování matematiky a fyziky. Byl ustanoven ředitelem kůru a varhaníkem v přilehlém chrámu sv. Mořice. Podílel se na reformě církevního zpěvu na Moravě, v čemž nejspíše získal podporu i u svého přítele Antonína Dvořáka. Spolu s dalším autorem vydal varhanní doprovod k tehdejšímu kancionálu a není bez zajímavosti, že již v tehdejší době považoval za podstatné vydat zpěvník kostelních písní pro středoškolskou mládež. Do dějin církevní hudby se zapsal jako jeden z nejlepších skladatelů duchovních písní přelomu století.

Msgre PhDr. Josef Vašica (1884-1968), po kněžském svěcení a studiích ve Vídni působil na AG v Kroměříži jako profesor latiny, řečtiny a češtiny. Jeho kroky dále vedly k výuce staroslověnštiny na fakultě v Olomouci a poté i v Praze. Byl zvolen členem České akademie věd a umění. Horlivě propagoval unionistické hnutí, které usilovalo o ekumenické vztahy mezi západními a východními křesťany ještě před začátkem II. vatikánského sněmu.

²³² OKNO do života ostravsko-opavské diecéze, č. 2, únor 2010, str. 6

Msgr. ThDr. František Cinek (1888-1966), který byl na AG v Kroměříži ustanoven studijním prefektem a spirituálem rok poté, co gymnázium získalo právo veřejnosti, byl uznávaným vychovatelem kněžského dorostu v olomoucké arcidiecézi. Připravil rozsáhlé dílo o osobnosti arcibiskupa a zároveň poslance Antonína Cyrila Stojana, které se posléze stalo podkladem pro zamýšlenou beatifikaci. S arcibiskupem Stojanem se sblížil na unionistických sjezdech na Velehradě a stal se jeho blízkým spolupracovníkem. Byl jím povolán, aby se stal spirituálem v kněžském semináři a profesorem teologické fakulty. Před 2. světovou válkou byl dvakrát zvolen děkanem, potřetí jím byl zvolen ještě po válce, spolu s úřadem prorektora univerzity Palackého, jejíž byl spoluobnovitel. Zažil nacistické věznění i komunistický zákaz činnosti, zůstal však pro mnoho kněží až do své smrti velkou morální a kněžskou autoritou.

Prof. P. Jan Strakoš (1899-1966), propagátor baroka, slezský regionalista, protiněmecký nacionalista, nebojící se vstupovat do ostrých polemik s literárními kritiky, působil na AG jako profesor češtiny. Vydal mnoho odborných knih z dějin české literatury, přičemž měl přehled o soudobé literatuře evropské, zejména týkající se katolictví. Po komunistickém převratu emigroval a nejprve v USA, poté ve Švýcarsku působil v kněžské službě u svých krajanů.

ThDr. et PhDr. Vincenc Pořízka (1905-1982), absolvent AG z roku 1925, po kněžském svěcení se vrací jako prefekt a profesor. Proslul svým vztahem k orientálním jazykům a filosofii, které studoval v Římě v Papežském orientálním ústavu a následně na Karlově univerzitě v oboru indologie. Stal se prvním profesorem hindistiky ve střední Evropě. Podílel se na sepsání hindo-česko-anglického slovníku a podobných učebnic, z nichž je za vrchol možné považovat světoznámou učebnici „Hindština“ z roku 1963.

PhDr. Rudolf Zuber (1912-1995), v kroměřížském gymnáziu působil po svém svěcení jako prefekt a profesor, po studiu historie a germanistiky na univerzitě v Praze přednášel na olomoucké fakultě české církevní dějiny a roku 1947 převzal správu arcibiskupského archivu v Kroměříži. Po zrušení AG a fakulty pracoval v zemědělsko-lesnickém archivu v Javorníku a v Okresním archivu v Šumperku. Mimo to se zabýval muzikologií. Vydal mnohá díla s tímto tématem, např. o hudebním skladateli Karlu Dittersovi z Dittersdorfu,

o Franzi Kafkovi, Franzi Schubertovi či Leoši Janáčkovi. Z osobních důvodů požádal o laicizaci.

DALŠÍ OSOBNOSTI

Valentin Šindler (1885-1957), maturant 1905, věnoval se umělecké dráze jako operní a operetní pěvec v Národním divadle v Praze a v Brně. Ve známost vešel i prostřednictvím rozhlasu, jakožto „stréček Matěj Křópal“, lidový vypravěč z Hané.

PhDr. Josef Macůrek, DrSc. (1901-1992), na AG maturoval roku 1921, zařadil se mezi významné československé historiky a slavisty. Historii a filosofii vystudoval na Karlově univerzitě v Praze, ve své odbornosti se zaměřil na dějiny střední a východní Evropy. Vzdělání následně doplňoval v Polsku, Francii, Švédsku. Na filosofické fakultě v Brně se stal profesorem a vedoucím katedry dějin. Jeho přičinění bylo rozhodující pro vybudování Slezského ústavu v Ostravě.

Aloys Skoumal (1904-1988) - původně Alois, na AG studoval sedm let, poslední ročník s maturitní zkouškou však roku 1923 vykonal na Státním reálném gymnáziu v Kroměříži. Po studiu filosofie a anglistiky na pražské univerzitě a vyšší knihovnické školy se z něj stal literární kritik a překladatel, zejména z angličtiny (např. Shakespeare, Dickens, Swift, Joyce, Lewis, Mansfieldová, Poe, Shaw, Stevenson, Trakeray a další). Výrazná byla jeho znalost autorů, jejichž díla překládal. Byl členem několika literárních a kulturních institucí.

PhDr. Oldřich Králík (1907-1975), na AG studoval, ale maturoval na jiné škole. Byl katolicky zaměřeným literárním kritikem, po roce 1948 se však přes svou profesi univerzitního literárního historika nevyjadřuje ani k literatuře současnosti, ani ke katolicismu. Výlučný jeho zájem se soustřeďuje na českou literární minulost. Napsal 20 monografií a několik set odborných článků.

Prof. Josef Veselka, Dr.h.c. (1910-1992), podobně jako Aloys Skoumal studoval na AG sedm let, poslední ročník s maturitou vykonal na Státním reálném gymnáziu, a to roku 1929. Prošel studiem filologie, filosofie a hudební vědy na Masarykově univerzitě v Brně, během něhož založil proslulý Akademický sbor Moravan, jehož uměleckým vedoucím byl po celý svůj život. Přes dvacet let pedagogicky působil v Brně a v Praze na JAMU a AMU.

Jako hlavní sbormistr vybudoval Pražskému filharmonickému sboru výtečnou pověst doma i v zahraničí.

PhDr. Vítězslav Gardavský, CSc. (1923-1978), maturitu složil roku 1942, po ní byl nasazen až do konce války na nucené práce do Německa. Po jejím skončení studoval filosofii a češtinu na Karlově univerzitě v Praze, poté působil na Vojenské akademii v Brně, kde se podílel na založení katedry filosofie. Zařadil se mezi marxistické filosofy, zachoval si však úctu ke křesťanství a schopnost dialogu.

Příloha č. 3

Dotazník určený pro katechety na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži

Milí přátelé, ve své diplomové práci, kterou, dá-li Pán, zakončím své studium na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, se zaměřuji na vývoj a modely katecheze na našem gymnáziu. Jedná se nejen o pohled historický, ale také o posouzení současné situace s případnými možnostmi zlepšení. Proto se na Vás obracím s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku. Věřím, že Pán Vám tento čas odplatí nejen „na dětech“ ☺ .

Děkuji s. M. Luisa Ščotková

- 1) Jako katecheta na AG působíte: *(vyberte jednu možnost)*
 - a) 1–2 roky
 - b) 3–4 roky
 - c) 5–6 let
 - d) 7 a více let

- 2) Máte možnost účastnit se akcí, vedoucích k vlastnímu prohloubení víry a pochopení katechetického a evangelizačního poslání? *(vyberte jednu možnost)*
 - a) ano, a pokud je to možné, účastním se
 - b) ano, ale z rodinných a jiných důvodů se spíše neúčastním
 - c) nemám možnost se účastnit pro nedostatek nabídky

- 3) Máte k dispozici dostatek materiálů k čerpání podnětů vhodných k výuce náboženství či jiné formě katecheze? *(vyberte jednu možnost)*
 - a) Ano
 - b) Ne

- 4) Jaké pomůcky běžně používáte při přípravě na vyučování? *(i více možností)*

a) knihy	d) časopisy
b) učebnice	e) mapy
c) metodiky	f) jiné

- 5) V samotné výuce používáte: *(i více možností)*
 - a) Písmo svaté
 - b) Katechismus, Kompendium katechismu katolické církve či Youcat
 - c) další knihy, učebnice a jiné tištěné texty
 - d) různá umělecká díla
 - e) hudební nástroje
 - f) filmy
 - g) prezentace či hudební videoklipy
 - h) interaktivní tabuli
 - i) jiné

- 6) Jaký styl a metoda „práce“ s mladými za účelem předávání křesťanských hodnot se Vám osvědčil či jaký považujete za důležitý a zároveň účinný (ať už ve výuce nebo mimo ni)? *(i více možností)*
- přednáška
 - diskuse
 - návštěva zajímavého hosta
 - aktivita formou hry či soutěže
 - osobní rozhovor
 - duchovní obnova
 - koncerty moderních křesťanských kapel
 - děkanátní, diecézní, národní či světové setkávání mladých
 - jiné
- 7) Pociťujete, jaké profesní vlastnosti, u Vás studenti oceňují? *(i více možností)*
- odbornost
 - dobrá příprava na výuku
 - schopnost představit probíranou látku přehledně a uceleně
 - spravedlnost v hodnocení
 - schopnost organizace
 - aktivity ve výuce
 - přehled o současném dění ve společnosti
 - vcítění a naslouchání druhým
 - trpělivost
 - duchovní hloubka
 - dochvilnost
 - smysl pro humor
 - jiné
- 8) Které z pastoračních aktivit běžných na AG by podle Vás neměly chybět na jiných církevních školách? *(i více možností)*
- adorace
 - ročníková mše sv.
 - desátek o velké přestávce
 - prvopáteční rande
 - adventní nebo postní aktivita
 - duchovní obnova či víkendový pobyt
 - společná pěší pout'
 - živý růženec
 - vyšívání a šití štoly novokněžím
 - školní Noc kostelů
 - setkávání po biřmování formou Obnovy v Duchu nebo podobnou
 - příspěvek na sbírku Likvidace lepry – Koruna denně
 - jiné.....

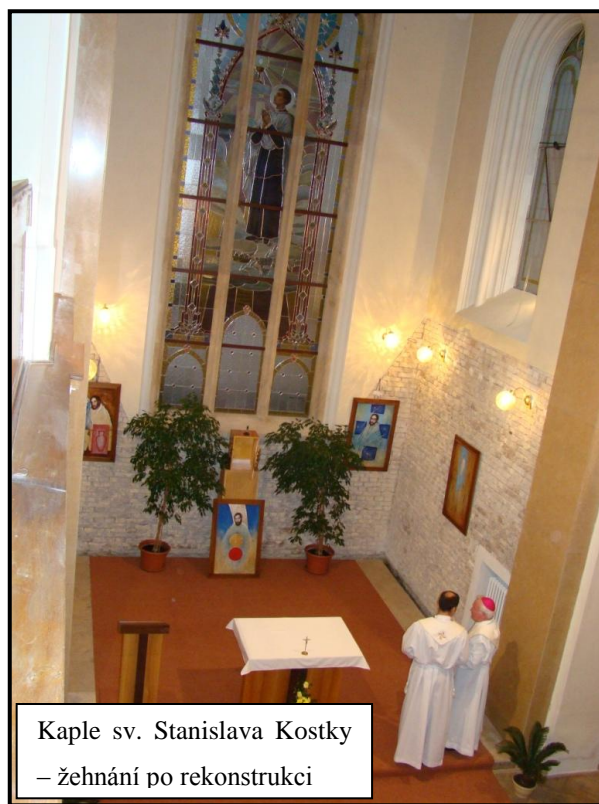
- 9) Myslíte, že je možná spolupráce s jinými církevními školami i po stránce duchovní, popř. jaká a máte s ní zkušenost? *(vyberte jednu možnost)*
- a) nevím
 - b) není důležitá
 - c) mám s ní špatnou zkušenost
 - d) ano, je možná, ale nemám zkušenost
 - e) ano, je potřebná pro
 - f) mám dobrou zkušenost s
- 10) Podle Vašeho názoru studenti mají k duchovním aktivitám: *(vyberte jednu možnost)*
- a) dostatek možností, ale spíše je nevyužívají
 - b) dostatek možností, které využívají
 - c) možnosti mají pouze ubytování na Domově mládeže

Ještě jednou mnohokrát děkuji a přeji požehnaný čas.

s. Luisa

Příloha č. 4

Fotodokumentace

Výroba paškálů

Žehnání sochy P. Marie na štít AG

Vyzdvižení sochy P. Marie na štít kaple

Den církevního školství + Schola AG

Výstava betlémů pro veřejnost

Budova Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži, rok 2011

Budova Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži – historický pohled z Malého Valu